

KRİPTO PARALARIN HACZİ

Seizure of Cryptocurrencies

Ahmet AYMAZ*

ÖZET

Kripto paralar, Bitcoin alım satım işlemlerinin başladığı 2009 yılından beri hayatımızın içindedir. İnsanlar arasında kripto para kullanımı hızla artmaktadır. Türk Hukuk'unda kripto paraların hukuki niteliği ayrı bir kanun ile belirlenmiş değildir.

Çalışmamızda kripto paraların hukuki niteliği bakımından kişisel kanaatlerimizi, benzer kavramlar ile karşılaştırarak belirtmeye çalışacağız. Kripto paraların, hukuki niteliğindeki belirsizliğin boyutunun takip hukuku bakımından haczine engel olmadığını göstereceğiz. Kripto paraların icra hukukunda hangi takip yollarına konu edilebileceğine ilişkin kanaatlerimizi belirteceğiz. Haczedilen kripto paralara uygulanabilecek güvenlik tedbirlerini değerlendireceğiz ve bu konuda bazı öneriler sunacağız.

Hukuki nitelik bakımından kanaatimizi kısa bir şekilde belirteceğiz. Sonra, "parasal değeri olan şeylerin haczi mümkündür" bilgisinden hareketle kripto para haczinin Türk Hukuk'unda nasıl gerçekleştirilebileceği hakkında kanaatlerimizi belirteceğiz. Kripto paralara ilişkin, uygulamada karşılaşılabilecek problemlerde kıyas yolunu bir çözüm önerisi olarak inceleyeceğiz ve bu sırada kanun değişiklikleri hakkında görüşlerimizi de belirteceğiz.

Çalışmada kripto paraların hukuki niteliği hakkında kanaatlerimizi belirtebilmek için zaruri gördüğümüz ölçüde maddi hukuk (eşya hukuku) ve iktisadi açıklamalara gireceğiz. Çalışmamızda, konumuz takip hukuku sınırları içerisinde kalmaya çalışacağız.

Anahtar Kelimeler: Kripto Para, Hukuki Nitelik, Haczedilebilirlik, İcra Hukuku, Kıyas.

Makalenin Geliş Tarihi: 30.01.2023, **Makalenin Kabul Tarihi:** 20.08.2023.

* Arş. Gör., Kırıkkale Üniversitesi Hukuk Fakültesi Medeni Usul ve İcra İflas Hukuku Anabilim Dalı, E-posta: ahmetaymaz@kku.edu.tr, ORCID: 0000-0001-6418-7028.
Bu makale doktora tezi ile ilgili olarak kaleme alınmıştır.

ABSTRACT

Cryptocurrencies have been in our lives since 2009, when Bitcoin trading started. Its legal nature has not been determined in Turkish Law.

In our study, we will try to express our personal opinions in terms of the legal nature of cryptocurrencies by comparing them with similar concepts. We will show that the extent of the uncertainty in the legal nature of cryptocurrencies does not prevent their foreclosure in terms of follow-up law. We will state our opinions on which enforcement methods cryptocurrencies can be subject to in enforcement law. We will evaluate the security measures that can be applied to the seized cryptocurrencies and offer some suggestions in this regard.

We will briefly state our opinion in terms of legal nature. We will state our opinions about how cryptocurrencies can be seized in Turkish Law. We will examine the comparison as a solution proposal for the problems to be encountered in practice regarding cryptocurrencies.

In this study, we will enter substantive law and economic explanations to the extent we deem necessary in order to express our opinions about the legal nature of cryptocurrencies. In our study, we will try to stay within the limits of the law of executive.

Keywords: Cryptocurrency, Legal Nature, Foreclosure Possible, Executive Law, Comparison.

I. GENEL AÇIKLAMALAR

Türk Hukukunda kanun, eşya kavramı için bir tanım vermemiştir. Doktrinde “*eşya kavramı, mutlak, apriori (önsel) ve değişmez bir kavram olmayıp ekonomik, sosyal ve hukuki değer yargıları ışığında renklenip biçimlenen, göreceli, işlevsel, tarihsel, değişken bir kavramdır*¹” şeklinde değerlendirmelere rastlanmaktadır. Doktrinde, hukuki anlamda “eşya”,

---

¹ Ahmet Rona Serozan, *Eşya Hukuku – 1* (İstanbul: Filiz, 2014), 73; aynı yönde bkz. O. Gökhan Antalya, *Eşya Hukuku Cilt 6/1 Giriş, Temel Kavram ve İlkeler* (Ankara: Seçkin, 2021), 57; Mehmet Serkan Ergüne, *Taşınır Mülkiyeti* (İstanbul: Onikilevha, 2017), 6; Fatih Bilgili ve M. Fatih Cengil, “Bitcoin Özelinde Kripto Paraların Eşya Niteliği Sorunu,” *Hukuk Kitaplığı*, 5 Ağustos, 2019, <https://hukukkitapligi.com/2019/08/06/bitcoin-ozelinde-kripto-paralarin-esya-niteliği-sorunu/>.

“hukukun tasarrufa müsaade ettiği ve insan tarafından kabili istimal ve istifade ve üzerinde hakimiyet icrası mümkün, diğerlerinden kabili tefrik maddi aleme mensup nesnelere²” olarak tanımlanabilmektedir. Başka bir tanımda “*insan ihtiyaçlarını gidermeye yarayan, edinilmesi mümkün, üzerlerinde fiili, hukuki hakimiyet kurulabilen maddi mallar³*” olarak yer almıştır. Diğer bir tanımda “*kişilerin günlük yaşantılarında, ekonomik değere sahip, taşınır veya taşınmaz statüsündeki, hakimiyetlerinde tuttıkları maddi varlıklardır⁴*”. Bir diğer tanımda “*bir şeyin hukuk düzenince eşya olarak kabul edilmesinde, onun yalnız fiziki yapısı değil, aynı zamanda ekonomik işlevi, ahlaki görüşler, iş hayatındaki anlayış ve düşüncelerin⁵*” etkili olacağına dikkat çeken Sirmen eserinde “*hukuki anlamda eşya, cismani, sınırlandırılmış, üzerinde fiili ve hukuki hakimiyet kurulabilen şeyler⁶*”, tanımına yer vermiştir. Bir başka tanımda ise “*Türk ve İsviçre Hukuklarında aynı hak konusu eşya kavramının tanımlanmadığını⁷*” belirten Oğuzman-Seliçi-Oktay/Özdemir, “*aynı hak konusu olmak için kural olarak fiziki varlığı olan, sınırları belirlenmiş, hakimiyet kurmaya elverişli, malvarlığı değeri bulunan, kişilik hakkı unsuru olmayan, hayvan dışı varlık olması gerekir⁸*” şeklindedir. Tanımlardan hareketle eşya kavramının unsurları cismanilik, sınırlarının belirli olması, üzerinde hakimiyet kurulabilen ve kişi dışılık olarak sayılabilir.

“Şey” ise daha genel bir anlam ile dış dünyadaki maddi veya gayri maddi tüm varlıkları ifade eder; insan ihtiyaçlarını karşıladığı ölçüde şeyler, hukuken mal olarak nitelenebileceği için denilebilir ki her “mal”, aynı zamanda genel anlamda bir “şey”dir, lakin her “şey”in hukuken “mal” olarak nitelenmesi doğru olmaz⁹.

İnsan ihtiyaçları bakımından yararlı şeylerin mal olarak kabul edilmesi iktisat biliminde mümkündür, lakin hukuki anlamda mal, sadece insan ihtiyaçlarına yararlı olma kıstası ile belirlenemez. Hukuki anlamda haklara konu olabilecek olan şeyler “mal” olarak nitelenir. Hangi malların haklara

² Kemal Tahir Gürsoy, *Türk Eşya Hukukunda Zilyetlik ve Tapu Sicili* (Ankara: Sevinç Matbaası, 1970), 16.

³ Jale Akipek, Turgut Akıntürk, Derya Ateş, *Eşya Hukuku* (Ankara: Beta, 2018), 26.

⁴ Mehmet Ayan, *Eşya Hukuku I Zilyetlik ve Tapu Sicili* (Ankara: Seçkin, 2016), 27.

⁵ Lale Sirmen, *Eşya Hukuku* (Ankara: Yetkin, 2022), 4.

⁶ Sirmen, *Eşya*, 5.

⁷ Kemal Oğuzman, Özer Seliçi ve Saibe Oktay Özdemir, *Eşya Hukuku* (İstanbul: Filiz Kitabevi, 2022), 5.

⁸ Oğuzman, Seliçi ve Oktay Özdemir, *Eşya*, 5-6.

⁹ Gürsoy, *Eşya*, 16; Akipek, Akıntürk ve Ateş, *Eşya*, 25.

konu edilebileceğini ise hukuk düzeni belirler¹⁰. Yine de belirtmek gerek ki iktisadi ve ticari sebeplerin hukuk düzenlemelerini etkileyeceği kaçınılmaz bir gerçektir¹¹.

Eşya hukukunun inceleme alanında temel tasnif maddi varlıklar üzerinde¹², taşınır ile taşınmaz mal ayrımı üzerinde kurulu¹³ olsa da gayri maddi varlıkların üzerinde aynı hak tesisi bakımından da kanunlarda hüküm bulunduğu görülmektedir¹⁴.

Gayri maddi varlıkların, maddesel formu olmayan varlıkların, bir kısmı doğal, doğada insan eli ile üretilmeye ihtiyaç duymadan varlık bulurlar: elektrik, rüzgâr, güneş vs. bunlara örnek verilebilir¹⁵. Türk Medeni Kanunu bunlara doğal güçler demiştir ve taşınır hükmüne tabi kılmıştır; lakin bu durum doğal güçlerin taşınır mal olduğu anlamına gelmeyecektir, zira gayri maddi yapıları ziyetlik gibi kurumları uygulanamaz kılmaktadır¹⁶. Yer altı kaynak sularında olduğu gibi kanun koyucunun bazı durumlarda doğal güçleri, taşınmaz hükümlerine tabi kıldığı da görülmektedir (TMK m. 756).

Gayri maddi mallar, *elle tutulup gözle görülemeyen, hissedilemeyen, mekânda bir yer kaplamayan, cisimsel bir varlıktan yoksun şeyler* olarak tanımlanacaktır. Buna rağmen TMK’de malvarlığı hakları¹⁷ ile FSEK’te fikir ürünü¹⁸ eserleri gibi bazı gayri maddi mallar, para ile ölçülebilir bir değer ihtiva ettiklerinden, hukuk biliminde haklara konu olabileceği belirtilmiş ve malvarlığı unsuru içinde sayılmıştır¹⁹. Yine de belirtmek gerek ki, aynı haklara konu olmak kural olarak eşyalara özgüdür, gayri maddi malların aynı haklara konu olması istisna olarak kanun koyucunun düzenlemesine tabidir²⁰.

¹⁰ Akipek, Akıntürk ve Ateş, *Eşya*, 25.

¹¹ Gürsoy, *Eşya*, 22; Akipek, Akıntürk ve Ateş, *Eşya*, 26, 28.

¹² Gürsoy, *Eşya*, 16; Akipek, Akıntürk ve Ateş, *Eşya*, 27.

¹³ Gürsoy, *Eşya*, 16 vd; Akipek, Akıntürk ve Ateş, *Eşya*, 32.

¹⁴ Gürsoy, *Eşya*, 19 vd; Akipek, Akıntürk ve Ateş, *Eşya*, 28.

¹⁵ Gürsoy, *Eşya*, 20.

¹⁶ Gürsoy, *Eşya*, 21.

¹⁷ Örneğin, intifa hakkı TMK 794,795, 814, 820 rehin TMK 954 vd., üst hakkı TMK 726 vd., kaynak hakkı TMK 837 gibi.

¹⁸ 5846 sayılı Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu (FSEK), Resmî Gazete, 5 Aralık, 1951, <https://www.resmigazete.gov.tr/arsiv/7981.pdf>.

¹⁹ Akipek, Akıntürk ve Ateş, *Eşya*, 26.

²⁰ Akipek, Akıntürk ve Ateş, *Eşya*, 28); gayri maddi varlıkların eşya kabul edilmesi veya edilmemesinin bir tercih sonucu olduğu, kuvvet ile kütle arasında birbirine dönüşebilme kabiliyeti yönünden değerlendirme için bkz. Gürsoy, *Eşya*, 20-21.

Fikir ürünü eserleri, 5846 sayılı Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu (FSEK) gereğince—bilimsel alanlarda gerçekleştirilebilir. Buradan hareketle Türk Hukuku bakımından kripto para fikrinin, bilgisayar bilimlerine ilişkin bilimsel bir eser olduğunu söylemek yanlış olmayacaktır. Şöyle ki:

Bilgisayar donanım parçaları veya benzer işlev gören farklı teknolojik cihazlar ile, bir bilgisayar sisteminin, özel bir işlem veya görev yapacak şekilde komutlar, emirler dizgesinde programlanması ve bu sistemin oluşum süreci ile hazırlık süreci bilgisayar bilimleri olarak ifade edilebilir.²¹

Bir bilgisayar bilimi eseri olarak, kripto para teknolojisinin, Bitcoin adıyla ilk defa icadı ve kamuoyu ile paylaşılması yani doğumu hakkında yazarların belirttikleri benzer bilgileri kısaca incelersek kriptoloji teknolojisinin Bitcoin'den ibaret olmadığı görülecektir²². “*Bitcoin'in mucidi olarak bilinen Satoshi Nakamoto, Bitcoin'in teknik dokümanını, 21 Ekim 2008 tarihinde yayımladı*²³. Böylece dünya, ilk kez ölçeklenebilir kişiler arası elektronik nakit sistemiyle 14 yıl önce tanışmış oldu. Satoshi Nakamoto takma adını kullanan ve şu an hâlâ gerçek kimliği ortaya çıkarılmayan kişi, 2008'de dünyanın dört bir yanında kriptografi uzmanlarına gönderdiği e-postada şu ifadeleri kullandı: “*Bitcoin adında yeni bir açık kaynaklı P2P e-nakit sistemi geliştirdim. Sistem, merkezi bir sunucu veya güvenilir taraflar olmadan tamamen merkezsizdir, çünkü her şey güven yerine kripto kanıtına dayanır. Deneyin veya ekran görüntülerine ve tasarım dokümanına bir göz atın*” Teknik dokümanın yayımlanmasının ardından Bitcoin Blockchain ağının yayına girmesi ve ilk blogun çıkarılması birkaç ay sonra gerçekleşecekti. Ancak 31 Ekim 2008 tarihi, Bitcoin fikrinin tüm dünyaya ilan edildiği önemli

²¹ Bilgisayar programlarının FSEK anlamında bir eser olarak tanınması yolundaki hukuki sürece daha detaylı olarak bkz. Tuğba Akdemir Kamalı, *Fikri Hukuk Kapsamında Bilgisayar Programlarındaki Değişikliklerin Sonuçları* (Ankara: Seçkin, 2019), 107 vd.; FSEK 1/B f. 1-a Eser: Sahibinin hususiyetini taşıyan ve ilim ve edebiyat, musiki, güzel sanatlar veya sinema eserleri olarak sayılan her nevi fikir ve sanat mahsullerini, f. 1-g Bilgisayar programı: Bir bilgisayar sisteminin özel bir işlem veya görev yapmasını sağlayacak bir şekilde düzene konulmuş bilgisayar emir dizgesini ve bu emir dizgesinin oluşum ve gelişimini sağlayacak hazırlık çalışmalarını, FSEK 2 f. 1-1 Herhangi bir şekilde dil ve yazı ile ifade olunan eserler ve her biçim altında ifade edilen bilgisayar programları ve bir sonraki aşamada program sonucu doğurması koşuluyla bunların hazırlık tasarımları.

²² Asuman Yılmaz, *Kripto Para Birimi Bitcoin* (Ankara: Seçkin, 2023), 21.

²³ Satoshi Nakamoto, “Bitcoin: A Peer-to-Peer Electronic Cash System,” *bitcoin.org.*, erişildi 30 Ocak, 2023, <https://bitcoin.org/bitcoin.pdf>.

bir gün olarak tarihe geçmiş oldu.²⁴ “Bitcoin ilk kripto para birimidir. Çalışma prensibi kriptografi (şifreleme²⁵) yöntemine dayanır. Bitcoin denklarası/eşitlerarası (peer to peer) elektronik para transfer sistemi 2009 yılında deneysel olarak takma adı Satoshi Nakamoto olan gerçek kimliği hala bilinmeyen bir kişi tarafından başlatılmıştır”²⁶.

Her ne kadar çalışmalarda ön plana çıkan *Bitcoin* olsa da *Satoshi Nakamoto* takma adlı mucidin insanlığın kullanımına sunduğu bilimsel eseri “Sistem, merkezi bir sunucu veya güvenilir taraflar olmadan tamamen merkezlidir, çünkü her şey güven yerine kripto kanıtına dayanır” açıklamasında bahsedilen kripto teknolojisinin ta kendisidir. Bitcoin, mucidinin tabiri ile bu sistem içinde üretilen ilk *elektronik nakit türlerinden biridir*. Bitcoin, yapay zekâ, bilişsel bilim, makine öğrenimi ve Dağıtık Defter-i Kebir (DDK) gibi yeni teknolojilerdeki gelişmelerin son yıllardaki en büyük finansal teknolojilerinden biri olarak görülebilir²⁷. Kripto para ekosisteminin keşfi, Bitcoin ve benzerlerinin finansal teknoloji firmalarının bankalarla rekabet etmede başarılı olmalarında, dünya çapında şeffaf ve yüksek erişime sahip veri tabanları olarak kurulmaları gösterilebilir²⁸. Biz çalışmamızda Bitcoin ve benzerlerini kripto para ismi ile anmayı tercih edeceğiz.

Kripto paralar *European Central Bank* (ECB) tarafından 2012’de “Genellikle geliştiricileri tarafından ihraç ve kontrol edilen, belli bir sanal ortamın üyeleri tarafından kabul edilen ve kullanılan, kanunlarla düzenlenmemiş dijital bir para çeşidi” şeklinde tanımlanmış, 2015’de “herhangi bir merkez bankası, kredi kuruluşu ya da e-para kuruluşu tarafından

²⁴ Günay Caymaz, “Bitcoin 14 yaşında,” *tr.investing.com.*, 31 Ekim, 2022, <https://www.msn.com/tr-tr/haber/diger/bitcoin-14-ya%C5%9F%C4%B1nda/ar-AA13zuOO?ocid=msedgntp&cvid=641988796cd141fee8e7433a988c83ab>; Paribu Teknoloji A.Ş., “Bitcoin’in 12 yılı nasıl geçti?”, *Paribu Log*, 5 Kasım, 2020, <https://www.paribu.com/blog/haberler/bitcoin-white-paperi-nedir-nasil-bir-kirilma-noktasi-yaratti-logeditor-11/>; Mahmut Yardımcıoğlu ve Gamze Şerbetçi, “Bitcoin Yapısı ve Yasadışı Kullanımı,” *Al Farabi Uluslararası Sosyal Bilimler Dergisi* 2, no. 4 (2018): 166 vd.

²⁵ Yılmaz, *Bitcoin*, 21.

²⁶ Armağan Ebru Bozkurt Yüksel, “Elektronik Para, Sanal Para, Bitcoin ve Linden Doları’na Hukuki Bir Bakış,” *İÜHF* 73, no. 2 (2015): 199-200.

²⁷ Betül Üzer, *Sanal Para Birimleri (Uzmanlık Yeterlik Tezi)*, (Ankara: Türkiye Cumhuriyeti Ödeme Sistemleri Genel Müdürlüğü, 2017) 8.

²⁸ Üzer, *Sanal Para*, 8.

ihraç edilmemiş ve bazı durumlarda paraya alternatif olarak kullanılabilen varlığın sanal temsili” şeklinde güncellenmiştir²⁹. ECB 14 Temmuz 2021 tarihinde güncellenen “*What is bitcoin?*” başlıklı yazıda, herhangi bir otorite ya da kuruluş tarafından oluşturulmamış, matematiksel formüller ve bilgisayar ağı tarafından üretilip, takip edilen; fiziksel formu olmayan, elektronik olarak takas edilebilen, “*digital token*”³⁰ olarak tanımlandı³¹. Yazıda herhangi bir kamu kuruluşu tarafından oluşturulmamasından ötürü güvensizliği, alışverişlerde kullanılmadığı, yasal düzenlemeden yoksun olduğu ve değerindeki sert değişimlere açık yapısına da dikkat çekilerek kullanıcıların uyarıldığı görüldü. Bu tanım ve açıklamalardan ECB tarafından kripto paraların “para” olarak kabul edilmediği görülecektir. Ek olarak, ECB’de Bitcoin’in, nakit kullanımına alternatif olamayacağı konulu bir yazıda, kripto paralar, “zayıf para taklitleri” olarak nitelenmiştir³². Türk Hukuku’nda T.C. Merkez Bankası’nın çıkardığı 31456 sayılı yönetmelik ile de ödemelerde kullanılması yasaklanmış, para vasfı kazanması engellenmiştir³³. Yönetmeliğin üçüncü maddesi ile kripto paraları da içine alan kripto varlık tanımı “kripto varlık, dağıtık defter teknolojisi veya benzer bir teknoloji kullanılarak sanal olarak oluşturulup dijital ağlar üzerinden dağıtımı yapılan, ancak itibari para, kaydi para, elektronik para, ödeme aracı, menkul kıymet veya diğer sermaye piyasası aracı olarak nitelendirilmeyen gayri maddi varlıkları ifade eder” şeklinde tanımlanmıştır.

²⁹ Üzer, *Sanal Para*, 9-10.

³⁰ “Dijital-sayısal” “jeton-simge-işaret-hatıra-belirti-madeni para-oyun fişi-marka-hediye çeki-yadigâr” olarak dilimize çevrilebilecek olan bu kavram TDK’ye göre “Dijital: Sayısal (sıfat), Verilerin bir ekran üzerinde elektronik olarak gösterilmesi (isim), Jeton: Gişelerde, telefon ve türlü oyunlarda para yerine kullanılan küçük, metal veya plastik nesne.” olarak kelime anlamlarına sahiptir. Uluslararası yaygın kullanım “cryptocurrency: kripto para” kavramı da dikkate alındığında “token” kavramı burada paraya benzer anlamında kullanıldığı kanaatindeyiz. “jeton ne demek” Türk Dil Kurumu, 2022, sozluk.gov.tr.

³¹ What is bitcoin?, European Central Bank, 13 Şubat 2018, <https://www.ecb.europa.eu/ecb/educational/explainers/tell-me/html/what-is-bitcoin.en.html>.

³² Bitcoin Not The Answer To A Cashless Society, European Central Bank Eurosystem, 13 Mart, 2018, <https://www.ecb.europa.eu/press/inter/date/2018/html/ecb.in180313.en.html>.

³³ 31456 Sayılı Ödemelerde Kripto Varlıkların Kullanılmamasına Dair Yönetmelik, TC Merkez Bankası, Resmî Gazete, 16 Nisan 2021, <https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2021/04/20210416-4.htm>.

Kriptoloji teknolojileri ile üretilip, halk arasında “kripto para” olarak yaygın kullanım kazanan, kendi borsalarında alım satımı yapılabilen, üreticisinin nitelenmesi ile “açık kaynaklı P2P e-nakit sistemindeki³⁴” kripto paralar hukuken nedir, mevcut hukuki düzende haczi nasıl yapılabilecektir?

II. KRİPTO PARANIN HUKUKİ NİTELİĞİ VE BENZER KAVRAMLAR

A. Genel Olarak

Nitelik, TDK sözlüklerinde, “Bir şeyin nasıl olduğunu belirten, onu başka şeylerden ayıran özellik, vasıf, keyfiyet” olarak tanımlanmaktadır³⁵.

Bir hukuki kurumu diğer hukuki kurumlardan ayıran özellikler vasıflar, hukuk dünyasında varlığını izah eden hususlar ise onun hukuki niteliğini gösterecektir³⁶.

Hukuki nitelik tartışmaları, mevzuatta baştan düzenlenmemiş veya toplumsal, teknolojik gelişmeler ile sonradan ortaya çıkan durumların, hukukta yerleşik kurumlar ile açıklanma gayret ve çabasıdır³⁷.

İnternetin hayatımıza girdiği andan itibaren getirdiği yenilikler, insanın kolayca alıştığı binlerce kolaylık, artık bazen ürkerek, bazen hayretle baktığımız gelişmeler ve hukuki düzenlemeye muhtaç birçok yeni durum vardır³⁸. Pandemi dönemi ile varlığını çok daha net bir şekilde gösteren sanal, internet üzerinden, uzaktan ve hatta sınırlar ötesi alışverişler vardır. Özellikle uluslararası alışveriş ve para transferlerinde kripto para teknolojisinin daha hızlı ve ucuz bir yöntem olduğu söylenmektedir³⁹. Bu başlıkta, benzer

³⁴ Peer to peer (P2P) yani eşler arası, merkezi bir sunucu gibi bir üçüncü taraf olmadan kullanıcıların doğrudan birbirleri arasında gerçekleştirdiği veri paylaşımını ifade eder. “Peer to Peer (P2P) Nedir? P2P Ağı Nasıl Çalışır?”, Bilgi Platformu, BtcTurk Eliptik Yazılım ve Ticaret A.Ş., 26 Kasım, 2021, <https://www.btcturk.com/bilgi-platformu/peer-to-peer-nedir-p2p-agi-nasil-calisir/>.

³⁵ “nitelik ne demek” Türk Dil Kurumu, 2022, sozluk.gov.tr.

³⁶ İbrahim Halil Tavaş, “Meclis Soruşturmasında Hukuki Nitelik Sorunu,” *Yasama Dergisi*, no. 3 (Aralık 2006): 72.

³⁷ Tavaş, “Hukuki Nitelik,” 72.

³⁸ Örneğin, sanal alem, metaverse varlıkları gayri maddi yapılarından ötürü Türk Hukukunda eşya olarak nitelenemeyecek olmalarından ötürü hukuki nitelendirmeleri yönünden incelenmeye muhtaçtır.

³⁹ Ahmet Aslan, *Kripto Para Olgusu ve Blockchain Teknolojisi: Ekonomik Aktörlerin Tepkisi, Maliyet Analizi, Var Modeli ve Granger Nedensellik Testi*, (Ankara, Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İşletme Anabilim Dalı Muhasebe ve Finans Yüksek Lisans Programı Yüksek Lisans Tezi, 2018) 32 vd.

kavramlar nazarından, gelecek vaat eden bir teknoloji olarak, kripto paranın hukuki durumuna ilişkin kanaatlerimizi ifade etmeye çalışacağız.

B. Eşya Hukuku Bakımından Kripto Para ile Eşya

1. Genel olarak

Eşya kavramı, Türk Hukukunda maddi mallar üzerinden tanımlanmıştır⁴⁰. Kural olarak gayri maddi varlıkların eşya olarak nitelenmesi mümkün değildir⁴¹. Bu kısa izahtan anlaşılacağı üzere kurala istisna oluşturan bir hukuki düzenleme olmadığı sürece cismani bir varlığı olmayan kripto paranın Türk Hukukunda mevcut hukuki düzenlemelere göre eşya olarak nitelenmesi mümkün değildir⁴². Lakin Antalya BAM bir kararında, kripto paraları da içine alacak şekilde yaptığı bir hukuki nitelemede, parasal değerini dikkate alarak, terekeye dahil edilmesi ve mirasçılara intikali gereken **“dijital malvarlığı”** şeklinde ifade etmiş, dolayısıyla kripto paraların, kanaatimizce de doğru bir değerlendirme olarak, hukuken malvarlıksal⁴³ bir yapıda olduğu belirtilmiştir⁴⁴.

Malvarlığı değerlendirmesi kripto varlıkların eşya olarak nitelenmesi sonucunu doğuramaz. Zira miras hukuku anlamında terekenin bir bütün olarak malvarlığı addedilmesi, mülkiyetin aynı hak anlamını ifade etmediği, miras

⁴⁰ Bu konuda bkz. yuk. s. 3-4.

⁴¹ İsviçre Hukuku, Amerika Hukuku, Alman Hukuku, Avusturya Hukuku bağlamında da konunun bir incelemesi için bkz. Numan Tekelioğlu, “Eşya Kavramını Yeniden Düşünmek: Nft'lerin Eşya Niteliği ve Eşya Hukuku Bakımından Geleceği Üzerine Bir İnceleme,” *SÜHFD* 30, no. 3, (2022): 1306 vd.

⁴² Yılmaz, *Bitcoin*, 53-61; Asuman Turanboy, “Kripto Paraların Ortaya Çıkmaları ve Hukuki Nitelikleri,” *Batıder* 35, no. 3 (2019): 57.

⁴³ Buradaki malvarlıksal değerlendirme icra hukuku anlamında paraya da çevrilebilir olduğunu gösterir. Dolayısı ile paraya çevrilip alacaklının tatmin edilebildiği ölçüde haczi de mümkündür. Alacaklının mali anlamda tatminini hedefleyen cebri icra hukukunda kanunun haczini yasakladığı hususlardan başka parasal değeri olmayan, sadece manevi kıymet arz eden malların haczedilemeyeceği söylenmektedir. Sabri Şakir Ansay, *Hukuk İcra ve İflas Usulleri* (Ankara: Yeni Cezaevi Matbaası, 1948), 75; aynı yönde: “Demek oluyor ki, terekedeki miras hissesinin devri mümkün olduğuna göre, bu hissenin haczi ile açık arttırma suretiyle temlik de mümkündür.”, “Kaide olarak, alacağın karşılanması için borçlunun mamelek parçalarına doğrudan doğruya el konmaz. Bilâkis bu mallar paraya çevrilerek, bu para ile alacaklı olanlar dolayısıyla tatmin edilir.” Saim Üstündağ, *İcra Hukukunun Esasları* (İstanbul: Yazarın Kendi Yayını, 2004), 2 ve 248.

⁴⁴ Antalya Bam 6. H.D. E.2020/1149, K.2020/905, 13.11.2020, (legalbank.net).

hukuku bakımından tam hakkı ifade ettiği belirtilmiştir. Benzer durumun Ticaret Kanunu'nda ticari işletmeler için düzenlendiği tek bir işlemle tüm malvarlığı unsurlarının devredilmesine imkân tanınması durumu da örnek sayılmıştır. Bu örneklerin Türk Eşya Hukuku'na istisna teşkil ettiği, genel kuralın, belirli eşyalar üzerinde aynı hak kurulması olduğuna dikkat çekilmektedir⁴⁵.

Kanaatimizce kripto paraların eşya olarak değerlendirilememelerine rağmen miras hukuku bakımından malvarlıksal niteliklerinin fark edilmesi, Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu'nun 20. maddesi devamında düzenlenen, eser sahibinin eseri üzerindeki mali haklarının, devir ve haciz bakımından mümkün görülmesi durumu ile benzerlik göstermektedir⁴⁶. Yapılacak bir kanun değişikliğinde bu benzerlik dikkate alınmalı, kripto paraların Türk Hukuk sistemine göre eşya olarak kabul edilmesi mümkün değilse de malvarlıksal yönleri sebebi ile devir ve haczi bakımından hukuki bir engel olmadığı ifade edilmelidir. Zira, finansal işlemleri kolaylaştırarak, neredeyse hata oranını sıfıra indirip etkinliğini artırma potansiyeline sahip olan kripto para teknolojisinin göz ardı edilemeyecek kıymette olduğu söylenebilir⁴⁷. Geleceğe ışık tutan ve daha çok kullanılacağı izlenimi veren kripto para teknolojisinin yasaklanmak yerine teknolojik gelişmesini destekleyici biçimde yasal statüye kavuşturulması gerektiği de bu minvalde söylenebilir⁴⁸.

2. Kripto Para ile Mülkiyet Hakkı İlişkisi

Türk Medeni Kanunu'na göre kripto paraların üzerinde mülkiyet hakkı kurulabilmesi için öncelikle eşya olarak kabul edilmeleri gerekecektir. Yukarıda ifade ettiğimiz üzere kripto paraların cismanilik unsurunu taşımaması bu değerlendirmeye engel olmaktadır. Buna rağmen kripto para teknolojisinin, işlem geçmişinin aleni olması, yapılan işlemin geri alınamaması, işleme konu olan kripto paraların miktarlarının kullanıcılar tarafından belirlenebilmesi gibi özellikler sayesinde eşya kavramının sınırları belirli olma unsurunu sağlamaktadır. Kripto para kullanıcılarının sıcak

⁴⁵ Oğuzman, Seliçi ve Oktay Özdemir, *Eşya*, 12.

⁴⁶ Fikri mülkiyete konu malların haczi bakımından daha detaylı bilgi için bkz. Nurbanu Erzurumlu, "Türk Hukukunda Fikri Mülkiyete Konu Malların Cebri İcrası," *YBHD*, no. 1, (2017): 171 vd.

⁴⁷ Aslan, "Kripto Para," 29, 60.

⁴⁸ Deniz Alp İmamoğlu, *Kripto Para Birimleri ve Türk Hukukunda Düzenlenmesi* (Ankara: Seçkin, 2022), 186.

cüzdan, soğuk cüzdan veya alım satım platformları üzerinden kripto paraları üzerinde hakimiyet kurabildikleri de malumdur. Kripto paraların kişi dışılık unsurunu sağladığı da açıktır. Kripto paralara ilişkin yasal bir düzenleme yapılmadığı sürece kripto paraları üzerinde kullanma, yararlanma, tasarrufta bulunma eylemlerini gerçekleştiren kullanıcıların modern mülkiyet anlayışından sapma eğiliminde oldukları gözlenmeye devam edecektir. Dolayısıyla hukuki işlem güvenliğinden bahsedilemeyecektir.

Mülkiyet hakkı kamu hukuku ve özel hukuk karakterlerini kendinde harmanlamış, özel ve en geniş aynı hakktır⁴⁹.

Klasik anlamda mülkiyet hakkı, konusu olan eşyayı tahrip etmek de dahil, sahibine dilediği gibi kullanma, yararlanma, maddi veya hukuki tasarrufta bulunma yetkilerini verir⁵⁰.

Modern anlamda ise mülkiyet hakkı, sahibine tanıdığı yetkilerle birlikte birtakım ödevler de yükler. Türk Hukukunda, modern anlayıştan hareketle, An. m. 35/III'te mülkiyet hakkının toplum yararına aykırı olarak kullanılmayacağı ödevi, An. m. 13'te mülkiyet hakkının kullanılmasının toplum yararına aykırı olamayacağı ödevi düzenlenmiş ve uluslararası anlaşmalar ile yaptırım ve kontrolü sağlanan bu ödev, TMK m. 683'de, "malik hukuk düzeninin sınırları içinde, o şey üzerinde dilediği gibi kullanma, yararlanma, tasarrufta bulunma yetkisine sahiptir" şeklinde kanunlaşmıştır.

Hukuki bir düzenlemeye, özellikle küresel boyutta bir pazar olması sebebi ile uluslararası bir anlaşmaya ihtiyaç duyan kripto para piyasalarında kullanıcıların, klasik anlamda mülkiyet hakkına göre hareket ettikleri görülmekte, balina olarak tabir edilen büyük meblağlı kullanıcıların veya ortaklıkların modern mülkiyet anlayışının yüklediği ödevleri hiçe saydıkları izlenebilmektedir⁵¹.

Malikin eşya üzerindeki yetkileri, iç içeriği oluşturan, "olumlu içerik" ve malikin üçüncü kişilere karşı yetkileri dış içeriği oluşturan "olumsuz içerik" olarak ikiye ayrılmıştır⁵². İç içerik, kullanma, ürünlerinden yararlanma, kendi münhasır hukuki ve fiili hakimiyetinde, yani zilyetliğinde bulundurma ve

⁴⁹ Akipek, Akıntürk ve Ateş, *Eşya*, 383; Ayan, *Zilyetlik ve Tapu*, 32 ve 110.

⁵⁰ Akipek, Akıntürk ve Ateş, *Eşya*, 376.

⁵¹ Balina tabiri ve klasik mülkiyet anlayışına uygun değerlendirdiğimiz kullanıcı hareketlerine bkz. İhsan Ersan, "Bitcoin: Gelecek mi Balon mu?," *Muhasebe Enstitüsü Dergisi*, no. 60, (2019): 6.

⁵² Akipek, Akıntürk ve Ateş, *Eşya*, 380.

tasarrufta bulunma; dış içerik ise, bütün üçüncü kişilere karşı, el atmada bulunmamalarını, el attılar ise durmalarını, zarar verdiler ise tazmin etmelerini isteme yetkisi olarak sayılabilir⁵³.

Sadece kanun ile düzenlenebilen; kapsamı, mülkiyet konusu eşyanın türüne, eşyanın tahsis amacına ve ekonomik önemine bağlı olan ödevler, “haklar dürüstlük kuralına uygun kullanılmalı, kötüye kullanılmamalı” temel ödevi ve bundan başka genel ödevler ile özel ödevler olarak ikiye ayrılır⁵⁴. Fert ve kamu yararı çatıştığında kamu yararının üstün tutulacağını belirten genel ödevler vardır. Bunlar mülkiyet hakkının kullanımının toplum yararına aykırı olamayacağı ve sadece kamu yararı amacı ile kanunla sınırlanabileceği şeklinde sayılabilir. Özel ödevler ise, kamulaştırma, zorunluluk halleri (TMK m. 753), haciz gibi durumlarda katlanma ödevi; komşulara zarar verme, inşaat projesine aykırı inşaat yapma, aracını trafik kurallarına aykırı kullanma gibi durumlardan kaçınma ödevini; vergi borcu, nafaka, ortak suların birlikte tutulması (TMK m. 759) gibi durumlarda edimde bulunma ödevini içerir. Bu ödevlerin, küresel anlamda ülke sınırlarını aşan bir pazara sahip kripto para piyasalarında denetiminin nasıl yapılacağı düşündürücüdür.

Kripto para üzerinde mülkiyet hakkının nasıl kurulacağı da sorunlu bir başka noktadır. Dağınık Defteri Kebir teknolojileri gibi programlar kullanan finansal teknoloji şirketleri, kripto para üzerinde kullanma, yararlanma, fiili hakimiyet ve hukuki hakimiyet ile tasarruf yetkilerini, yani mülkiyet hakkının olumlu içeriğini vadetmektedirler. Bunun yanı sıra, bu tür bir şirket kendini kripto para alım satım işlemleri platformu olarak tanıtır ve Türk mevzuatına göre Ticaret Siciline kayıtlı bir anonim şirket (AŞ)⁵⁵ olarak nitelendirilebiliyorsa, kripto para sahibinin, mülkiyet hakkının dış içeriğini, yani üçüncü kişilerin, kripto para üzerindeki mülkiyet hakkına el atmada bulunmamalarını, el attılar ise durmalarını, zarar verdiler ise zararı tazmin etmelerini isteme yetkisi de vardır. Aynı şekilde haciz işlemlerine katlanma ödevi, dijital platform olması sebebi ile sanal alemlerde karşılaşılabilecek hatalardan (*buglardan*)⁵⁶ yararlanarak haksız kazanç elde etmekten kaçınma

⁵³ Akipek, Akıntürk ve Ateş, *Eşya*, 380-381.

⁵⁴ Akipek, Akıntürk ve Ateş, *Eşya*, 381.

⁵⁵ Eliptik Yazılım ve Ticaret A.Ş., e-Şirket, Merkezi Kayıt İstanbul Bilgi Portalı, 26 Nisan, 2017, <https://e-sirket.mkk.com.tr/esir/Dashboard.jsp#/sirketbilgileri/22193>; “Mersis: 178140451300001 Sorgulama,” bilgibankasi.ito.org.tr, İstanbul Ticaret Odası 1882, 5 Aralık, 2019, <https://bilgibankasi.ito.org.tr/tr/bilgi-bankasi/firma-bilgileri>.

⁵⁶ Bug teriminin dijital hatalar bakımından kullanımına örnek olarak bakınız. Eray Tüzün ve Emre Doğan, “An Automated Bug Triaging Approach using Deep Learning: A Replication Study,” *Avrupa Bilim ve Teknoloji Dergisi*, no. .21 (2021): 269 vd.

ödevi⁵⁷ ve vergi ödevi, kripto para kullanıcıları için de geçerlidir⁵⁸. Ancak bu noktada yine, kullanıcıların modern mülkiyet anlayışından doğan ödevlerinin denetiminin nasıl yapılacağı; bu denetimin kripto para alım satım imkânı sunan AŞ'ler üzerinden mi gerçekleştirileceği ya da bu ödevlerin ihlalinin uluslararası pazar ağı üzerinde nasıl bir yaptırım ile karşılaşacağı düşündürücüdür⁵⁹.

Eşya vasfına haiz olmayan kripto paralara doğrudan taşınır mallara ilişkin hükümlerin uygulanacağı söylenemez⁶⁰. Türk Hukuku'nda cismanilik unsurundan arı durumda olan bazı varlıklar eşya statüsünde sayılabilmişler lakin bu kanuni bir düzenleme ile istisnai olarak belirlenerek yapılabilmektedir. Bu noktada kripto paralara ilişkin hukuki bir düzenlemenin bulunmaması gerçek bir boşluk olarak nitelenebilecektir⁶¹. Türk Hukuku bakımından

⁵⁷ 5549 sayılı Suç Gelirlerinin Aklanmasının Önlenmesi Hakkında Kanun m. 15 “Yükümlüler nezdinde veya aracılığıyla yapılacak kimlik tespitini gerektiren işlemlerde, kendi adına ve fakat başkası hesabına hareket eden kimse, bu işlemleri yapmadan önce kimin hesabına hareket ettiğini yükümlülere yazılı olarak bildirmediği takdirde altı aydan bir yıla kadar hapis veya beşbin güne kadar adli para cezasıyla cezalandırılır.” kaçınma ödevi ifası bakımından kendi nam ve hesabına hareket edip etmediklerinin bildirilmesi gerekliliğini kullanıcılarına duyuran kripto para alım satım platformları vardır. “Başkası Hesabına İşlem Yapıldığının Beyan Edilmesi,” Binance Tr, BN Teknoloji A.Ş., 23-27 Ekim 2021, <https://binancetr.zendesk.com/hc/tr/articles/4412000255373-Ba%C5%9Fkas%C4%B1-Hesab%C4%B1na-%C4%B0%C5%9Flem-Yap%C4%B1ld%C4%B1%C4%9F%C4%B1n%C4%B1n-Beyan-Edilmesi>.

⁵⁸ Kişilerin hukuk sınırları içerisinde kalarak kripto paralar üzerindeki mülkiyet haklarını kullanmaları ödevleri bakımından BTCTURK kullanma sözleşmesinde yer alan m. 3.5 “Kullanıcılar yalnızca hukuka uygun amaçlarla Site üzerinde işlem yapabilirler. Kullanıcıların hukuka aykırı işlem yapmalarının fark edilmesi halinde, BtcTurk hiçbir şekilde sorumlu olmadığı gibi, BtcTurk, her türlü hukuki yola başvurma ve gerekli güvenlik tedbirlerini alma, hakkına sahiptir.” hükmü kamu gücünün bir özel hukuk tüzel kişisi eline mi bırakıldığı sorusunu akla getirdiği kadar manidar olsa da modern mülkiyet hakkı anlayışının gereğini sağlamaktadır. “Yasal Bilgiler, Kullanım Sözleşmesi,” btcturk.com, BtcTurk Eliptik Yazılım ve Ticaret A.Ş, erişildi: 03 Kasım, 2022, <https://www.btcturk.com/yasal-bilgiler/kullanim-sozlesmesi>.

⁵⁹ Uluslararası para hukukunda “yabancılar zarar verecek şekilde kullanımın yasaklandığı” ilkesi nazarından da incelenmeye muhtaç bir konu olduğu kanaatindeyiz. Bkz. aşa. s. 21 dn. 153.

⁶⁰ Turanboy, “Kripto Para,” 57; Taner Emre Yardımcı, “İcra Takibi Yoluyla Bitcoin Alacağının İleri Sürülmesi ve Borçlunun Bitcoininin Haczedilmesi,” *AHBVÜHFD* 23, no. 3 (2019): 104.

⁶¹ Hüseyin Altaş, *Medeni Hukuk Başlangıç Hükümleri* (Ankara: Yetkin, 2014), 523; Kemal Oğuzman ve Nami Barlas, *Medeni Hukuk Giriş Kaynaklar Temel Kavramlar* (İstanbul: Vedat, 2015), 104-105.

doktrinde bir görüşte, kripto paraların eşya sayılmalarına ilişkin yapılan değerlendirmede cismanilik dışında eşya kavramının unsurlarının sağlandığına da işaret edilmiştir⁶². Kripto paraların hukuki niteliğine ilişkin Türk Hukuku'ndaki boşluğun taşınır eşya hükümlerinin kıyasen uygulanarak doldurulabileceğine ilişkin doktrinde yeknesak bir kanaat oluşmaktadır⁶³. Bizce de kripto paralarda hukuki anlamda işlem güvenliğini sağlayacak herhangi bir düzenlemenin bulunmaması gerçek boşluk olarak nitelenecek ve hâkimin kıyas yolu ile taşınır eşyalara ilişkin düzenlemeleri uygun düştüğü ölçüde uygulaması söz konusu olabilecektir.

C. İktisadi ve Ticari Bakımdan Kripto Para ile Para

1. Genel Olarak

Paranın ekonomik anlamda niteliği, ölçü birimi olması, mübadele aracı olması, değer saklama aracı olması olarak sayılmaktadır⁶⁴. Paranın varlığı insanlık tarihinde genel kabulden ibarettir⁶⁵. Bu kabul tarih sahnesinde, bazen bir deniz kabuğu, boncuk, bazen altın, gümüş, bazen kâğıt banknotlar olarak karşımıza çıkmıştır⁶⁶. Artık nakitsiz (*cashless*) toplum söylemleri ile dijital, sanal, elektronik paralara doğru ilerleme görülmektedir⁶⁷. Nakitsiz toplum

⁶² Bilgili ve Cengil, “Kripto Para Eşya Niteliği,” 21; Fatih Bilgili ve M. Fatih Cengil, “İcra ve İflas Hukuku Yönüyle Kripto Paralara İlişkin Bazı Meseleler,” *KHASHFD* 7, no. 1, (2019): 101.

⁶³ Yılmaz, *Bitcoin*, 61; Pınar Çağlayan Aksoy, “Medeni Hukuk Açısından Kripto Varlıklar,” *Kripto Varlıklarda Düzenleme Arayışı Çalıştayı*, Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi (Mülkiye), Banka ve Ticaret Hukuku Araştırma Enstitüsü ile DijitalLab Mülkiye'nin ortak çalışması, (Ankara: Banka ve Ticaret Hukuku Araştırma Enstitüsü Yayınları, 2022), 199; Müge Çetin, *Sermaye Piyasası Hukuku Bakımından Kripto Varlıklar* (İstanbul: On İki Levha, 2023), 45.

⁶⁴ Hakan Pekcanitez, *Medeni Usul ve İcra-İflas Hukukunda Yabancı Para Alacaklarının Tahsili* (İzmir: Adalet Matbaacılık, 1996), 3; Üzer, *Sanal Para*, 5; Yılmaz, *Bitcoin*, 44-46; “What is money?,” European Central Bank Eurosystem, European Central Bank, 24 Kasım, 2015, https://www.ecb.europa.eu/ecb/educational/explainers/tell-me-more/html/what_is_money.en.html.

⁶⁵ İlker Mete Özsoy, *Kripto Para Haczi* (Ankara: Seçkin, 2021), 19; toplumsal para teorisi bkz. Yılmaz, *Bitcoin*, 47.

⁶⁶ Özsoy, *Kripto Haczi*, 18; Üzer, *Sanal Para*, 5-6; European Central Bank, “What is money?.”

⁶⁷ “The digital euro and the importance of central bank money,” *European Central Bank Eurosystem*, European Central Bank, 5 Ekim, 2022,

yolunda kripto para teknolojileri büyük bir gelişme olarak değerlendirmekle birlikte belirtmeliyiz ki Türk Hukukunda TCMB'nin çıkarttığı 16 Nisan 2021 tarih ve 31456 sayılı “Ödemelerde Kripto Varlıkların Kullanılmamasına Dair Yönetmelik (ÖKVVDY)” ile para olarak kabul edilmediği belirlenmiştir⁶⁸. Resmi anlamda Türk hukuku kripto parayı, para olarak kabul etmemiştir⁶⁹. Ayrıca 25/11/2013 tarihli BDDK basın açıklamasında “*Herhangi bir resmi ya da özel kuruluş tarafından ihraç edilmeyen ve karşılığı için güvence verilmeyen bir sanal para birimi olarak bilinen Bitcoin, mevcut yapısı ve işleyişi itibarıyla Kanun kapsamında elektronik para olarak değerlendirilmemekte*” şeklinde yapılan değerlendirme ile Bitcoin özelinde elektronik para olarak sayılmadığı da kamuoyu ile paylaşılmıştır⁷⁰.

Avrupa Adalet Divanı ise (*Court of Justice of the European Union*) vergilendirilme konusu ile önüne gelen bir uyuşmazlıkta, 16.07.2015 tarihli kararında, yasal para birimleri, dövizler ile herhangi bir yasal dayanağı olmayan lakin salt ödeme aracı⁷¹ olan kripto para birimlerinin vergiden muaf olacağına hükmetmiş ve kripto paraları, bu nitelikleri gereği olarak devlet desteksiz de olsa bir para birimi olarak kabul etmiştir⁷². Bu durum paraların

---

https://www.ecb.europa.eu/ecb/educational/explainers/html/digital_euro_central_bank_money.en.html; Bitcoin’i nakitsiz toplum arayışında bir cevap olarak kabul etmediklerine ilişkin bkz. “Bitcoin Not The Answer To A Cashless Society,” *European Central Bank Eurosystem*, European Central Bank, 13 Mart, 2018, <https://www.ecb.europa.eu/press/inter/date/2018/html/ecb.in180313.en.html>.

⁶⁸ Resmî Gazete, 31456 Sayılı Yönetmelik.

⁶⁹ Resmi para teorisi bkz. Yılmaz, *Bitcoin*, 47.

⁷⁰ Basın Açıklaması, BDDK, 25 Kasım, 2013, <https://www.bddk.org.tr/Duyuru/EkGetir/510?ekId=530>.

⁷¹ Avrupa Birliği Adalet Divanı bu kararında 15 farklı yerde kripto paraların gerçek paralar gibi bir ödeme aracı olduğuna, hususiyetle kripto para kullandıran yerler açısından ödeme amacı ile kullanıldığına, 2006/112/EC sayılı Direktif, (KDV) direktifinde KDV uygulanabilecek mal veya hizmet türlerinden biri olamayacağına işaret etmiştir. KDV direktifinin 135. Maddesi gereğince çift yönlü değişimi mümkün olan ödeme araçlarının birbirine dönüştürülmesi işlemlerinde üye ülkelerin KDV işleminden muaf tutulacaklarına dikkat çekmiştir. Bkz karar maddeleri 6, 10, 13, 14, 17, 24, 26, 38, 42, 49, 50, 52, “Skatteverket v David Hedqvist,” Case C-264/14, Court Of Justice Of The European Union, 22 Ekim 2015, <https://curia.europa.eu/juris/document/document.jsf?jsessionid=7C6AB5356D1AA90DD021DD7649697701?text=&docid=170305&pageIndex=0&doclang=EN&mode=lst&dir=&occ=first&part=1&cid=3469862>.

⁷² Court Of Justice Of The European Union, “Skatteverket v David Hedqvist”; Karşıt görüş ile kripto paranın para kabul edilemeyeceği, kripto paranın kumar oynamanın

ekonomik değerinden ziyade itibari bir değer taşıdıkları yönündeki görüşe de uygundur⁷³. Zira kripto paraların da itibari bir değeri olduğu, kendi alım satım platformları aracılığı ile rahatlıkla gözlemlenebilir.

2. Kripto Para ile Emtia

Emtia, TDK'ye göre mal olarak tanımlanmaktadır⁷⁴. TDK iktisat terimleri sözlüğünde ise, iktisadi anlamda değerlendirilen kavram, ticaret konusu mallar olarak tanımlanmaktadır⁷⁵. Hukuki anlamda emtia “*ticaret konusunu oluşturan her türlü taşınır mal*” olarak tanımlanmıştır⁷⁶. Bu anlamda tarih sahnesindeki emtia para (mal para) örnekleri iktisadi anlamdaki emtiadan, altın ve gümüşten oluşmuştur⁷⁷.

Aynı haklara konu olabilen şeylere Türk Hukukunda “mal” denir⁷⁸. Bu noktada kripto paranın mal olup olmadığı tartışılmalıdır⁷⁹. Hukukumuzda kripto paranın eşya hukuku anlamında mal olduğu veya iktisadi anlamda emtia olarak kabul edileceğine ilişkin bir hukuki düzenleme mevcut değildir. Türk Hukukunda hakların konusunu oluşturan mallar kural olarak maddi varlıklardır. Gayri maddi varlıkların haklara konu mal sayılabilmeleri ise, yukarıda da izah edildiği üzere iktisadi sebepler gerekçe gösterilerek, kanunda istisnai düzenleme ile yapılabileceği doktrinde işaret edilmiştir⁸⁰.

Bununla birlikte, Çin Merkez Bankası, 3 Aralık 2013'te, “Bitcoin Risklerine Karşı Önlemler Bildirgesi”nde kripto paraları sanal emtia olarak kabul etmiştir⁸¹.

---

alternatif bir yolu olarak ifade edildiği ve sahip olduğu tüm riskler sebebiyle yasal düzenlemesi yapılırsa dahi gerçek paranın yerine geçemeyeceğinin ifade edilerek ECB'nin gerçek paralardaki misyonuna devam etmesi ve teknolojik gelişmelere ayak uydurmak, Bitcoin risklerinden uzak durabilmek adına dijital Euro çalışmaları yaptığı yönünden bkz. “Crypto dominos: the bursting crypto bubbles and the destiny of digital finance,” European Central Bank Eurosystem, European Central Bank, 07 Kasım, 2022, https://www.ecb.europa.eu/press/key/date/2022/html/ecb.sp221207_1~7dccb0e1d0.en.html.

⁷³ Paranın ekonomik değeri ve itibari değeri hakkındaki görüşlerin bir incelemesi için bkz. Pekcanitez, *Yabancı Para Tahsili*, 10-12.

⁷⁴ “emtia ne demek,” Türk Dil Kurumu, 2022, sozluk.gov.tr.

⁷⁵ “emtia ne demek,” Ticari Terimler Sözlüğü, Türk Dil Kurumu, 2022, sozluk.gov.tr.

⁷⁶ Ejder Yılmaz, *Hukuk Sözlüğü* (Ankara: Yetkin, 2011), 380.

⁷⁷ Abdurrahman Çarkacıoğlu, “Kripto-Para Bitcoin” (Sermaye Piyasası Kurulu Araştırma Dairesi, Araştırma Raporu, 2016), 1; Üzer, *Sanal Para*, 5.

⁷⁸ Akipek, Akıntürk ve Ateş, *Eşya*, 25.

⁷⁹ Bkz. yuk. s. 7.

⁸⁰ Gürsoy, *Eşya*, 22; Akipek, Akıntürk ve Ateş, *Eşya*, 26; Bkz. yuk. s. 4.

⁸¹ Üzer, *Sanal Para*, 103.

3. Kripto Paralar ile Yatırım Araçları

Kripto paraların, para olarak kabulü bakımından genel toplum kabulüne ve emtia olarak kabulü için de hukuki anlamda bir kanuni düzenlemeye ihtiyaç olduğu görülse de insanların, yatırım aracı olarak kripto varlıkları kullanmaya başladıkları da kabul edilmesi gereken bir gerçektir⁸². Kripto paralar bir kanuni düzenleme ile Türk Hukuku'nda para olarak kabullerinin önüne geçilse bile, *Skatteverket v David Hedqvist*. Case C-264/14 davasında AB Adalet Divanı'nda işaret edildiği üzere kullanıcıları tarafından ödeme amacıyla kullanılan kripto paraların, toplum nazarından kabul görme yolunda ilerdeği bir gerçektir, alım-satım platformlarında paylaşılan kripto paraya aktarılan yasal para hacimleri kripto paraların yatırım aracı olarak toplum kabulüne çoktan mazhar olduğunun delilidir⁸³. Bu hacimlerin oluşmasında kripto para kullanıcılarının uygun fiyattan kripto para alıp, ileride daha yüksek fiyata satarak aradaki farktan kazanç elde etme ümitleri önemli bir etkidir⁸⁴.

6362 sayılı Sermaye Piyasası Kanunu'na (SPK) göre menkul kıymetler; para, çek, poliçe ve bono hariç olmak üzere; paylar, pay benzeri diğer kıymetler ile söz konusu paylara ilişkin depo sertifikalarını, borçlanma araçları veya menkul kıymetleştirilmiş varlık ve gelirlere dayalı borçlanma araçları ile söz konusu kıymetlere ilişkin depo sertifikalarını ifade edecek şekilde tanımlanmıştır. 6362 sayılı SPK, menkul kıymet, türev araçlar, yatırım sözleşmeleri ve diğer sermaye piyasası araçlarını, bu Kanun anlamında sermaye piyasası aracı olarak saymıştır (m. 3). Türk Hukuku'nda, kripto paraların SPK kapsamında sermaye piyasası aracı olarak sayılmadığı aşikardır⁸⁵.

Kanaatimizce, kripto paralar, 6362 sayılı SPK ile tanımlanan sermaye piyasası araçlarından biri olarak nitelenmemekle⁸⁶ birlikte, borsada işlem

⁸² Toplam işlem hacimlerine, kripto piyasalarında işleme tabi tutulan yasal paraların dolar cinsinden miktarına bkz. Cryptos:21.640 Exchanges:523 Market Cap: \$1.026.787.060.947,364 24h Vol:\$85.878.772.038,96 Dominance: BTC: 38.5% ETH: 18.8%, CoinMarketCap, erişildi: 04 Kasım, 2022, <https://coinmarketcap.com/>.

⁸³ İmamoğlu, *Kripto Para*, 187; ve üst dipnotta yer alan kripto piyasalarındaki toplam işlem hacimlerine bkz.

⁸⁴ Kullanıcılar dijital uygulama veya hizmetlerde kullanmak ya da daha profesyonel anlamda girişim şirketlerini desteklemek amacı ile de kripto para satın alabilmektedir. Çetin, *Sermaye Piyasasında Kripto Para*, 94.

⁸⁵ Yılmaz, *Bitcoin*, 89.

⁸⁶ Yılmaz, *Bitcoin*, 89.

gören menkul kıymetler⁸⁷ ile kendi platformlarında alım satım işlemi yapılan kripto paralar, değer biriktirme aracı olmak yönünden benzerlik göstermektedir. Öte yandan, Türk Hukukuna göre kripto paranın menkul kıymet veya emtia olduğu söylenemese de “para”lar tüm dünya üzerinde bankacılık sistemleri aracılığı ile kur farkları üzerinden, bir mal, bir emtia gibi alınıp satılan, spekülasyon kazanç aracı haline gelmiştir⁸⁸. Kripto paralar da “paralara benzer” yapısı ile kendi alım satım platformlarında alınıp satılan spekülasyon⁸⁹ kazanç araçlarıdır⁹⁰.

Avrupa birliği, Amerika ve İsviçre hukuklarında sermaye piyasası hukuku açısından kripto paralara ilişkin düzenlemeler doktrinde incelenirken, mevcut hali ile kripto paraların genel olarak bu nitelermeye yasal anlamda mazhar olmadıkları lakin önemli bir potansiyel arz ettikleri ifade edilmiştir⁹¹. Finansal araç olarak arz edilip, paradan ziyade yatırım araçlarına benzetilen kripto para türevleri Dünya üzerinde görölmeye başlanmış ve bu anlamda kripto para teknolojisinin potansiyeline de ayrıca dikkat çekilmiştir⁹². Ayrıca Alman Hukuku’nda elektronik kıymetli evrak ihracına ilişkin yasal düzenleme üzerine yapılan bir incelemede, evraksız kıymetli evrakın alt türü olarak “kripto kıymetli evrak” işaret edilmiştir⁹³.

4. Kripto Para ile Yabancı Para

Yabancı para, dövizdir⁹⁴. Burada yabancılıktan kasıt Türkiye dışında, Dünya üzerinde varlığı kabul edilmiş diğer devletlerdir. Yabancı para, paranın

⁸⁷ Kaydi Sermaye Piyasası Araçları detaylar için bkz. Merve Çağlak, *Sermaye Piyasası Araçlarının Haczi* (Ankara: Seçkin, 2019), 54 vd.

⁸⁸ Hasan Alpago, “Bitcoin'den Selfcoin'e Kripto Para,” *Uluslararası Bilimsel Araştırmalar Dergisi* 3, no. 2 (2018): giriş ve 412; paraların emtia gibi alınıp satıldığı örneklere olarak bkz. “Akbank Yatırım Hizmetleri,” Akbank T.A.Ş., erişildi: 11 Kasım, 2022, <https://yatirim.akbank.com/tr-tr/doviz/sayfalar/default.aspx>; “Döviz Bilgileri,” Yatırımcı Köşesi, Yapı ve Kredi Bankası A.Ş., erişildi: 11 Kasım, 2022, <https://www.yapikredi.com.tr/yatirimci-kosesi/doviz-bilgileri>.

⁸⁹ Değer biriktirme aracı aynı zamanda spekülasyon türüdür. Bu konuda bkz. Çarkacıoğlu, “Kripto Para,” 1.

⁹⁰ Bkz bitlo, binance, btcturk, bitexen, paribu gibi kripto para alım satım platformları.

⁹¹ Çetin, *Sermaye Piyasasında Kripto Para*, 107, 108, 122 ve 137.

⁹² Çetin, *Sermaye Piyasasında Kripto Para*, 38.

⁹³ Aydın Alber Yüce, 9 Haziran 2021 Alman Elektronik Kıymetli Evrak Kanunu (eWpG) Üzerine Düşünceler, *İstanbul Hukuk Mecmuası* 79, no. 3 (2021): 742.

⁹⁴ “döviz ne demek,” Türk Dil Kurumu, 2022, sozluk.gov.tr.

varlık sahnesinde kendi yerini bulmasından ziyade uluslararası hukukta anlamını bulan kanunlar ihtilafı nezdinde devletlerin birbirlerini, dolayısıyla paralarını tanımaları, egemenlik anlayışları⁹⁵ üzerinden anlam bulan bir ifadedir⁹⁶. Kanuni anlamda ödeme aracı olmaktan uzak olan yabancı para, paranın geniş anlamı kapsamında değerlendirilmektedir⁹⁷. Kripto paralardan herhangi birinin yabancı bir ülke tarafından kendi ülke parası olduğu ilanı veya kripto para teknolojileri ile ülke parasını kripto para cinsinden ürettiğinin ilanı gerekecektir ve bu durum da kül olarak tüm kripto paraları yabancı para olarak tanımaya yetmez sadece yabancı ülkenin ilan ettiği kripto para türü için geçerli olabilecektir kanaatindeyiz ve yine mütekabiliyet ilkesi⁹⁸ nazarından, uluslararası para hukuku inceleme alanında değerlendirilmeye muhtaç olacaktır⁹⁹. “Ülke parası dışında bir başka para birimi” şeklindeki ödeme başlıklı TBK 99. maddede geçen ifadeden hareketle kripto paralarında yabancı para olarak nitelenemeyeceğini belirtmek isteriz¹⁰⁰. Avrupa Adalet Divanı da bir kararında yasal dayanağı olan paralar ile kripto paralar arasındaki farka, vergilendirme üzerine yaptığı inceleme sırasında dikkat çekmiştir¹⁰¹. Bizim de katıldığımız bu görüş doğrultusunda kripto paralarda hukuken yabancı para nitelmesi yapılamayacağı kanaatindeyiz.

An itibari ile Orta Afrika Cumhuriyeti 23.04.2022 tarihinden beri, El Salvador 09.06.2021 tarihinden beri yerel para birimlerinin yanında Bitcoin’i de yasal para birimi olarak tanımış ülkeler olarak dikkat çekmekte ve

⁹⁵ Uluslararası hukukta, uluslararası para hukuku olarak ayrıca incelenen alan, uluslararası geçerli bir para birimi oluşturulamamasına devletlerin paralarını bir egemenlik göstergesi olarak görmelerinden kaynaklandığı hakkında bkz. Mukaddes Korkmaz Sürer, “Uluslararası Para Hukuku,” *Milletlerarası Hukuk ve Milletlerarası Özel Hukuk Bülteni* 25, no. 1-2 (2011): 216 ve 225.

⁹⁶ Örneğin, Avrupa Merkez Bankası Euro’nun resmi para olması hakkında bkz. “The euro” European Central Bank Eurosystem, European Central Bank, erişildi: 04 11, 2022, <https://www.ecb.europa.eu/euro/html/index.en.html>.

⁹⁷ Pekcanitez, *Yabancı Para Tahsili*, 3.

⁹⁸ İlkenin anlamı hakkında detaylı anlatım için bkz. Süleyman Dost, “Milletlerarası Hukukta Mütekabiliyet İlkesi,” *SDÜHFD* 5, no. 2 (2016): 6-7 vd.

⁹⁹ Bu ihtimali uluslararası para hukuku açısından en bilinen hukukun genel ilkesi “her devletin kendi parasını belirleme hakkına sahip olması” ilkesi nazarından değerlendirdik. Bkz. Korkmaz Sürer, “Uluslararası Para,” 222.

¹⁰⁰ Kripto paraların doğum yılı 2009’a denk gelen yıllarda, “*Türk parası dışında kalan tüm paraların yabancı para kabul edileceği*” ileri sürülmüştür. Ahmet Nar, *Yabancı Para İpoteği* (Ankara: Seçkin, 2009), 23.

¹⁰¹ Bkz. yuk., s. 10 dn. 60-61.

CoinMarketCap sitesinin gelecekte bu sayının artacağına olan inancı, “kripto parayı yasal hale getirecek bir sonraki ülkeyi tahmin et” oyunundan anlaşılmaktadır¹⁰².

Ayrıca kripto paraların yabancı para kabul edilerek, hali hazırda hukukumuzda zaten yabancı paralara ilişkin hukuki düzenlemelerin mevcut olmasından hareketle, kripto paraların konu olabileceği hukuki uyumsuzluklarda doğacak belirsizliğin giderilmesi yönünde savlar da hukukumuzda mevcuttur¹⁰³. Biz de buradaki belirsizliklerin kripto paraların konu olduğu hukuki uyumsuzluklarda yabancı paralara ilişkin hükümlerin kıyas yoluyla uygulanması sureti ile giderilebileceği kanaatindeyiz¹⁰⁴.

5. Kripto Para ile Elektronik Para

6493 sayılı Ödeme ve Menkul Kıymet Mutabakat Sistemleri, Ödeme Hizmetleri ve Elektronik Para Kuruluşları Hakkında Kanun m. 3/1-ç ile “Elektronik para: Elektronik para ihraç eden kuruluş tarafından kabul edilen fon karşılığı ihraç edilen, elektronik olarak saklanan, bu Kanunda tanımlanan ödeme işlemlerini gerçekleştirmek için kullanılan ve elektronik para ihraç eden kuruluş dışındaki gerçek ve tüzel kişiler tarafından da ödeme aracı olarak kabul edilen parasal değeri” şeklinde tanımlanmıştır. Halihazırda hukukumuzda, ÖKVVDY ile ödemelerde kripto paraların kullanımı da yasaklanmıştır. Lakin para niteliğinin toplum kabulünden ibaret olduğu gerçeğinde, gelecekte kripto para teknolojisi ile üretilmiş para birimleri mümkün olduğu bir senaryoda, bu kanun anlamında elektronik para ihraç etme yetkisi verilen tüzel kişiler kripto para teknolojisi kullanarak para ihraç eder iseler elektronik para ve kripto para kavramları iç içe geçebilir, bu ihtimalin gerçekleşmesi ile kanun anlamında aynı şeyi ifade edebilirler. Geleceği ihtimaller üzerinden tahayyül etmekten ziyade belirtmeliyiz ki mevcut hukuki duruma göre Türk Hukuku’nda kripto paraların elektronik para olarak kabulü mümkün değildir¹⁰⁵.

¹⁰² “Kripto Para Birimlerini Yasal Kabul Eden Ülkeler,” *CoinMarketCap*, erişildi: 04 Kasım, 2022, <https://coinmarketcap.com/tr/legal-tender-countries/>.

¹⁰³ İmamoğlu, *Kripto Para*, 94, 131 vd., 139 vd., 145 vd., 188.

¹⁰⁴ Bkz. aşağıda, s. 18-19.

¹⁰⁵ Rabia Üzümcü ve Yasin Yıldırım, “Kripto Paraların Hukuki Statüleri ve Sözleşmeler İçerisindeki Yerleri,” *Süleyman Demirel Üniversitesi Vizyoner Dergisi* 13, no. 33 (2022): 275.

6. Kripto Para ile Sanal Para

Kripto paraların, bilgisayar bilimlerinde teknolojik bir eser olarak üretilmiş olması, mahiyeti itibari ile¹⁰⁶ sanal¹⁰⁷ bir varlık olduğunu doğrular; lakin yukarıda da saydığımız gibi bir varlığın para olarak kabulü için gerekli ölçü birimi olması, mübadele aracı olması, değer saklama aracı olması hususları kümülatif olarak¹⁰⁸ var olmadan yasal para olarak nitelenemez. Sanal para¹⁰⁹ ifadesinin kripto paralar için sıkça kullanıldığı görülmektedir; lakin Türk Hukukunda ÖKVVDY ile ödemelerde kripto paraların kullanımı da yasaklanmıştır. Bu yüzden sanal para nitelemesine temkinli yaklaşmak gerektiği kanaatindeyiz.

Sanal para üç tür olarak ele alınmaktadır. İlki gerçek paranın sanal paraya dönüştürüldüğü ve sanal para ile sadece sanal ürün alınabildiği, gerçek ürün alınması mümkün olmayan, gerçek paraya geri dönüşmesi de mümkün olmayan kapalı sanal para birimleridir. İkincisi gerçek paranın sanal paraya dönüştürüldüğü ve sanal para ile sanal ürün yanında gerçek ürün de alınabildiği fakat gerçek paraya geri dönüştürülmesi mümkün olmayan tek yönlü akışa sahip sanal para birimleridir. Sonuncusu ise gerçek paranın sanal paraya dönüştürüldüğü ve sanal para ile hem sanal hem gerçek ürün alınabildiği hem de gerçek paraya geri dönüştürülebildiği çift yönlü akışa sahip sanal paralardır¹¹⁰.

7. Kripto Para ile *Non-Fungible Tokens* (NFT)

Burada değinilmesi gereken bir diğer husus da kripto paralar ile NFT'lerdir. Bunlar, fiziki ortamda varlığı bulunabilenler de dahil, bazı

---

¹⁰⁶ Alternatif, sanal ve dijitaldir değerlendirmesi için bkz. Çarkacıoğlu, "Kripto Para," 5, 6 ve 8.

¹⁰⁷ Sanal para tanımındaki karmaşa için bkz. Çarkacıoğlu, "Kripto Para," 7.

¹⁰⁸ Bir varlığın para olarak kabulü bakımından irade ülkelerin hukuk sistemlerinden önce piyasalarda kabul iradesi olarak oluşacaktır, bu minvalde aynı yönde bkz. İmamoğlu, *Kripto Para*, 183-184.

¹⁰⁹ Üzer, *Sanal Para*, 7 vd.; Eylül Balıkcı, "Dava ve Takip Konusu Olabilmesi Bakımından Kripto Paralar," *ERÜHFD* 16, no. 2, (2021): 306 ve sonuç; bkz. Aslan, "Kripto Para," 2 vd.; Bozkurt Yüksel, "Bitcoin ve Linden," 174 ve sonuç; Yılmaz, *Bitcoin*, 17.

¹¹⁰ "Virtual Currency Schemes (October 2012)," European Central Bank Eurosystem, European Central Bank, 26 Ekim, 2012, <https://www.ecb.europa.eu/pub/pdf/other/virtualcurrencyschemes201210en.pdf?941883c8460133b7758f498192a3ed9e>; Yılmaz, *Bitcoin*, 18-19; Balıkcı, "Dava ve Takip Konusu Kripto," 280.

eserlerin, daha çok sanat eserlerinin kriptoloji teknolojileri ile kripto paralara benzer şekilde bir kod ile gayri maddi varlık kazandırıldığı durumlardır. NFT'ler dijital ortama yüklenen bir eserin benzersiz (gayri misli) kripto varlıklarla işaret edilmesi ya da işaretlenmesi yöntemi şeklinde tanımlanmıştır¹¹¹. Kripto paralar ile aynı teknolojinin eseri olan NFT'ler, gayri misli yapılarından ötürü kripto para gibidir; lakin işaret ettikleri dijital sanat eserleri için “yegâne belirteç” olmaları yönünden kripto paralardan ayrılırlar¹¹². Zira kripto paraların alım satım platformları üzerinden TL, Dolar veya diğer kripto para türlerine dönüşümü mümkündür; yasal borsalara benzer bir yapısı, kur değeri vardır. NFT'lerinde paraya dönüştürülmesi mümkündür; fakat, temsil ettikleri bir eser olduğu için kripto para alım satım platformlarındaki kur değerlerinden farklı olarak temsil ettikleri esere göre bir parasal karşılık üretirler; zaten kripto para alım satım platformlarından ayrı ama tamamen kopuk olmayan kendi pazarlarında arz edilmektedirler¹¹³. Dolayısıyla NFT'lerin takip konusu yapıldıklarında İİK'nin paraya ilişkin hükümlerinden ziyade, taşınır mal teslimi hükümlerinin kıyasen uygulanması gerektiği kanaatindeyiz. TMK m. 762 hükmü, edinilmeye elverişli olan taşınmaz mülkiyeti kapsamına girmeyen “doğal güçleri” taşınır mülkiyeti kapsamında saymıştır. Burada kripto paralar ve NFT'ler, gayri maddi olmaları yönünden doğal güçler ile benzerlik göstermektedirler. Lakin doğal güçler ile sanal varlıklar farkları ve benzerlikleri bakımından eşya hukukçuları tarafından incelenmeye muhtaç yeni bir alandır. İcra hukukunun maddi hukukun bir devamı olduğu düşüncesi ile doğal güçlere ilişkin TMK hükmü kıyas alınıp icra hukuku anlamında NFT'lerin temsil ettikleri malvarlığı hakları bakımından uygulanabilir olduğu kanaatindeyiz¹¹⁴. Buradan hareketle taşınır mallara ilişkin takip hukuku hükümlerinin de uygun düştüğü ölçüde NFT'lerin temsil ettiği malvarlığı hakları üzerinde kıyas yolu ile uygulanabileceği kanaatindeyiz. Gayri maddi varlıkların Türk Hukukuna göre eşya olarak nitelenemeyeceğini yukarıda da belirtmiştik¹¹⁵.

¹¹¹ Arda Altınok, “Gayri Misli Kripto Varlıklara (NFT-Non-Fungible Tokens) İlişkin Telif Hakkı Sorunları,” *TBBD 2022*, no. 161, (2022): 260.

¹¹² Altınok, “NFT Telif,” 260.

¹¹³ Günümüzde NFT eserlerin satışının yapıldığı MakersPlace, Zora, OpenSea, Nifty Gateway ve Rarible gibi birçok pazaryeri bulunmaktadır. Altınok, “NFT Telif,” 260; ayrıca bkz. “Binance NFT Pazarı Hizmetinizde,” SSS, Binance, 23 Haziran, 2021, <https://www.binance.com/tr/support/faq/binance-nft-pazar%C4%B1-hizmetinizde-f2d24d2faf1c4c878acf40df5481086f>.

¹¹⁴ Taşınır hükmünde olduğu yönünde görüş bkz. Altınok, “NFT Telif,” 261.

¹¹⁵ Bkz. yuk. s. 4.

D. Kendine Has Niteliği ile Kripto Para

Teknoloji, zamanın yenediği şeydir¹¹⁶. Kripto paralar küresel bir kabul görebilecek seviyede öneme sahip teknolojik bir gelişmedir. Bir ülkenin resmi para birimini kripto teknolojilerini kullanarak çıkarması durumunda, daha doğrusu, yeterli toplum kabulü sonrası bir ülkenin resmi para birimini bu teknoloji ile çıkarması ihtimali ve benzer teknolojik gelişmeler, yapılacak hukuki düzenlemelerde göz ardı edilmemelidir. Para birimlerinin kripto paralara dönüşmesi halinde her ülkenin bir kripto parası olabilecek, bu minvalde yerli para, yabancı para ayırımında basılı banknot veya madeni paralar tedavülden kalkacaktır. Kripto paranın kendisi dijital, sanal veya elektronik para mahiyetlerini karşılar durumda olduğu için bu kavramlar da nakitsiz topluma geçiş sürecinde doğup görevini tamamlamış kavramlar olarak tarih sahnesinde yerini alacaklardır. Bu noktada herhangi bir ülkenin para birimi olmayan, ama hala piyasalarda alım satımı devam eden kripto paralar olacak mıdır? Olur ise bunların hukuki durumu ne olacaktır? Bu soruların da cevap bulması bakımından Türk Hukukunda eşya olarak kabul edilmeyen, gayri maddi varlıkların, bir zemine oturtulması, hukuki niteliklerindeki belirsizliğin giderilmesi gerekecektir kanaatindeyiz¹¹⁷.

Alternatif olarak, yabancı hukuk sistemlerinin eşya kavramı bakımından değerlendirmelerinden¹¹⁸ ayrık olarak kanaatimizce, kripto paranın hukuki durumu, FSEK'te veya Maden Kanunu'nda¹¹⁹ olduğu gibi ayrı ve özel bir

¹¹⁶ Teknolojiye ayak uydurmak zorunda olan hukuk sistemleridir. Bu minvalde bkz. *"Blokzinciri teknolojisinin olağanüstü bir hızda gelişimi, hâlihazırda var olan hukuk düzenini zorlamaktadır."* Tekelioğlu, NFT Eşya Niteliği, 1322.

¹¹⁷ Satılacak bilgisayarın NFT'ye dönüştürülmüş fotoğrafının satın alınması bilgisayarında satın alınması sonucunu mu doğuracak, mülkiyet devri hususları pozitif hukuk kuralları çerçevesinde değerlendirme ve gayri maddi varlıkların insan hayatındaki artan önemine ithafen bkz. Tekelioğlu, NFT Eşya Niteliği, 1321.

¹¹⁸ Tekelioğlu, NFT Eşya Niteliği, 1306 vd.

¹¹⁹ Önceki kanunda taşınmaz mal statüsünde olan madenlerin, özel bir kanun ile ayrı bir hukuki statüye tabi olacağından taşınmaz mal olarak sayılmayacağı TMK 704 madde gerekçesinde ifade edilmiştir. "Genel Gerekçe," tmm.gov.tr, Türkiye Büyük Millet Meclisi Kurumsal İnternet Sayfası, 30 Aralık, 1999, <https://www5.tbmm.gov.tr/sirasayi/donem21/yil01/ss723m.htm>; ayrıca maden kanununa bkz. "Maden Kanunu," T.C. Cumhurbaşkanlığı Mevzuat Bilgi Sistemi, T.C. Cumhurbaşkanlığı İdari İşler Başkanlığı Hukuk ve Mevzuat Genel Müdürlüğü, 15 Haziran, 1985, <https://www.mevzuat.gov.tr/mevzuat?MevzuatNo=3213&MevzuatTur=1&MevzuatTertip=5>.

kanun ile düzenlenebilir ve böylece özel hukuk ve kamu hukuku anlamında köklü sayılabilecek değişiklikler gereksinimi de ötelenebilir. Lakin bu ne kadar ötelense de dijital¹²⁰, sanal¹²¹, kripto vb. varlıkların insan hayatındaki yeri, gün geçtikçe arttığı¹²² gerçeği tam olarak karşımızda durmaktadır. Türk Hukuku'nda kripto paraların ödeme aracı olarak kullanılması yasak olmasından ve ECB'nin tanımından¹²³ da hareketle kanaatimizce Türk Hukukunda da kripto paralar mevcut koşullarda dijital, “para benzeri” varlıklar¹²⁴ olup, hukuki olarak “para” nitelenmesine henüz mazhar olmaktan uzaktırlar. Bundan sebep borçlar hukuku anlamında edimin konusu para ise kripto para ile yapılacak ödemeler ifa uğruna ödeme olarak kabul edilir¹²⁵.

Lakin kripto varlıkların hepsi ödeme sistemlerine alternatif değildir¹²⁶. Kısaca yukarıda da işaret edildiği üzere bazı kripto varlıklar için “menkul kıymet benzeri” nitelenmesine de rast gelinmektedir¹²⁷.

Paranın hukuki niteliğine ilişkin doktrinde hukukçuların, bir devlet tarafından, yasal olarak düzenlenmesi gerekliliğine dikkat çeken tanımları da vardır¹²⁸; ancak kanaatimizce bu tanımlama kripto para gibi teknolojilerin hukuki bir zemine oturtulması ihtiyacında anlam veya kapsam bakımından

---

¹²⁰ Çarkacıoğlu, “Kripto Para,” 6.

¹²¹ Elektronik ortamda saklanıp, transfer edilebilen paralar olarak tanımlanabilen dijital paralar, bu anlamı ile çift yönlü akışa sahip sanal paraları da kapsar üst bir kavramdır. Üst kavram olması yönünden benzer görüş için bkz. Yılmaz, *Bitcoin*, 18.

¹²² Sanal evrenler üzerinde gayrimenkul nitelendirmesi ile sanal varlık satışları dahi yapılmaktadır; Sanal evren hakkında fırsat ve endişeler açısından bkz. Oğuz Kuş, “Metaverse: 'Dijital Büyük Patlamada' Fırsatlar ve Endişelere Yönelik Algılar,” *Intermedia International E-journal* 8, no. 15, (2021): 247 vd.; “Metaverse Nedir ve Geleceği Nasıl Etkileyecek?,” Yapıkredi Blog, Yapı ve Kredi Bankası A.Ş., 09 Haziran, 2022, <https://www.yapikredi.com.tr/blog/gelecek/teknoloji/detay/metaverse-nedir-ve-gelecegi-nasil-etkileyecek>.

¹²³ European Central Bank, “Bitcoin Not The Answer.”

¹²⁴ Bitcoin hakkında “dijital parasal” sistem nitelenmesi ile benzer bir görüş için bkz. Çarkacıoğlu, “Kripto Para,” 14.

¹²⁵ Ömer Çon, “Kripto Varlıkların İcra ve İflas Kanunlarında Görünümüne Dair İsviçre Örneği,” *TAAD*, no. 51, (2022): 233-234.

¹²⁶ Çetin, *Sermaye Piyasasında Kripto Para*, 48.

¹²⁷ Çetin, *Sermaye Piyasasında Kripto Para*, 37; Yüce, “eWpG Üzerine Düşünceler,” 742; ayrıca bkz. yuk. s. 15.

¹²⁸ Paranın diğer hukukçular nazarından tanımları için bkz. Korkmaz Sürer, “Uluslararası Para,” 215; paranın dar anlamıyla ülke parasını, geniş anlamıyla yabancı paraları kapsadığı yönünden bkz. Pekcamentez, *Yabancı Para Tahsili*, 3.

değişikliğe uğrayacak, genişleyecektir kanaatindeyiz. Örneğin Avrupa Adalet Divanı hukuken para kabulünde bir devlet iradesi ile çıkartılmış para olmayı bir kararında gerekli görmemiş, salt ödeme aracı olarak nitelediği kripto paralar ile yasal paralar arasında alım satım işlemleri neticesinde oluşan değer değişimlerini vergiden muaf tutmuştur, yani Avrupa Birliği 2006/112 direktifi m. 135/1-e anlamında yasal paralarda olduğu gibi kripto paraları da vergiden muaf tutmuştur¹²⁹. Bu kararın kripto paralar için paraya benzer yapılarının delili niteliğinde olduğu kanaatindeyiz. Ayrıca Türk Hukuku bakımından da Ankara 3. Fikrî ve Sınai Haklar Hukuk Mahkemesi bazı ülkelerde kripto paraların ödeme aracı olarak kabul edilmesini, giderek yatırımcısının çoğalma eğiliminde oluşu ile toplumun büyük bir kesimi tarafından bilinirliğini gerekçe etmek suretiyle ve yasal para birimleri EURO, USD, TL para birimlerinin muhtelif mal ve hizmet sınıflarında ayırt edici niteliğe sahip olmayacağını örnek göstererek Bitcoin'in kısa kullanımına ilişkin BTC ibaresine dair marka başvurusunun “farklı mal ve hizmetlerde kullanılması halinde dahi tüketicinin yanılgısına sebep olacağına” kanaat getirerek reddetmiştir¹³⁰. Ayrıca Rekabet Kurulu bir kararında elektronik ticaret kapsamının genişleyeceğine ilişkin vardığı sonuca Blockchain teknolojisi tabanlı kripto paraların küresel ölçekte popülerliğinin artması ve e-ticaret ödeme yöntemleri arasına girmeye başlamasını gerekçe göstermiştir¹³¹. Dolayısıyla Türk Hukuku'nda da içtihadı anlamda kripto paraların, paraya benzer niteliği açıkça zikredilmeye başlanmıştır.

Türk Hukuku'nda eşya olarak veya para birimi olarak sayılamayacak durumda olan kripto paralar bakımından, taraflar arasında çözüme kavuşturulması gereken bir uyumsuzluğa konu olacak derecede kullanımı yoğunlaştığı için “gerçek” bir boşluğun varlığından bahsedebiliriz. Bu boşluğun giderilmesi bakımından hâkim örf adet kurallarına bakacaktır (TMK m. 1)¹³². Kripto para kullanıcılarının ülkemizde çoğunlukla servetlerini biriktirme, koruma ve artırma gibi amaçlarla kripto para alıp, sattıkları

¹²⁹ Bkz. yuk. dn. 61'de geçen karar, m. 54/2; Bkz. ilgili direktif. “COUNCIL DIRECTIVE 2006/112/EC,” Official Journal of the European Union, 28 Kasım, 2006, <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:32006L0112&from=EN>.

¹³⁰ E. 2021/142 K. 2021/397, T. 9.12.2021, Ankara 3. Fikrî Ve Sınai Haklar Hukuk Mahkemesi; E. 2021/143 K. 2021/401, T. 9.12.2021 Ankara 3. Fikrî Ve Sınai Haklar Hukuk Mahkemesi.

¹³¹ Rekabet Kurulu Kararı, Dosya Sayısı: 2020-2-010 K. 21-61/859-423, Rekabet Kurulu, 16 Aralık, 2021.

¹³² Oğuzman ve Barlas, *Medeni Giriş*, 106.

kanaatindeyiz. Ödemelerde kullanılması yasaklanmış olmalarından ötürü kripto paraların ödeme amacı ile harcanıp harcanmadığına ilişkin bir araştırma sağlıklı şekilde yürütülemeyecektir. Örf adet kuralı oluştu diyebilecek düzeyde kripto paraların serbest kullanım imkânı da taşıdığı söylenemez kanaatindeyiz¹³³. Kaldı ki modern hukuk düzenlerinde, mevcut düzenlemeler ile öngörülmemiş “görece yeni” konuların incelenip hukuki düzenlemeleri üzerine çalışma yürütmek dururken, örf adet kuralı oluşana kadar, sınırları belirlenmemiş bir serbestlikte bırakılmasını da doğru bulmuyoruz. Bu durumda yargıya konu edildiği vakit kripto paralara ilişkin, hakimlerin hukuk yaratmaları gerekecektir ((An. m. 36; HMK m. 33; TMK m. 1). Hâkim hukuk yaratırken ilk olarak hükümlerin kıyası yoluna başvuracaktır, ikinci olarak hukukun genel ilkelerinin kıyası yoluna başvuracaktır, son olarak da kendisi kanun koyucu olsa nasıl bir kural koyacak idiyse o şekilde bir kural koyacaktır¹³⁴. Kripto paralara ilişkin açık bir hukuki düzenleme yapılan kadar paraya benzer yapısından ötürü, yasal paralara (yerel veya yabancı) ilişkin mevcut hukuki düzenlemeler niteliğine uygun düştüğü ölçüde dava ve takip yollarında kıyasen uygulanabilecektir¹³⁵.

Yeni bir teknoloji hakkında hukuki düzenleme yapmak modern hukuk yapıları bakımından bir miktar zaman alabilecek, deney ve gözlem gibi bilimin veri sağlayan yöntemlerinden faydalanmayı da gerektirecektir. İsviçre Ticino Kantonu’nun Lugano Şehri ile kripto para birimi Tether arasında Mart 2022 tarihinde bir iş birliği anlaşması yapılmıştır. Bu anlaşma neticesinde Lugano’da Bitcoin, Tether kullanımı yasal kabul edilmiş ayrıca şehrin kendi kripto parası olarak LVGA oluşturulmuştur. Ayrıca bu anlaşma Avrupa’da kripto paranın benimsenmesine yönelik büyük bir hedefin ilk adımı olarak görülmektedir¹³⁶. LVGA, İsviçre frangı ile sabitlenmiş, yerel ödeme aracı

¹³³ Uygulanabilecek bir örf adet kuralının oluşum şartları için bkz. Oğuzman ve Barlas, *Medeni Giriş*, 108-109.

¹³⁴ Osman Gökhan Antalya ve Murat Topuz, *Marmara Hukuk Yorumu Medeni Hukuku Cilt I* (Ankara: Seçkin, 2021), 311; benzer bir sıralama yaparken ilk başvurulacak yolun kıyas yolu olduğuna ilişkin bkz. Oğuzman ve Barlas, *Medeni Giriş*, 118; kıyas yapmak ile kural koymak yöntemleri arasın herhangi bir sıra olmaksızın hâkimin hangi yöntemi seçeceğine karar vermesi gerektiğini belirten yazarlar da vardır. bkz. Zafer Zeytin ve Ömer Ergün, *Türk Medeni Hukuku* (Ankara: Seçkin, 2022), 48; Süleyman Yılmaz ve Abdulkerim Yıldırım, *Medeni Hukuk I Başlangıç Hükümleri-Kişiler Hukuku- Aile Hukuku* (Ankara: Seçkin, 2022), 70.

¹³⁵ Bilgili ve Cengil, “Kripto Para Eşya Niteliği,” 20-21.

¹³⁶ “Plan B Forum 28-29 Ekim 2022 tarihleri arasında düzenlenecek,” Blockchain Türkiye, Blockchain Türkiye Platformu, 11 Temmuz, 2022, <https://bctr.org/plan-e2%82%bf-forum-28-29-ekim-2022-tarihleri-arasinda-duzenlenecek-26710/>.

olarak desteklenmiş spekülasyonlardan arındırılmıştır¹³⁷. Kanaatimizce İsviçre'nin güneyindeki bu küçük şehirde yapılan, kripto paranın taşıdığı riskleri Lugano şehri üzerinden gözlemlemek ve modern hukuk anlamında oluşturulması planlanan yasal düzenlemelere veri sağlaması için kripto paranın konu olduğu sosyal bir deneydir¹³⁸. Benzer tecrübeler tüm Dünya'nın olduğu gibi Türk Hukuku'nun da ihtiyacı vardır kanaatindeyiz. Dünya ülkeleri kripto para teknolojilerini daha iyi tanıma yolunda adımlar atmaya devam etmektedir. El Salvador ve Orta Afrika Cumhuriyeti'nin resmi para birimi olarak Bitcoin'i ilan etmesi düzeyinde olmasa da Paraguay, Arjantin, Uruguay, İsviçre, Lüksemburg, Malta kripto para birimlerini, iç hukuklarında birtakım sınırlamalar ile yasal para olarak kabul etmişler, kullanımına imkân tanımışlardır¹³⁹.

III. KRİPTO PARALARDA HUKUKİ DÜZENLEME İHTİYACI

TDK anlamıyla güven “Korku, çekinme ve kuşku duymadan inanma ve bağlanma duygusu, itimat” şeklinde tanımlanmıştır¹⁴⁰.

İdeal olan insanın herhangi bir ilişkide korku, çekince, kuşku duymak istememesidir. İnsan tek başına yaşayacak şekilde yaratılmamış¹⁴¹, doğa koşullarına tek başına adapte olacak fiziksel donanıma sahip değildir ve tek kalan insan sırf yalnızlıktan da korkar, geleceğinden şüphe duyar. Lakin

¹³⁷ “LVGA The Lugano's City Payment Token,” MyLugano, erişildi: 09 Haziran, 2023, <https://my.lugano.ch/en/lvga/>.

¹³⁸ Lugano şehrini “Bitcoin Capital” olarak niteleyen yazıda kripto paraların etkilerinin kentsel düzeyde denendiği, gerçek hayatta kullanım durumlarının gözlemlendiği de ifade edilmiş. Helen Partz, “İsviçre'nin Lugano Şehri Sakinleri, Vergilerini Kripto ile Ödeyecek,” cointelegraph Türkiye, 03 Mart, 2022, <https://tr.cointelegraph.com/news/swiss-city-of-lugano-to-pay-taxes-in-crypto-via-tether-partnership>.

¹³⁹ “Bitcoin’i Yasal Para Birimi Olarak Kabul Eden Ülkeler,” tradingview, Coinkolik, 18 Mayıs, 2023, <https://tr.tradingview.com/news/coinkolik:1f4abc039d9e8:0/#:~:text=G%C3%BCney%20Amerika%20C3%BClkeleri%20Paraguay%2C%20Arjantin,i%20yasal%20olarak%20kabal%20etmektedir>.

¹⁴⁰ “güven ne demek,” Türk Dil Kurumu, 2022, sozluk.gov.tr.

¹⁴¹ İnsanın toplu yaşama ihtiyacı hakkında toplulukların tabii sayılmasından, rasyonelliğe ve modern toplum anlayışına giden yolda çeşitli görüşler hakkında bkz. Sena Nebioğlu, “Bir Toplum Sözleşmesi Olarak Anayasalar,” (İzmir: Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Kamu Hukuku Anabilim Dalı İnsan Hakları Hukuku Programı Yüksek Lisans Tezi, 2017) 4 vd.

insanın fitratı diğer insanlardan da korkacak, şüphe duyacak şekildedir. Dolayısıyla güvenme ihtiyacı tek başına olan bir insan için olduğu kadar topluluklar halinde yaşayan insan grupları içinde geçerlidir. Güven ihtiyacının hukuk içerisinde toplumlar bakımından sosyal sözleşme fikri içerisinde korku, erdem, barış gibi kavramlar üzerinden incelendiği görülebilir¹⁴². Güven ihtiyacının rasyonelleştiği noktada hukukun en azından toplumsal karmaşıklığı indirgemesi gerektiği bir gerçektir¹⁴³. İnsan, güvenmek ister, toplum güvenmek ister. Hukukun toplum karmaşıklığında bir öngörülebilirlik, insan ilişkilerinde bir belirlilik oluşturması gerekir; nitekim Türk Hukukunda An. m. 2’de öngörülen hukuk devleti ilkesi bunu gerektirir¹⁴⁴. “*Modern hukuk sisteminin hukuk devleti ilkesi, sadece hukukun ürettiği belirliliğe güven duyulması değil aynı zamanda insanların birbirlerine güven duymalarını sağlayacak durumun tesisini de öngörür. Anayasa bir yandan sistemi teşkilatlandırırken diğer yandan güvenin gelişebilmesi için gerekli özgürlük alanlarını açar. Bir uyumsuzluğun çözümü için mahkemeye başvurmak insanın insana güvenini kaybettiği noktayı temsil ettiği kadar iş birliğini de temsil eder ki, iş birliğinin güven için gerekli bir zemindir. Mahkeme kararlarının gerekçeli yazılması dahi sistem içi güven sorununa dair bir çözümdür.*”¹⁴⁵.

An. m. 167 hükmü, “*Devlet, para, kredi, sermaye, mal ve hizmet piyasalarının sağlıklı ve düzenli işlemlerini sağlayıcı ve geliştirici tedbirleri alır; piyasalarda fiili veya anlaşma sonucu doğacak tekelleşme ve kartelleşmeyi önler.*” şeklindedir. Bu hüküm, hukuk devleti, kamunun ekonomik düzeni¹⁴⁶, toplumsal güven ihtiyacı anlamında kripto paralar bakımından da önem ihtiva eden bir düzenlemedir. Kripto paralar bakımından belirsizliğin giderilmesi, hukuk devleti olmanın getirdiği bir ödev, kamunun ekonomik anlamda düzeni bakımından bir zorunluluktur¹⁴⁷. Lakin küresel bir pazar ağına sahip kripto para piyasasının Basel’deki Finansal İstikrar

¹⁴² Gökçe Çataloluk, *Bir Hukuk Paradoksu Olarak Güven* (İstanbul: Onikilevha, 2021), 80 vd.

¹⁴³ Çataloluk, *Hukuk Paradoksu*, 96.

¹⁴⁴ Hukuk devletinin temel ilkelerinden biri “belirlilik”tir. Bkz. E.2013/67, K.2013/164, 26/12/2013, AYM.

¹⁴⁵ Çataloluk, *Hukuk Paradoksu*, 126-127.

¹⁴⁶ Altın Aslı, Şimşek, *Genel Kamu Hukukunun Temel Kavramı Olarak Kamu Düzeni* (Ankara: Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Kamu Hukuku Anabilim Dalı Yüksek Lisans Tezi, 2010), 24 vd.

¹⁴⁷ Çon, “Kripto Varlık İsviçre Örneği,” 237.

Kurulu'nun da belirttiği¹⁴⁸ gibi, tüm dünya genelinde bir hukuki belirlilik ihtiyacı vardır. Bu noktada sadece Türkiye Cumhuriyeti'nde ikamet eden kişilere kripto para alım satım imkânı veren BTC Türk¹⁴⁹ gibi platformları bakımından bir hukuki düzenleme düşünülebilirse de ulus devlet anlayışı bakımından Türkiye Cumhuriyeti'nin uluslararası arenada diğer devletler ile çatışabilecek çıkarları¹⁵⁰, yeni teknolojik gelişmelere adapte sürecinde dünya devletlerinin tutumlarındaki belirsizlik, hukuki düzenleme bakımından aceleci olmamayı ve lakin tetikte olmayı gerektirmektedir¹⁵¹. Dünya devletlerinin de bu noktada temkinli davrandıkları görülmekte¹⁵² ancak hukuki belirliliğin tam olmadığı bu süreçte kripto para mülkiyeti bakımından kullanıcıların klasik mülkiyet anlayışına göre hareket ettikleri de görülmektedir¹⁵³.

¹⁴⁸ Aynı yönde Finansal İstikrar Kurulu'nun uluslararası bir düzenleme çağrısı için bkz. "FSB Statement on International Regulation and Supervision of Crypto-asset Activities," fsb.org., Financial Stability Board, 11 Temmuz, 2022, <https://www.fsb.org/2022/07/fsb-statement-on-international-regulation-and-supervision-of-crypto-asset-activities/>.

¹⁴⁹ "Site, sadece Türkiye Cumhuriyeti'nde ikamet eden gerçek kişilere hizmet verir," Kullanım Sözleşmesi m. 3.22 BtcTurk. Eliptik Yazılım ve Ticaret A.Ş, erişildi: 14 Aralık, 2023, <https://www.btcturk.com/kolay/yasal-bilgiler/kullanim-sozlesmesi>.

¹⁵⁰ Ulus devlet anlayışında her devletin kendi yol haritası vardır ve bu yol haritaları yeni durumlar bakımından birbiri ile çatışabilir. Daha detaylı bilgi için bkz. Anıl Çeçen, *Ulus Devlet Türkiye Cumhuriyeti* (2020: Astana, Ankara), 442 vd.

¹⁵¹ Buradaki yeni gelişme kriptoloji teknolojisinin uluslararası para politikaları ile ilgili olması sebebiyle uluslararası para hukukunda "başka devletlerin para sistemlerini koruma yükümlülüğü olmaması" ilkesi ile devletlerin kriptoloji teknolojisi hakkında yasal düzenleme yapmaktan temkinli tutumları açıklanabilir kanaatindeyiz. Korkmaz Sürer, "Uluslararası Para," 225.

¹⁵² Hali hazırda yasal statü bakımından belirleme yapmış sadece 2 devlet vardır, bkz yukarı s. 12 dn. 82.

¹⁵³ Ekonomik kamu düzenini tehdit edici yönüyle dikkat çekici olan balina hareketleri, modern mülkiyet anlayışı ile tarif edilemeyecek düzeyde olup klasik mülkiyet anlayışına girmektedir. "Fiyatlamaya ilişkin ciddi bir eleştiride tüm kripto para hareketlerinin alım-satım algoritmalarına değil de belirli bir medya ve işlemcilerin kendi aralarındaki konuşmalara dayalı olması! Bazen bir tweet bile piyasayı alt üst etmeye yetmektedir. Bitcoin balinaları denen yaklaşık 1.000 kişi piyasanın %40'ına sahiptir. Yakın ilişki içindeki bu işlemcilerin alım-satımları piyasada spekülatif hareketlere yol açabilmektedir." Ersan "Bitcoin," 6; ayrıca klasik mülkiyet anlayışının "yabancılar zarar verecek şekilde hakkın kötüye kullanımının yasaklandığı" uluslararası para hukuku bakımından da kabul edilmediği yönünden bkz. Korkmaz Sürer, "Uluslararası Para," 225-226.

İslam hukukçularının bir kısmı da kripto paraların aleyhine yapılan eleştirilerin bir devlet gücü, devlet kripto parası¹⁵⁴, devlet hukuki düzenlemesi ile çözülebilecek problemler olduğuna dikkat çekmektedir¹⁵⁵. Özetle *faiz*, *garar*¹⁵⁶, *gahn*¹⁵⁷, *tağrir*¹⁵⁸ yasağı, kamunun ekonomik düzeni, iktisadi hayatta adalet¹⁵⁹, kavramları üzerinde toplanan kripto paraya dönük İslam hukuku eleştirileri vardır. Hukuki belirsizlikler üzerine yoğunlaşmış bu eleştiriler, aldanma, aldatma, haksız kazançlara sebebiyet verebileceği, suça alet edilebileceği, kara para aklamada¹⁶⁰, suçu finanse etmede kullanılabileceği¹⁶¹ yönünde toplanan eleştirilerin¹⁶² uluslararası hukuki düzenlemelere muhtaç olduğu kanaatimizce de kabul edilebilir bir gerçektir¹⁶³.

IV. KRİPTO PARALARDA TAKİP YOLU İHTİYACI

A. Genel Olarak

İcra hukuku alacaklının alacağına kavuşmasını, hakkının yerine getirilmesini ilk amaç edinmiştir¹⁶⁴. Bu amaç ihkak-ı hakkı yasak eden hukuk

¹⁵⁴ Bor madenine endeksli kripto para (borpara) örneğine bkz. Hasan Doğan, “İslam Hukuku Açısından Kripto Paralar ve Blockchain Şifreleme Teknolojisi,” *SÜHFD* 26, no. 2 (2018): 248 ve sonuç.

¹⁵⁵ Doğan, “İslam Hukuku Açısından Kripto,” 248 ve sonuç; Mehmet Onur, “İslam Hukuku Açısından Kripto Para Birimlerinin Değerlendirilmesi,” *TİAD* 5, no. 2 (2021): sonuç; Alpaslan Alkış, “İslam Hukuku Açısından Bitcoin ve Kripto Para,” *KSÜİİBFD* 8, no. 2, (2018): 86 ve sonuç.

¹⁵⁶ Belirsizlik olarak tanımlanabilir bkz. Alkış, “İslam Hukuku Açısından Bitcoin,” 80; Doğan, “İslam Hukuku Açısından Kripto,” 240.

¹⁵⁷ Aldanma olarak tanımlanabilir bkz. Alkış, “İslam Hukuku Açısından Bitcoin,” 83.

¹⁵⁸ Aldatma aracı olarak tanımlanabilir bkz. Alkış, “İslam Hukuku Açısından Bitcoin,” 80; Doğan, “İslam Hukuku Açısından Kripto,” 240.

¹⁵⁹ Hukuki belirsizlikleri lehine kullanan bir kesim tarafından haksız ve sebepsiz zenginleşmeye alet edilebilecek olması şeklinde özetlenebilir. Alkış, “İslam Hukuku Açısından Bitcoin,” 85; Doğan, “İslam Hukuku Açısından Kripto,” 241.

¹⁶⁰ Burçin Bozdoğanoglu, “Sanal Para Birimi Bitcoin'in Kayıt Dışı Ekonomi ile Kara Para Faaliyetlerine Etkisi ve Vergilendirilmesi,” *LEGAL MHD* 10, no. 111 (2014): 3 vd.

¹⁶¹ Bozdoğanoglu, “Bitcoin'in Kara Etkisi,” 9.

¹⁶² Doğan, “İslam Hukuku Açısından Kripto,” 239-242; Alkış, “İslam Hukuku Açısından Bitcoin,” 80 vd.

¹⁶³ Alkış, “İslam Hukuku Açısından Bitcoin,” 86.

¹⁶⁴ Ansay, *İcra ve İflas*, 4.

devletinin, yargılama hizmetini tam sağlaması gereğinden, toplum huzuru ve hukuki barışın sağlanması gereğinden doğmaktadır¹⁶⁵.

Haciz paraya çevrilebilir¹⁶⁶, devredilebilir malvarlıklarının tümü üzerinde uygulanabilen mahcuzların paraya çevrilmesinden elde edilecek gelir ile alacaklının tatmin edilmesi hedeflenen bir icra takip işlemidir¹⁶⁷. Malvarlığı TDK'ye göre, "Bir kişiye ait para ile ölçülebilen hakların bütünü" şeklinde tanımlanabilir¹⁶⁸. Malvarlığı hukuk sözlüğünde, "Bir kişinin hukuki bütünlük oluşturmak üzere sahip ve yükümlü tutulacağı, para ile ölçülen hak ve borçlarının tamamı; mamelek" olarak tanımlanmıştır¹⁶⁹. Bir kişinin hukuki bütünlük arz eden, ekonomik değer taşıyan, para ile ölçülebilen hak ve borçlarının tamamı malvarlığını oluşturacaktır¹⁷⁰; dolayısıyla kanunen yasaklanmamış, hukuken borçluya ait, ekonomik değere sahip mal ve haklar haczedilebilecektir¹⁷¹.

¹⁶⁵ Hakan Pekcanitez, Oğuz Atalay, Meral Sungurtekin Özkan, ve Muhammet Özkes, *İcra İflas Hukuku Ders Kitabı* (İstanbul: Onikilevha, 2022), 1; Murat Atalı, İbrahim Ermenek, ve Ersin Erdoğan, *İcra ve İflas Hukuku* (Ankara: Yetkin, 2021), 3-7.

¹⁶⁶ Haczin birçok tanımında "para ile tatmin için paraya çevrilebilme" hususuna yer verildiği hakkında bkz. Şükran Akgün, *İcra Hukuku ve İdare Hukuku Açısından Bir İnceleme Haczin Hukuki Niteliği* (İstanbul: Der Yayınları, 2020), 169; Baki Kuru ve Burak Aydın, *İstinaf Sistemine Göre Yazılmış İcra ve İflas Hukuku Ders Kitabı* (Ankara: Yetkin, 2022), 198; Timuçin Muşul, *İcra İflas Hukuku C. I.* (Ankara: Adalet, 2013), 505; Mehmet Kamil Yıldırım ve Nevhis Deren Yıldırım, *İcra ve İflas Hukuku* (İstanbul: Beta, 2015), 136 ve 156; Ömer Ulukapı, *İcra ve İflas Hukuku* (Konya: Mimoza, 2015), 144; Abdurrahim Karlı, *İcra İflas Hukuku* (İstanbul: Alternatif, 2014), 278; Baki Kuru, *İcra İflas Hukuku El Kitabı* (Ankara: Adalet, 2013), 410.

¹⁶⁷ Özsoy, *Kripto Haczi*, 44.

¹⁶⁸ "mal varlığı ne demek," Türk Dil Kurumu, 2022, sozluk.gov.tr.

¹⁶⁹ Yılmaz, *Sözlük*, 871.

¹⁷⁰ Fikret Eren, *Borçlar Hukuku Genel Hükümler* (Ankara: Yetkin, 2017), 51.

¹⁷¹ Özsoy, *Kripto Haczi*, 54; Kuru, *El Kitabı*, 410 vd.; Üstündağ, *İcra*, 170 vd.; İlhan E. Postacıoğlu, *İcra Hukuku Esasları* (İstanbul: Fakülteler Matbaası, 1982), 290 vd.; Karlı, *İcra*, 280 vd.; Muşul, *İcra I*, 537 vd.; Yıldırım ve Deren Yıldırım, *İcra*, 136 vd.; Çon, "Kripto Varlık İsviçre Örneği," 242.

Haczin icra takip işlemi olarak, klasik idari işlemlere benzetilen yönlerinin olması¹⁷², kamu gücü vasıtası ile yapılabiliyor oluşu¹⁷³, kamu düzeni bakımından¹⁷⁴ birtakım sınırlamaların, haczedilmezlik¹⁷⁵ gibi düzenlemelerin de kanunda ihdas edilmesini gerektirmiştir¹⁷⁶. Türk hukukuna göre bir varlığın haczedilmezlik durumu “istisna niteliğinde” olarak kanunda ayrıca düzenlenmesi gerekir zira kural olarak borçluya ait, parasal değeri olan malvarlıkları haczi kabildir¹⁷⁷. Mevcut haczedilmezlik hükümlerinde yer almadığı gerçeğine ek olarak, görece yeni bir hukuki durum olması sebebi ile belirtmek isterim ki, kripto paraların haczini engellemeyi gerektirecek bir kamu düzeni ihlali olmadığı kanaatindeyiz. Alım satımına imkân tanıyan kripto para alım satım platformları aracılığı ile borçluya aidiyeti konusunda şüpheleri üstünden atabilen kripto paraların, ekonomik değere sahip oldukları da malum olduğundan haczi kabul olduklarında şüphe yoktur kanaatindeyiz.

¹⁷² Öğretide icra mahkemesinden ziyade salt icra dairesinin, cebri icra faaliyet ve işlemlerinin ele alındığı bir eserde “adli yargı yoluna tabi idari işlemler” olarak niteleme yapılmıştır. Bkz. Cengiz Topel Çelikoğlu, *İcra Dairesi Kararı* (Bursa: Ekin, 2017), 105; öğretide icra takip işlemlerine özgülenen bir çalışmada icra takip işlemlerinin niteliği hakkında, icra memurlarının hakim olmadıklarına, yargılamanın en temel ilkesi hakim bağımsızlığı gibi haklarının olmamasına, küçük yerleşim yerlerinde icra memuru işlemlerini yazı işleri müdürlerinin yan iş olarak icra edebilmelerine dikkat çekilerek salt adli işlem veya salt idari işlem sayılamayacakları sonucu ifade edilmiştir. Aziz Serkan Arslan, *İcra Takip İşlemleri* (Ankara: Yetkin, 2018), 40; öğretide, diğer icra takip işlemleri ve icra dairesi işlemlerinden ziyade haczin hukuki niteliğine özgülenen bir eserde haczin idari bir işlem olması hususunun gerekçeleri ile açıklanmaya çalışıldığı ifade edilmiştir bkz. Akgün, *Haciz*, 61.

¹⁷³ Akgün, *Haciz*, 69 vd.

¹⁷⁴ Mustafa Reşit Belgesay, *İcra ve İflas Hukuku Birinci C. İcra Kısım II* (İstanbul: Marifet, 1945), 266.

¹⁷⁵ Haczi caiz olmayan mallar İİK m. 82 ve kısmen haczi caiz olmayan mallar İİK m. 83 incelenirse haczedilemez olduğu düzenlenen mal, alacak veya hakların kamu düzeni kaygısı ile kanunun bu kısmında yer aldıkları görülecektir.

¹⁷⁶ Haczedilmezlik İİK m. 82, m. 83’ün insan onuru ile doğrudan alakalı olduğu hususunda bkz. Muhammet Özekes, *İcra Hukukunda Temel Haklar ve İlkeler* (Ankara: Adalet, 2009), 114.

¹⁷⁷ Talih Uyar, Alper Uyar ve Cüneyt Uyar, *İcra Hukukunda Haciz* (Ankara: Bilge, 2022), 470; Kuru ve Aydın, *İstinaf Sistemine Göre*, 173; Pekcanitez, Atalay, Sungurtekin Özkan, ve Özekes, *İcra*, 167; Ramazan Arslan, Ejder Yılmaz, Sema Taşpınar Ayvaz ve Emel Hanağası, *İcra İflas Hukuku*, (Ankara: Yetkin, 2022) 339; Şanal Görgün, Levent Börü ve Mehmet Kodakoğlu, *İcra ve İflas Hukuku*, (Ankara: Yetkin, 2022) 185.

Kripto paralar, kullanıcılarının bulundurmaya tercih iradelerine göre sıcak cüzdanlarda, soğuk cüzdanlarda veya alım satım platformlarındaki hesap cüzdanlarında görülebilir. Ülkemizde alım satım platformlarının artık kullanıcılar ile kendi nam ve hesaplarına işlem yapabileceklerine ilişkin getirdikleri şartlar ile kripto paranın hukuken kime ait olduğu yönünden şüpheler kaldırılmıştır¹⁷⁸. Lakin sıcak cüzdan sağlayıcıları ve soğuk cüzdan donanımları bakımından mevcut kullanımlarda, alım satım platformlarının aksine, kullanıcıların anonim kalma imkânı devam etmektedir. Daha açık ifade ile hacizden, takipten mal kaçırılmaya imkân tanıyan yanıltıcı kimlikler ile cüzdan kullanım imkanları, kripto para saklama imkanları günümüzde de gözlemlenmektedir¹⁷⁹.

B. Kripto Paranın Kendine Has Özelliği ve Kripto Paraya İlişkin Takip Yolları

Kripto paraların takip konusu edilip edilememeleri, hacze konu edilip edilememeleri farklı tartışma konularıdır. Haczin bir takip işlemi olması sebebiyle kripto paraların haczinden önce takibe konu olup olamamaları konusuna da değinmek gerekir kanaatindeyiz.

Dünya üzerinde kripto paraların hukuki niteliği bakımından yeknesak bir söylem yoktur. Hukukumuzda ödemelerde kullanımı yasaklandığı için “para” olarak kabul edilemeyecek olan kripto paralar, Çin’de yapıldığı gibi emtia olarak da kabul edilmiş değildir. Kanaatimizce kripto paralar Türk Hukukunda kendine has bir durumdadır ve hukuken para benzeri dijital varlık¹⁸⁰ olarak nitelendirilebilecektir. Paraya benzer yapıda olmalarından ötürü icra hukukunda paralar hakkındaki düzenlemeler, kripto paralar bakımından da uygun düştüğü ölçüde kıyasen uygulanmalıdır kanaatindeyiz.

Kripto para alım satım platformları, Suç Gelirlerinin Aklanmasının ve Terörün Finansmanının Önlenmesine Dair Tedbirler Hakkında Yönetmelik gerekçe gösterilerek kimlik doğrulama işlemlerine yeni aşamalar eklemişler ve kullanıcılarına bildirmişlerdir. Bunun yanı sıra, kullanıcılardan, para yatır çek¹⁸¹ işlemlerine devam edebilmek için, kendileri veya başkası adına işlem

¹⁷⁸ Bkz. aşağıda s. 36.

¹⁷⁹ Coinkolik, Sıcak Cüzdan Nedir? Sıcak Cüzdan Uygulamaları, (*tradingview* 26 01 2023 <https://tr.tradingview.com/news/coinkolik:784a357aad9e8:0/>) (erişildi: 09 06, 2023).

¹⁸⁰ Bkz. yuk. s. 17.

¹⁸¹ Kripto para platformlarına para yatırma ve kripto para platformlarından para çekme işlemlerine ilişkin daha fazla bilgiye erişmek adına platformların ilgili sekmelerinde

yapıp yapmadıklarını bildirmek için platformlara gerekli veri girişlerini yapmaları da istenmiştir. Bu durum, bir kripto para alım platformunda “İşlemlerin Kimlik Doğrulaması ile sınırlandırılmasının amacı, büyük ölçüde şaibeli işlemlerin yapılmasını engellemektir ve prensipte bankaların kara para aklanmasına karşı koyduğu prosedürler gibi çalışır. KYC prosedürünü Binance TR ve kullanıcı arasında karşılıklı bir güven oluşturma yolu olarak düşünebiliriz.” şeklinde açıklanmaktadır¹⁸². Ayrıca kimlik doğrulama bakımından benzer bilgi toplama zorunluluğu yukarıdaki örnekte belirtilen alım satım platformuna has bir durum olmayıp piyasada yer alan alım satım platformlarının neredeyse hepsinde alınmış bir önlemdir¹⁸³; zira TCMB 1211 Sayılı Kanun gereğince Türkiye Cumhuriyeti’nde faaliyet gösteren AŞ’lerden görevi ile ilgili konularda bilgi isteme hakkı vardır.

1. Kripto Paralarda İlamsız Takip Yolu

1211 sayılı Türkiye Cumhuriyeti Merkez Bankası Kanunu (TCMBK), temel görev ve yetkileri başlıklı 4. madde “ ... Banka, bu Kanunla ve mevzuatla kendisine verilen yetki ve görevlerle ilgili olarak düzenlemeler yapmaya ve bunları uygulamaya, bu düzenlemelere tabi kurum ve kuruluşlar nezdinde bunlara uygun hareket edilip edilmediğini ve kendisine gönderilen bilgilerin doğru olup olmadığını denetlemeye görevli ve yetkilidir” yetkisi uyarınca T.C. Merkez Bankası, kripto paralar hakkında yönetmelik çıkarma yetkisine haizdir. Ödemelerde kullanımı yasaklanan kripto paraların Türk Hukuku’nda para olarak kabulü engellenmiş olsa da paranın hukuki düzenlemelerden ziyade genel toplum kabulü ile ortaya çıkması ve zamanla yasal kimlik bulabilmesinden¹⁸⁴ hareketle dikkat çekmek isteriz ki kripto paraların ödemelerde kullanımının yasaklanması yönünde yönetmelik çıkarmak, toplum nazarında para gibi kullanıldığının T.C. Merkez Bankası

---

paylaşılan bilgilere ulaşabilirsiniz. Örneğin bkz. BtcTurk Eliptik Yazılım ve Ticaret A.Ş., Yatırma/Çekme, (BtcTurk Kripto, tarih yok, <https://kripto.btcturk.com/yaritim/yatirma-cekme>) (erişildi: 09 06, 2023).

¹⁸² Bkz. SSS, Kimlik Doğrulaması nedir, neden gereklidir? BN Teknoloji A.Ş., “SSS, Kimlik Doğrulaması nedir, neden gereklidir?” *Binance TR*, tarih yok, <https://www.trbinance.com/> (erişildi: 15 11, 2022).

¹⁸³ Örneğin bkz. (BtcTurk. Eliptik Yazılım ve Ticaret A.Ş., tarih yok, Kullanım Sözleşmesi | BtcTurk.com erişildi: 24 11, 2022); Paribu Teknoloji A.Ş., “Kullanıcı Sözleşmesi” *Paribu*, tarih yok, <https://destek.paribu.com/hc/tr/articles/115001575125-Kullan%C4%B1m-S%C3%B6zle%C5%9Fmesi> (erişildi: 24 11, 2022).

¹⁸⁴ Bkz. yuk. s. 9.

tarafından da görüldüğünün delilidir. Kanaatimizce de zaman itibari ile yerinde bir yaklaşım olarak, kripto paraların ödemelerde kullanımı milli paranın değerini koruma görevi gereği yasaklanmıştır. Bu noktadan hareketle de belirtmek isteriz ki kripto paraların paraya benzer niteliğinin ağırlığı göze çarpmaktadır.

Avrupa Adalet Divanı kripto paraların para olarak nitelenmesine dair yaptığı değerlendirmede, dövizlerde olduğu gibi herhangi bir devletin yasal para birimi olmasının gerekli olmadığı, toplum nazarında para olarak kabul için aranan özelliklerin taşınmasının yeterli olacağını belirtmiştir¹⁸⁵. Bu çerçevede Avrupa Adalet Divanı, kripto paraları, para olarak kabul etmiştir¹⁸⁶.

Burada cebri icra hukukunun kendine özgü yapısında kanunilik ilkesine de kısaca değinmek yerinde olacaktır. Başta ceza hukuku, mali hukuk dallarında olduğu gibi cebri icra hukuku da kanunilik ilkesinin dayanağını Anayasa'dan almaktadır. Kanunilik ilkesi hukuk dallarının hepsinde tam manası ile aynı işleve sahip değildir. Cebri icra hukukunda kanunilik ilkesi diğer hukuk dallarından kendine has yönleri ile farklılaşan özelliklere sahiptir¹⁸⁷. Özel hukukta Türk Medeni Kanunu hâkime karar verme mecburiyeti, gerektiğinde hukuk yaratma ödevi yükler ve hâkim hukuk yaratırken kıyas yolunu kullanabilir¹⁸⁸. Yani cebri icra hukukunda kanunilik ilkesi, ceza hukuku gibi kıyas yasağı özelliğini taşımaz. Şöyle ki, medeni usul hukuku maddi hukukun gerçekleşmesine hizmet eder¹⁸⁹. Bu yolda hukuk devletinin bir sonucu olarak takip hukuku da medeni yargının devamı, maddi hukukun gerçekleşmesine hizmet eden hukuk devletinin fonksiyonlarından biridir¹⁹⁰. Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi (AİHM), adil yargılama anlamında, mahkemelerin, davacılar lehine karar verilmesini tek başına yeterli görmemiş, bu kararın icrası için etkin bir hukuki çözümün gerekliliğine de

¹⁸⁵ Bkz. yuk. s. 10.

¹⁸⁶ (Skatteverket v David Hedqvist 2015, CURIA - Documents (europa.eu), erişildi: 10 11, 2022).

¹⁸⁷ Özekes, *İlkeler*, 90.

¹⁸⁸ Bkz TMK m. 1 “Kanun, sözüyle ve özüyle deşindiğı bütün konularda uygulanır. Kanunda uygulanabilir bir hüküm yoksa, hâkim, örf ve âdet hukukuna göre, bu da yoksa kendisi kanun koyucu olsaydı nasıl bir kural koyacak idiyse ona göre karar verir. Hâkim, karar verirken bilimsel görüşlerden ve yargı kararlarından yararlanır.”

¹⁸⁹ Hakan Pekcanitez, Oğuz Atalay, ve Muhammet Özekes, *Medeni Usul Hukuku Ders Kitabı*, (İstanbul: Onikilevha, 2022) 24.

¹⁹⁰ Pekcanitez, Atalay, Sungurtekin Özkan ve Özekes, *İcra*, 1-2; Üstündağ, *İcra*, 9; Kuru, *El Kitabı*, 47-49.

istikrarlı bir şekilde kararlarında vurgu yapmıştır¹⁹¹. Takip hukuku maddi hukuktaki talepleri, devlet yardımı ile fiilen gerçekleştirmeye hizmet ettiği¹⁹², keyfiliğin önüne de geçmek için şekli bir hukuk dalı olarak kabul edilmektedir¹⁹³. Bu durum kıyas ve hâkimin hukuk yaratması işlemlerinin takip hukukuna uygun olmadığı sonucunu doğurmaktadır; lakin kanun koyucunun öngöremediği durumlarda kıyasın mümkün olduğu söylenmektedir¹⁹⁴. **“Kripto para teknolojisinde olduğu gibi sosyal ve ekonomik hayatta yeni durumların ortaya çıkması hallerinde”** de kıyasın yapılması gerektiği ve burada yapılacak kıyasın hukuk devletinin bir gereği olduğu kanaatindeyiz. Zira hukuki belirsizlik, hukuk devleti ile çelişen, kamu düzeni, toplum huzuru bakımından kabul edilemez bir durumdur.

Bu noktada değinilmesi gereken diğer bir konu ise takip hukukunun devlet müdahalesi yardımı ile kullanılabilen bir hukuk dalı olması, ihkak-ı hakkın yasak olması noktasında, maddi hukukta, devlet kuvveti yardımının zamanında yetişemeyeceği bazı istisnai hallerde ihkak-ı hakkın serbest kılınmasıdır¹⁹⁵.

¹⁹¹ Makul süre değerlendirmelerinde icra aşamasının yargılama aşamasına dahil olduğuna ilişkin bkz. Sıla Tatlıdil, “Anayasa Mahkemesi Kararlarına Göre Makul Sürede Yargılanma Hakkı - Sürenin Aşılması ve Sonuçları,” *TBB D 2019*, no. 143, (2019): 23.

¹⁹² Pekcanitez, Atalay, Sungurtekin Özkan ve Özekes, *İcra*, 3; hem kamu hem özel hukuk karakteri taşıdığı hakkında bkz. Karşlı, *İcra*, 19.

¹⁹³ Murat Atalı, İbrahim Ermenek, ve Ersin Erdoğan, *Medeni Usul Hukuku* (Ankara: Yetkin, 2021), 16; İcra İflas Hukukunun, bağımsız bir şekli hukuk dalı olduğu hakkında bkz. Karşlı, *İcra*, 6.

¹⁹⁴ Atalı, Ermenek ve Erdoğan, *Usul*, 16.

¹⁹⁵ Baki Kuru, *Hukuk Muhakemeleri Usulü C.1* (Ankara: Sevinç Matbaası, 1979), 28; Örneğin, TMK 740 “Komşunun arazisine taşarak zarar veren dal ve kökler, onun istemi üzerine uygun bir süre içinde kaldırılmazsa, komşu bu dal ve kökleri kesip kendi mülkiyetine geçirebilir, Ekilmiş veya üzerine yapı yapılmış arazisine dalların taşmasına katlanan komşu, bu dallarda yetişen meyvaları toplama hakkına sahip olur.”, TMK 753 “Bir kimse kendisini veya başkasını tehdit eden bir zararı veya o anda mevcut bir tehlikeyi ancak başkasının taşınmazına müdahale ile önleyebilecek ve bu zarar ya da tehlike taşınmaz müdahaleden doğacak zarardan önemli ölçüde büyük ise, malik buna katlanmak zorundadır.”, TMK 981 “Zilyet, her türlü gasp veya saldırıyı kuvvet kullanarak defedebilir.”, TBK 63/2 “Zarar görenin rızası, daha üstün nitelikte özel veya kamusal yarar, zarar verenin davranışının haklı savunma niteliği taşıması, yetkili kamu makamlarının müdahalesinin zamanında sağlanamayacak olması durumunda kişinin hakkını kendi gücüyle koruması veya zorunluluk hallerinde de fiil, hukuka aykırı sayılmaz.”, TBK 68 “Bir kişinin hayvanı, başkasının taşınmazı üzerinde

Kanunda sayılan ihkak-ı hakkın serbest olduğuna ilişkin düzenlemeler bu konudaki sınırı gösterir ve kanunda serbest bırakılmamış ise ihkak-ı hak yasaktır¹⁹⁶. Kripto paralara ilişkin herhangi bir düzenleme yapılmadığı bu süreçte, kripto para kullanıcılarının hukuki güvencesi olmayan bir durumda kalmaları söz konusudur. Devlet yardımına başvurmaları durumunda dahi kripto para menfaatlerinin korunup korunmayacağına ilişkin belirsiz durum, kullanıcıları kendi haklarını kendileri arama yoluna itecektir. Devletin yasal sınırlarını tam anlamıyla tayin etmediği kripto paralara ilişkin olası ihkak-ı hak girişimleri kanuna aykırı olacaktır. Kripto para teknolojisinin yeni bir durum olması ihkak-ı hak serbestisi bakımından bir düzenlemeye muhatap olması noktasında zaten doğal bir imkânsızlık oluşturur. Kripto paralara ilişkin ihkak-ı hak tanınması gerekeceği yönünde, kanuni düzenleme ihdası düşüncesi modern hukuk anlayışlarıyla örtüşmez.

Kripto paraların ödemelerde kullanılması merkez bankası tarafından yasaklanmış olması Türk Hukuk sisteminde kripto para alacağıının korunmayacağı anlamında değerlendirilebilir. Merkez Bankası ödemelerde kripto varlıkların kullanılmasını yasaklarken TCMBK 4. madde ile Ödeme ve Menkul Kıymet Mutabakat Sistemleri, Ödeme Hizmetleri ve Elektronik Para Kuruluşları Hakkında Kanununun 12. maddesinin üçüncü fıkrası ile 18 inci maddesinin altıncı fıkrasına dayanmıştır. Dolayısıyla bu yasak Türk parasının değerinin korunması ve mali suçlarla mücadele gibi kamusal menfaatler gereği getirilmiştir. Bu anlamda kripto para alacağı için ilamsız takip yapılamayacağı söylenebilir. Bu yasak dışında Türk Hukuku'nda kripto para kullanımına dair herhangi bir düzenleme ise mevcut değildir. Yabancı paralar bakımından benzer bir yasak doktrinde hukukun emredici hükümlerine aykırılık hali ile değerlendirilmiş mutlak butlan yaptırımı işaret edilmiştir¹⁹⁷. Ancak doktrinde yabancı paralara ilişkin aynı düzenlemelerin idari düzenleme olarak nitelenerek mutlak butlan yaptırımına gidilemeyeceği de işaret edilmektedir¹⁹⁸. Kripto paralar bakımından da doktrinde yapılan bir

---

bir zarar verdiği takdirde, taşınmazın zilyedi, o hayvanı yakalayabilir, zararı giderilinceye kadar alıkoyabilir; hatta durum ve koşullar haklı gösteriyorsa hayvanı diğer yollarla etkisiz hâle getirebilir.”

¹⁹⁶ Kuru, *Usul C.1*, 28; Baki Kuru, *İcra İflas Hukuku C.1* (İstanbul: Alfa Basım, 1988), 26.

¹⁹⁷ Başak Şit İmamoğlu, “Yabancı Para Üzerinden Sözleme Akdetme Özgürlüğünün Sınırlandırılmasına İlişkin 12 Eylül 2018 Tarihli Cumhurbaşkanlığı Kararı Hakkında Bir Değerlendirme,” *Batder* 34, no. 3, (2018): 153.

¹⁹⁸ Mehmet Oğuz Vuraloğlu, “Türk Parası Kıymetini Koruma Hakkında 32 Sayılı Karara İlişkin Tebliğde Yapılan Son Değişiklikler,” *BÜHFD* 17, no. 210, (2022): 1000; Umut

değerlendirme, kripto varlıkların ödemelerde kullanılmasının yasaklanmasına ilişkin düzenlemeyi idari düzenleme olarak nitelemiş ve anayasaya aykırı görmüştür. Kanaatimizce de yasama yetkisi TBMM'ye ait olduğundan Anayasa'nın yalnızca kanunla sınırlanabileceğini işaret ettiği sözleşme özgürlüğü idarenin düzenleyici işlemlerine bırakılamaz.

İcra daireleri hâkimin boşluk doldurma vazifesini de üstlenemeyeceğine göre kripto paraların ilamsız takip yolunda talep edilmesi mevcut hukuka göre mümkün değildir. Zira Türk hukukuna göre yasal para birimi TL'dir. İlamsız takip TL üzerinden yapılabilir. Bu durum ise hukuki belirsizliğin boyutunu kripto paralar açısından daha da büyötmektedir. İlamsız takiplerde kripto paralara ilişkin hukuki boşluk kanaatimizce içtihadı bir yargı kararı oluşması beklenmeden en hızlı surette doldurulmalıdır. Yabancı paraların ödemelerde kullanılmasının yasaklanması hallerinde aşağıda da işaret ettiğimiz üzere vade tarihindeki rayiç değeri üzerinden ödeme yapılabileceği çözümü doktrinde kabul edilmiştir¹⁹⁹. Kripto paralara ilişkin olarak da aynı çözümün uygulanabileceği kanaatindeyiz.

Aşağıda ifade edildiği şekilde yabancı paralara ilişkin TL değeri üzerinden ilamsız takip yapma imkanının kripto paralar bakımından da kıyasen uygulanması, kripto paralara ilişkin mevcut olan boşluğun giderilmesine hizmet edebilecektir.

Kanaatimizce İİK m. 58'de düzenlenen takip talebinin muhteviyatı Türk parasına çevirme ve buna göre takip başlatma gerekliliği, para benzeri niteliğindeki kripto paralar bakımından, yabancı paralarda²⁰⁰ olduğu gibi kıyas yolu ile kripto paralar için de uygulanabilecektir²⁰¹. Görüleceği üzere yabancı para alacaklarında²⁰² olduğu gibi doğrudan ilamsız icraya konu edilemeyen kripto para alacakları, kendi alım satım platformlarında görülebilen, Türk Lirası değerine haiz olduklarından İİK gereğince Türk Lirası karşılığı

Yeniocak, "Dövizle Sözleşme Kurma Yasağı ve Aykırılığın Yaptırımını," Türk Parasının Kıymetini Koruma Hakkında 32 Sayılı Karar Çerçevesinde Döviz ile Sözleşme Yapma Yasağı ve Sözleşmelerin Uyarlanması, ed. Murat Topuz (Ankara: Seçkin, 2019), 70.

¹⁹⁹ Bkz. aşağıda s. 30.

²⁰⁰ Pekcanitez, *Yabancı Para Tahsili*, 86.

²⁰¹ Benzer yönde Yardımcı, "Bitcoin Haczi," 107; Bilgili ve Cengil, "İcra Kripto Para," 102.

²⁰² Değer ölçüsü ve değişim aracı olan tüm paralar ilamsız takibin konusunu oluşturur. Pekcanitez, *Yabancı Para Tahsili*, 83.

üzerinden ilamsız takibe konu edilebileceklerdir. Kripto paranın kur değeri üzerinden TL çevirisi maddi hukuk anlamında bir yenileme, yani kripto para alacağını sona erdirip yerine TL alacağını geçmesi sonucunu doğurmayacaktır²⁰³. TL çevirisi takip hukuku tekniği anlamında gerekli olan Kanun'un emrettiği bir zarurettir²⁰⁴.

Kripto para alacaklarında, yabancı para alacaklarında olduğu gibi TL karşılığı üzerinden ilamsız takip başlatma imkânı kıyas yolu ile mümkün görüldüğü vakit, takip borçlusunun kripto para alacağı ile ilamsız takip yapılamayacağı yönünden icra mahkemesine yönelteceği şikayetlerde icra mahkemesi, kripto para alacaklarında İİK m. 58 düzenlemesinin kıyasen uygulanabileceğini gerekçe göstererek ret kararı vermesi mümkün olacaktır. Ancak kripto para alacaklarına ilişkin İİK m. 58 düzenlemesi kıyasen uygulanacağına ilişkin içtihadı veya kanuni bir belirleme yapılmadığı sürece icra mahkemesi kripto para alacaklarının ilamsız icraya konu edilmesi üzerine önüne gelen uyuşmazlıklarda Türk Hukuku'nda takip talep edilebilecek para biriminin TL olması nazarından karar vermesi gerekecektir.

Sözleşmede ödeme aracı olmaktan ziyade alım satım konusu olarak değerlendirilmesi halinde ise mevcut Türk Hukuku nazarından "eşya" olarak nitelenemeyecek durumda olan kripto paralara ilişkin var olan boşluğu dolduracak bir karar verilmesi gerekecektir. Bu durumda ilamsız takip yolunun para ve teminat alacakları için tanınmış olması sebebi ile icra mahkemesi, kararını, söz konusu kripto paranın, para veya teminat olarak sayılamayacağı yönünden kurması gerekecektir.

Kripto para alacaklarının TL değeri üzerinden ilamsız takip ile talep edilebilmesi ihtimalinde, maddi hukuk anlamında alacaklının sahip olduğu seçimlik yetki TBK m. 99/3'e göre "*Ülke parası dışında başka bir para birimiyle belirlenmiş ve sözleşmede aynen ödeme ya da bu anlama gelen bir ifade de bulunmadıkça, borcun ödeme gününde ödenmemesi üzerine alacaklı, bu alacağının aynen veya vade ya da fiilî ödeme günündeki rayiç üzerinden Ülke parası ile ödenmesini isteyebilir.*" düzenlemesi de kıyasen uygulanabilir²⁰⁵. Kripto paraların paraya benzer niteliğine rağmen yabancı veya yerli para birimi olarak kabulü henüz mümkün olmadığından m. 99/3

²⁰³ Pekcanitez, *Yabancı Para Tahsili*, 94.

²⁰⁴ Pekcanitez, *Yabancı Para Tahsili*, 91-94.

²⁰⁵ Aksi yönde bkz. Bu görüşte yazar m. 99/3 düzenlemesinin sadece yabancı paralar için düzenlendiği görüşündedir. Yardımcı, "Bitcoin Haczi," 107.

düzenlemesinin doğrudan uygulanması mümkün değildir. İlamsız takip işlemleri icra dairesi nezdinde bağlatıldığından “kıyas” yapmaya yetkili olmayan icra dairesi nezdinde ilamsız takiplerde TBK m. 99/3 düzenlemesi uygulanamayacaktır. TBK m. 99/3 düzenlemesi ilamsız takipler bakımından da uygulanabileceği yönünde kanuni veya içtihadı bir gelişme yaşanması ile mümkün görülebilir. TBK m. 99/3 düzenlemesi özelinde uygulamada, yabancı paralarda sorun maddi hukuk bakımından vade tarihi, kripto para kurundaki²⁰⁶ değişimler, faiz konularında toplanmaktadır, aynı sorunların kripto paralar bakımından da yaşanması muhtemeldir. Bu sorun ise çalışma konumuzun dışında kalmaktadır²⁰⁷. Kur değişimlerinden doğabilecek problemlerin²⁰⁸, hacedilen TL miktarı üzerinde sabitlenmiş, karşılığı kripto paranın anlık değişebildiği, hesap blokesini mümkün kılan bir bilgisayar programı ile takip hukuku anlamında sıfıra indirilebileceği kanaatindeyiz.

2. Kripto Paralarda İlamlı Takip Yolu

İlamlı takip yolu, takip öncesinde bir uyuşmazlık çözüm yolunun, ilam niteliğinde belge edinme yollarından birinin tüketilmiş olduğunu gösterir. Para dışındaki alacaklar için ilamsız icra yolunun kapalı olması sebebi ile kripto paraların, para dışında bir varlık ile özdeşleştirilmesi hali, örneğin emtia olduğu yönünde bir hukuki düzenleme ihtimalinde sadece ilamlı icra yolu ile kripto varlıkların takip edilebileceği söylenebilir. Kripto paraların paraya benzer niteliği hukuki bir belirleme ile ifade edilerek, ödeme aracı olarak kabul edilmesi ihtimali veya yabancı paralarda olduğu gibi TL karşılığı üzerinden takip yapılabilme imkânı getirildiğinde, alacaklının ihtiyarına göre

²⁰⁶ TDK’ye göre Kur: Yabancı paraların ulusal para cinsinden değeri. “kur ne demek,” Türk Dil Kurumu, 2022, sozluk.gov.tr. Olarak tanımlanmıştır lakin biz buradaki “kur” kullanımını kripto paralar yabancı para niteliğindedir iddiası ile kullanmıyoruz; yabancı paralar ile kripto paraların kur değerleri bakımından bir devletin resmi parası olmak ve olmamak ayrımının esaslı bir parçası olarak görülmediği Avrupa Adalet Divanı kararından hareket etmekteyiz. Bkz. yuk. s. 11 dn. 71-72; kaldı ki kripto paraların ödeme aracı olmaktan yasaklı olmalarından ötürü tedavül kabiliyetleri yoktur ve “kur” kavramı bir anlamda tedavülde olmayı da gerektirdiği anlamından bkz. Muşul, *İcra I*, 296.

²⁰⁷ Yabancı paranın takip hukukuna konu edilirken milli paraya çevrilmesi gerekliliğinin maddi hukuka ilişkin sonuç doğurmayacağı konusundaki görüşler hakkında detaylar için bkz. Serkan Ayan, “Yabancı Para Borçlarını İfasi,” *Yaşar Üniversitesi e-Dergisi* 8, no. Özel, (2013): 530 vd.

²⁰⁸ Zamanında çeviri kuru üzerinden yaşanmış problemlerin daha detaylı incelemesi hakkında bkz. Pekcanitez, *Yabancı Para Tahsili*, 102-116.

ilamlı veya ilamsız icra yoluyla takip edilebilecektir; lakin öncesinde bir ilam edinmiş olan alacaklının ilamlı icraya başvurması zorunlu görülmektedir²⁰⁹.

Türk Hukuku'nda yasal ödeme aracı TL'dir. Türk parasının değerini koruma amacı ile ülkemizde zaman zaman yetkili kurumların TL dışındaki yabancı paralara ilişkin yasaklar getirdiği gözlenebilmektedir. Yabancı paralarla ödemelerin kararlaştırılmasına ilişkin Türk Hukuku'nda doktrinde her vatandaşın yabancı para temin edememesinden hareketle, sözleşmede yabancı para ile aynen ödeme kaydı olan kısmın geçersiz sayılması ve yabancı paranın vade günündeki resmi rayici üzerinden Türk parası ile ödenmesi kabul edilmiştir²¹⁰. Günümüzde yabancı paraların temin edilmesi bakımında böyle bir zorluk kalmamıştır. Lakin Türk Parası Kıymetini Koruma Hakkında 32 Sayılı Karara İlişkin Tebliğ son halinde 8. maddenin 9. fıkrasında Türkiye'de yerleşik kişilerin kendi aralarında akdedecekleri; taşıt satış sözleşmeleri dışında kalan menkul satış sözleşmelerinde sözleşme bedelini ve bu sözleşmelerden kaynaklanan diğer ödeme yükümlülüklerini döviz cinsinden veya dövize endekli olarak kararlaştırmaları mümkün görülmüşken, sözleşme konusu ödeme yükümlülüklerinin Türk parası cinsinden yerine getirilmesi ve kabul edilmesi zorunlu kılınmıştır. Doktrinde, yabancı para ile ödeme yasakları hakkında yaşanan bu gelişmeye dair çoğunluk görüş, durumun kesin hükümsüzlük olarak değerlendirilemeyeceği üzerinde toplanmaktadır²¹¹.

Kripto paralara ilişkin hukuki düzenlemelerde, ödemelerde kullanılması yasaklanmaktan başka, yabancı paralarda olduğu gibi ödeme yükümlülüklerinin sözleşmelerde kripto para cinsinden kararlaştırılabileceği ifade edilmiş değildir. Lakin Türk Hukuku'nda hâkim olan sözleşme serbestisi gereğince sadece ödemelerde kullanılması yasaklanmakla kripto paraların alım satımının yasaklandığı söylenemez. Tarafların sözleşme serbestisini ihlal edecek, kanuni düzenlemeleri aşacak nitelikte yönetmelikle getirilen idari düzenlemeler yetki aşımı olarak nitelenebilir²¹². Doktrinde, yabancı paralarda ödemelerin yasak olmasına ilişkin düzenlemeye aykırı hareketin yaptırımını olarak idari para cezası işaret edilmektedir²¹³. Kripto paraların ödemelerde

²⁰⁹ YİBGK E.2017/2, K.2017/3, 10.07.2017, legalbank.

²¹⁰ Seza Reisoğlu, "Yabancı Para Üzerinden Taahhüt Altına Girilmesi ve Hukuki Sonuçları," *Batıder* 13, no. 3-4 (1986): 152; Pekcanitez, *Yabancı Para Tahsili*, 8.

²¹¹ Vuraloğlu, "Türk Parası Kıymeti Tebliği," 1000; Yeniocak, "Dövizle Sözleşme," 70; aksi yönde Şit İmamoğlu, "Yabancı Para Sınırı Değerlendirme," 153.

²¹² Çetin, *Sermaye Piyasasında Kripto Para*, 52.

²¹³ Vuraloğlu, "Türk Parası Kıymeti Tebliği," 1000; Yeniocak, "Dövizle Sözleşme," 64-70.

kullanılmasının yasaklandığı yönetmelikte yabancı paralara benzer şekilde bir idari yaptırım düzenlenmemiştir. ÖKVVDY'nin 2 numaralı dayanak maddesinde ifade edilen ilgili kanunlarından ulaşılan yaptırım hükümleri dahi açıkça bu hususa ilişkin idari yaptırımlar içermemektedir. Dolayısıyla kripto paraların ödemelerde kullanılması durumunda, sözleşme taraflarına uygulanabilecek, yasağa aykırılığın yaptırımı hakkında açık bir düzenleme bulunmamaktadır²¹⁴. Kanaatimizce kripto paraların ödeme aracı olarak kullanıldığı sözleşmeler dava konusu olduğunda mahkemelerde, kripto paraların paraya benzer hukuki nitelikleri göz önüne alınarak, vade günündeki kripto paranın rayiç değeri üzerinden ödemenin yapılabileceği kabul edilerek hüküm kurulabilmektedir. Lakin bu kabul taleple bağlılık ilkesi bakımından eleştiriye açıktır. Mahkemenin taraflar arasındaki borcun yabancı para olduğunu tespit etmesine rağmen borçluyu TL üzerinden mahkûm etmesi maddi hukuka aykırı olarak değerlendirilmektedir²¹⁵. Kanunun açıkça öngördüğü istisnai hallerde hâkimin talep edilenden farklı bir şeye hükmedebileceği ifade edilmektedir²¹⁶.

Türk Hukuku'nda güncel duruma göre Türkiye'de yerleşik kişilerin taşınır eşya alırken ödemeleri döviz ile kararlaştırmış olsalar bile TL üzerinden yapmaları gerekmektedir. Bu durum da “döviz ile ödeme yasağı” olarak adlandırılabilir. Bu yasağa rağmen mahkemeler taraflar arasındaki yükümlülüğü tespit ederken döviz ile ödemeye ilişkin karar verebilmektedirler. Kripto paraların ödemelerde kullanılması da Türk Hukuku'nda pozitif düzenlemelere göre yasaktır. Yabancı paralarda olduğu gibi mahkemelerin taraf yükümlülüğünü tespit bakımından kripto para ile ödemeye ilişkin karar vermesi yönünden bir düşünce hasıl olabilir. Lakin “*Hukukun uygulanmasının en temel amacı, yükümlülüğün tespiti ve bunun yerine getirilmemesi halinde, cebri icra yolu ile alacaklının tatmin edilmesidir*”²¹⁷. Taraflar arasında yükümlülüğün kripto para olarak tespiti halinde bunun yerine getirilmemesi ihtimalinde cebri icra yolu ile alacaklının tatmin edilebilmesine imkân veren hukuki bir düzenleme yapılmış değildir.

²¹⁴ Tarafların hem kanun kapsamında sözleşme özgürlüğünün kısıtlanması, hem de yönetmelik kapsamında bir yaptırım belirlenmiyor olması yönetmelik ile ilgili yapılan düzenlemeleri son derece belirsiz kıldığına dikkat çekilmektedir. Çetin, *Sermaye Piyasasında Kripto Para*, 51-52.

²¹⁵ Pekcanitez, *Yabancı Para Tahsili*, 46.

²¹⁶ Ramazan Arslan, Ejder Yılmaz, Sema Taşpınar Ayvaz ve Emel Hanağası, *Medeni Usul Hukuku* (Ankara: Yetkin, 2021), 159.

²¹⁷ Pekcanitez, *Yabancı Para Tahsili*, 46.

İnfazı mümkün olmayan bir mahkeme kararı etkisiz hüküm olarak nitelenecektir²¹⁸. Mahkemelerin verdikleri kararların muhatapları arasında icra daireleri de sayılmaktadır²¹⁹. Hüküm sonuçları icra edilebilir olmak zorundadır²²⁰. Türk hukukunda hakimler etkisiz hüküm olarak nitelenebilecek, infazı mümkün olmayan kararlar vermemekle vazifelidirler. Zira hükmün kapsamını izah eden HMK m. 297'nin incelendiği yargı kararlarında yeknesak olarak “kanunun amacı, hükmün açıklığı ve anlaşılabilirliği kadar infaz kabiliyetini de sağlamak” olduğu ifade edilmektedir²²¹. Bu yüzden kripto para alacaklarının dava konusu olması halinde mahkemelerin vade günündeki rayiç değerleri üzerinden ödemenin yapılabilmesine ilişkin karar vermelerinin “en azından yasal bir düzenleme getirilene kadar” mümkün görülmesi gerektiğini düşünüyoruz. Aksi düşünce ile kripto para alacaklarının mahkemelerden talep edilmesi halinde taleple bağlılık ilkesi ile de bağlantılı olarak kripto para alacağının tespitine rağmen hakimler etkisiz hüküm kuramayacakları sebebi ile talepleri reddetmek durumunda kalacaklardır. Bu problem davacıların kripto para alacaklarını talep ederken TL veya döviz karşılıklarını da belirtmeleri ile yasal bir düzenleme getirilene kadar aşılabilir. Mahkemeler de davacıların talep ettikleri TL veya döviz değerleri üzerinden karar kurabilirler. Uygulamada kripto para alacaklıları mahkemelerden haklılıklarına ilişkin karar alabilmek adına bu yolu tercih etmektedirler. Lakin gerçek alacak konusu kripto para olmasına rağmen bunu dava konusu edememeleri, bir hukuk devleti bakımından açık bir eksikliktir.

Alacaklının ilamlı icra talebi ile başlayan takibin bu çeşidinde, icra dairesi borçluya bir icra emri gönderecektir. İlamlı icra takip talebi muhteviyatı ilamsız icra takip talep muhteviyatında olduğu gibi takibin Türk Lirası üzerinden belirlenmesini gerektirecektir²²²; zira İİK m. 58 düzenlemesi kıyasen ilamlı icrada da uygulanacaktır. Burada ilam bir miktar kripto paranın

²¹⁸ Pekcanitez, Atalay ve Özkes, *Usul*, 455; Atalı, Ermenek ve Erdoğan, *Usul*, 573; Mehmet Akif Tutumlu, *Hukuk Yargılamasında Hüküm ve Gereğe* (Ankara: Seçkin, 2014), 581.

²¹⁹ Nilüfer Boran Güneysu, *Medeni Usul Hukukunda Karar* (Ankara: Adalet, 2014), 227.

²²⁰ Arslan, Yılmaz, Taşpınar Ayvaz ve Emel Hanağası, *Usul*, 509; Süha Tanrıver, *Medeni Usul Hukuku* (Ankara: Yetkin, 2016), 993; Pekcanitez, Atalay ve Özkes, *Usul*, 442.

²²¹ YHGK, E. 2017/33 K. 2018/121, 7 2 2018); YHGK, E. 2017/2111 K. 2019/884, 17 9 2019; YHGK, E. 2016/2151 K. 2020/17, 14 1 2020; YHGK, E. 2017/734 K. 2018/1488, 23 10 2018).

²²² Yabancı paralar hakkındaki durum için bkz. Pekcanitez, *Yabancı Para Tahsili*, 116-123.

verilmesine ilişkin olamayacaktır. Vade tarihindeki rayiç değeri üzerinden ödeme yapılabileceğine ilişkin mahkeme karar verebilmelidir. İlama rağmen sadece kripto para miktarı üzerinden takip talep etmesi halinde borçluya icra emri gönderilemez²²³, yabancı paralarda olduğu gibi kripto paralar için de bu husus geçerlidir.

Kanunda sayılan ilâmlar²²⁴ ile Yargıtay'ın bazı kararlarında kesinleşmeden icra edilemeyeceği belirtilen ilamlar²²⁵ dışında kural olarak ilamlı icra için hükmün kesinleşmesi aranmayacaktır, kripto paralar bakımından da bu genel kural geçerlidir ve icra edilmeleri için hükmün kesinleşmesi gerekmez.

İİK m. 33 gereğince icra emrinin tebliği üzerine borçlu yedi gün içinde dilekçe ile icra mahkemesine başvurarak borcun zamanaşımına uğradığı veya imhal veya itfa edildiği iddialarından biri ile icranın geri bırakılmasını isteyebilir. İtfa veya imhal iddiası yetkili mercilerce re'sen yapılmış veya usulüne göre tasdik edilmiş yahut icra dairesinde veya icra mahkemesinde veya mahkeme önünde ikrar olunmuş senetle tevsik edildiği takdirde icra geri bırakılır²²⁶. Kripto paralara ilişkin takiplerde de icranın geri bırakılması İİK m. 33 hükmünce uygun düştüğü ölçüde mümkün olacaktır. Aynı şekilde İİK m. 33/a gereğince ilamın zamanaşımına uğradığı veya zamanaşımının kesildiği veya tatile uğradığı iddiaları icra mahkemesi tarafından resmi vesikalara müsteniden incelenerek icranın geri bırakılmasına veya devamına

²²³ TL karşılığı yazılmadı ise icra emri gönderilmemelidir görüşü için bkz. Pekcanitez, *Yabancı Para Tahsili*, 123.

²²⁴ Örneğin HMK m. 350, 367, CMK 324, İİK 72.

²²⁵ Örneğin Kira tespit davaları, Pekcanitez, Atalay, Sungurtekin Özkan ve Özkes, *İcra*, 310.

²²⁶ İİK 33. madde devamı fıkralar için bkz. İcra emrinin tebliğinden sonraki devrede tahakkuk etmiş itfa, imhal, veya zamanaşımına dayanan geri bırakma istekleri her zaman yapılabilir. Bunlardan itfa veya imhale dayanan istekler mutlaka noterlikçe re'sen yapılmış veya tasdik olunmuş belgelere veya icra zaptına istinat ettirilmelidir. İcra mahkemesi, geri bırakılma talebini reddettiği takdirde borçlu ancak istinaf veya temyiz yoluna başvuru süresi içinde alacağı karşılayacak nakit veya icra mahkemesince kabul edilecek taşınır rehin veya esham veya tahvilat veya taşınmaz rehini yahut muteber bir banka kefaleti göstermek şartıyla istinaf veya temyiz yoluna başvurabilir. Borçlunun yeter malı mahcuz ise veya borçlunun talebi üzerine istinaf veya temyiz yoluna başvuru süresi içinde yeter malı hacedilmişse bu fıkrada yazılı teminatı göstermeye lüzum yoktur. Borçlu olmadığı parayı ödemek mecburiyetinde kalan borçlunun 72' nci madde mucibince istirdat davası açarak paranın geriye verilmesini istemek hakkı saklıdır.

karar verilir²²⁷. Zamanaşımı iddiaları bakımından İİK m. 33/a hükmü de kripto para konulu takiplerde uygun düştüğü ölçüde uygulanabilecektir.

Kripto paralar hakkındaki ilamların da kesinleşmeden icraya konulabiliyor olması, İİK m. 40/2 gereğince icranın iadesi kuralına işlerlik sağlar. Şöyle ki, ilâm hükmü icra edildikten sonra bölge adliye mahkemesince kaldırılır veya yeniden esas hakkında karar verilir ya da Yargıtayca bozulup da aleyhine icra takibi yapılmış olan kimsenin hiç veya o kadar borcu olmadığı kesin bir ilâmla tahakkuk ederse, ayrıca hükme hacet kalmaksızın icra tamamen veya kısmen eski hâline iade olunur²²⁸.

C. Kripto Paralarda Haciz

1. Genel Olarak

Borçlunun malvarlıkları arasında kabul edilen kripto paraların haczi mümkündür. Kripto paraların, “para” olarak kabul edilememekle birlikte paraya benzer niteliğinden ötürü ilamlı icrada para alacaklarının tahsili bakımından İİK m. 32 ila m. 37, ilamsız icrada m. 78 ila 105 ve para dışındaki alacakların takip yolu ile teslimi bakımından da İİK m. 24 ila m. 31’deki hükümlerin, uygun düştüğü ölçüde NFT’ler için kıyas yoluyla uygulanabileceği²²⁹ kanaatindeyiz.

Cebri icra hukukunda ölçülülük ilkesi bakımından da açıklama alanı bulan hacizde sıra konusunda²³⁰, İİK m. 85 düzenlemesinden de hareketle çekişmeli malların en sona bırakılması, çekişmesiz mallar bakımından da sıranın önce paralar, sonra taşınır ve en son taşınmazlar olarak sıralandığı öğretide ifade edilmektedir²³¹. Taşınır malın taşınmaz maldan önce

²²⁷ İİK 33/a maddesinin devamı fıkralar: Alacaklı, icranın geri bırakılması kararının kesinleştiğinin kendisine tebliğinden sonra, zamanaşımının vaki olmadığını ispat sadedinde ve 7 gün içinde umumi mahkemelerde dava açabilir. Aksi takdirde icrası istenen ilâmın zamanaşımına uğradığı hususu kesin hüküm teşkil eder. İcranın devamına karar verilmesi halinde 33’üncü maddenin son fıkrası burada da uygulanır.

²²⁸ İİK 40. madde diğer fıkralar: 1. Bir ilâmın bölge adliye mahkemesince kaldırılması veya temyizden bozulması icra muamelelerini olduğu yerde durdurur. 3. Ancak üçüncü şahısların hüsnü niyetle kazandıkları haklara hâlel gelmez.

²²⁹ İtibari para, gerçek para ayrımı ile “Gerçek para borçlarında, paranın ekonomik değeri dikkate alınarak misli bir eşya iadesine ilişkin hükümlere tabi olabileceği” hakkında bkz. Pekcanitez, *Yabancı Para Tahsili*, 84-85.

²³⁰ Volkan Özçelik, *İcra Müdürlüğünün Takdir Yetkisi* (Ankara: Adalet, 2014), 223.

²³¹ Ansay, *İcra ve İflas*, 59; Mustafa Reşit Belgesay, *İcra ve İflas Kanunu Şerhi* (İstanbul: Sucuoğlu Matbaası, 1948), 248; Postacıoğlu, *İcra*, 300 vd.; Kuru, *El Kitabı*, 424 vd.;

haczedilmesi gerekliliğine ilişkin değerlendirmeler taraf menfaatlerinin dengelenmesinde, ölçülülük ilkesinde, bir bakıma taşınır malın insan hayatı bakımından önemini taşınmazla kıyasla daha az oluşu ve daha kolay paraya çevrilebileceği noktalarında toplanır²³². Buradaki sosyal ve ekonomik değerlendirmeler nazarından, borçlunun haczi kabil mal varlıkları arasında daha hayati bir öneme sahip taşınır bir malın varlığı ihtimalinde veya haczin taşınmaz bir mal üzerinden yapılması taraf menfaatleri gereği daha ölçülü görüleceği somut durumlarda, sıranın değişebileceğini de söylemek gerekecektir²³³. Nitekim haczi koyan memur, borçlu ile alacaklının menfaatlerini mümkün olduğu kadar telif etmekle mükelleftir (İİK m. 85/son). Dolayısıyla borçlunun, daha çabuk ve tahmin edilen kıymetlerine yakın ölçüde paraya çevrilmesi²³⁴ mümkün olan varlıkları varken, paraya çevrilmesi görece daha masraflı ve zahmetli olanların haczi tercih edilmez²³⁵. Kimlik doğrulaması ile hesaptaki varlıkların kime ait olduğu noktasında kesinlik oluşan kripto paralara, çekişmeli bir varlık olması hukuken zorlaştığı oranda ve hacizde tertip ilkesi doğrultusunda öncelikle haciz konulması gerekecektir. Bu minvalde kripto paraların hacizde, ilk tercih olabileceği kanaatindeyiz. Şöyle ki: Kripto paralar, paraya benzer yapıları ve alınıp satıldıkları platformların varlığı sebepleri ile çabuk ve tahmin edilen kıymetine yakın paraya çevrilebileceklerdir. Ters ihtimallerin somut olaya göre varlık gösterebileceği gerçeği ile birlikte kanaatimizce, taraf menfaatlerini telif etmekle görevli icra müdürünün borçlunun malvarlığından ilk önce kripto paralarını haczedip paraya çevirmesinde, hem alacaklının alacağına kavuşmasını serileştirmede hem de borçlunun cismani varlık taşıyan ve sırf bu özellikleri sebebi ile dahi borçlu için daha vazgeçilmez olduğu varsayılacak taşınır ve taşınmaz mallarına nazaran borçlunun menfaatlerinin daha fazla korunması yönünde fayda olduğu söylenebilir.

Kesinleşmiş takiplerde alacaklı mal beyanını beklemeksizin haciz konmasını isteyebilmektedir (İİK m. 78). Lakin yine de haczedilebilecek

---

Pekcanitez, Atalay, Sungurtekin Özkan ve Özekes, *İcra*, 176; maaş ve ücretin taşınırlardan sonra taşınmazlardan önce haczine ilişkin sıra için bkz. Üstündağ, *İcra*, 173; Postacıoğlu, *İcra*, 305.

²³² Kudret Aslan, "Hacizde Sıra (Tertip)," *AÜHFD* 54, no. 2 (2005): 290.

²³³ Aslan, *Tertip*, 290-291; Kanun daha basit, daha kolay ve daha çabuk haczedilebilecek ve paraya çevrilebilecek olan mallan ile borçlunun daha kolay vazgeçebileceği (mahrum kalabileceği) aktiflerinin diğerlerinden önce haczedilmesi gerektiği kaziyesini esas almıştır. bkz. Üstündağ, *İcra*, 173.

²³⁴ Paraya çevrilme icra hukukunun kendine özgü ilkelerindedir. Pekcanitez, Atalay, Sungurtekin Özkan ve Özekes, *İcra*, 31-32; Kuru, *El Kitabı*, 601; Belgesay, *İcra Şerhi*, 249; (Özekes 2009) 96.

²³⁵ Belgesay, *İcra Şerhi*, 248; Üstündağ, *İcra*, 173.

malların belirlenmesi gerekecektir; bu gereklilikte bir çarede borçlunun mal beyanıdır. Mal beyanında borçlunun kripto varlıklarını borcuna yeter mal varlığı olarak göstermesinin önünde kanuni, kamu düzeni, ilkesel anlamda bir engel olmadığı kanaatindeyiz; yani mal beyan eden borçlunun beyanında, kripto paraları da yer alabilir. Zira haczin konusu borçlunun haczi kabil taşınır, taşınmaz malları ile üçüncü kişilerdeki alacakları ve diğer parasal malvarlığı değerlerinden oluşur²³⁶. İİK m. 82-83 veya diğer kanunlardaki haczi kabil olmayan mallar hakkındaki düzenlemeler kripto paraları içermemektedir. Yukarıda da ifade edildiği üzere, kanaatimizce paraya benzer yapısı ve kendi platformlarından paraya çevrilebilir olması nedeni ile kripto paralar da, parasal malvarlıkları arasında değerlendirilmelidir. Dolayısıyla kripto paraların haczi kabil oldukları yönünden tereddüt etmemek gerekir²³⁷.

Ödeme emri veya icra emri alan borçlu, İİK m. 32 ve m. 60 gereğince yedi gün içinde icra dairesine borcunu öderse hacze gerek kalmaz. Yine ilamsız takipte itiraz etmiş (İİK m. 62) olan borçlunun itirazı bertaraf edilip (İİK m. 67 vd.) takip kesinleştikten sonra borcu ödemesi halinde de hacze gerek yoktur. Kesinleşmiş takibe rağmen borcunu ödemeyen borçlunun ise, mallarına, paraya çevirmek suretiyle alacaklının alacağını ödemek amacı ile el konulur²³⁸. Para alacaklısının doğrudan borçlunun malvarlığından değil, hacedilen malvarlığının paraya çevrilmesi sonucu elde edilen paradan tatmin edilmesi gerekliliğinin, kripto paralar hakkında da “amaca uygun, etkin paraya çevirme” ilkesinde²³⁹ yer bulduğu kanaatindeyiz. Zira kripto paralar, alım satım platformlarındaki TL kuru üzerinden seri bir şekilde TL’ye çevrilebilir mahiyettedir. Ayrıca Mal, Hak veya Alacağın Ulusal Yargı Ağı Bilişim Sistemi Üzerinden Sorgulanması Hakkında Yönetmelik (UYAP Mal Sorgu)²⁴⁰ m. 8 hükmünde yer alan “... ile benzer mahiyette kayıtları tutan

²³⁶ Pekcanitez, Atalay, Sungurtekin Özkan ve Özekes, *İcra*, 176; Karşlı, *İcra*, 280; Muşul, *İcra I*, 537; Yıldırım ve Deren Yıldırım, *İcra*, 136.

²³⁷ Aksi halde borçluların mal kaçırımları için bir yol tesis edilmiş olurdu. Benzer durumda benzer değerlendirme için bkz. Baki Kuru, “Haczi Caiz Olmayan Şeyler,” *AÜHFD* 19, no. 1, (1962): 280.

²³⁸ Pekcanitez, Atalay, Sungurtekin Özkan ve Özekes, *İcra*, 162; Karşlı, *İcra*, 278; Muşul, *İcra I*, 505.

²³⁹ Paraya çevirme ilkesi hakkında bkz. Pekcanitez, Atalay, Sungurtekin Özkan ve Özekes, *İcra*, 31; Özekes, *İlkeler*, 96.

²⁴⁰ T.C. Cumhurbaşkanlığı İdari İşler Başkanlığı Hukuk ve Mevzuat Genel Müdürlüğü, erişildi: 18 Kasım, 2022 <https://www.mevzuat.gov.tr/anasayfa/MevzuatFihristDetayIframe?MevzuatTur=7&MevzuatNo=39302&MevzuatTertip=5>.

kurum ve kuruluşlar” düzenlemesi, kripto para alım satım platformlarının bankalara benzer mahiyette kullanıcılarının bilgilerini kaydetmeleri²⁴¹, 1211 sayılı Kanun gereğince TCMB’ye bilgi vermeleri gerekliliği ve kripto para alım satım platformlarının AŞ ünvanlı ticari kuruluşlar olmaları **teorik olarak** UYAP Mal Sorgu sistemi ile kripto paraların sorgulanabilir olduğu sonucunu göstermektedir. Haciz talep etmeden önce alacaklının UYAP üzerinden yapacağı sorgu ile borçlunun kripto paralarını görmesi ve sistem üzerinden haczini talep etmesi gerekli entegrasyon ile mümkün olabilir.

Alacaklının ödeme emrinin tebliğinden itibaren 1 yıl içinde haciz talep etmesi gerekecektir; zira haciz talep hakkı 1 yıllık hak düşürücü süreye tabidir (İİK m. 78/2).

Hacizde yetkili icra dairesi takibin yapıldığı icra dairesidir. Kural olarak her icra dairesi sadece kendi yetki bölgesi içindeki malları haczedebilir. Haczedilecek mal başka yerde ise malın bulunduğu yer icra dairesinden hukuki yardım talep edilerek haczi yapılır (İİK m. 79/2). Resmi sicile kayıtlı mallarda ise takibin yürütüldüğü icra dairesi tarafından sicil kaydına haciz yazısı yazılması, kanunun istisna mahiyetinde düzenlenen bir hükmüdür (İİK m.79/2 son cümle). Lakin alacak, ücret ve maaş hacizlerinde, haciz, borçlunun alacaklı olduğu kişi veya yerlere doğrudan yazı gönderilerek haciz gerçekleştirilir (İİK m. 89, m. 355-356). Borçlunun kripto para varlıkları da bu anlamda İİK m. 89’da öngörülen “üçüncü kişideki alacakları” niteliğindedir²⁴².

Haczedilen kripto paralar üzerinde alacaklının bir hakkı doğmuş olacaktır; lakin bu hak aynı hak niteliğinde değildir²⁴³.

---

²⁴¹ Örneğin bkz. “5.7. BtcTurk, aşağıda sayılan hallerde ise işbu gizlilik bildirimini hükümleri dışına çıkararak kullanıcılara ait bilgileri üçüncü kişilere açıklayabilecektir. Bu durumlar: 5.7.1. Kanun, KHK, Yönetmelik vb. yetkili hukuki makamlar tarafından çıkarılan ve yürürlükte bulunan yazılı hukuk kurallarının getirdiği zorunluluklara uyulmasının gerektiği haller, 5.7.2. BtcTurk’un kullanıcılarıyla arasındaki sözleşmelerin gereklerinin yerine getirilmesi ve bunların uygulamaya konulmalarıyla ilgili hallerde, 5.7.3. Yetkili idari ve/veya adli makamlar tarafından usuli yöntemine uygun olarak yürütülen bir araştırma veya soruşturma doğrultusunda kullanıcılarla ilgili bilgi talep edilmesi hallerinde, 5.7.4. Kullanıcıların haklarını veya güvenliklerini koruma amacıyla bilgi verilmesinin gerekli olduğu hallerde.” BtcTurk., “Kullanım Sözleşmesi.”

²⁴² Özsoy, *Kripto Haczi*, 92; Çon, “Kripto Varlık İsviçre Örneği,” 243.

²⁴³ Pekcanitez, Atalay, Sungurtekin Özkan ve Özekes, *İcra*, 190.

Hacizli kripto varlıklar üzerinde borçlunun tasarruf yetkisi sınırlandırılır. Borçlu, alacaklının muvafakati ve icra müdürünün müsaadesi alınmadan mahcuz taşınır mallarda tasarruf edemez (İİK m. 86/1). Alacaklının haciz ile mahcuz mala taalluk eden hakları, iyi niyet kaidelerine aykırı olarak üçüncü kişilerin mahcuz mal üzerinde iktisap ettiği haklara üstündür (İİK m. 86/3). Lakin mahcuz mal üzerine üçüncü kişilerin zilyetlik hükümlerine dayanarak iyi niyetle iktisap ettikleri haklar saklıdır (İİK m. 86/2).

Borçlunun malvarlığı unsuru içinde yer alan kripto paraların haczine ilişkin uygulanacak yöntem, kripto paraların bulunduğu yere göre değişiklik gösterebilir. Günümüzde kripto para sahipleri, varlıklarını kripto para alım satım platformlarının sağlamış olduğu hesap cüzdanlarında, platformların haricinde sıcak cüzdan uygulamalarında veya soğuk cüzdan denilen harici donanımlarında saklayabilmektedirler.

2. Platformlardaki Kripto Paraların Haczi

Yukarıda değindiğimiz kimlik doğrulama işlemi isteyen platformlar, başlangıçta üye kaydı yaparken, üyenin kimlik bilgileri ile ileride platformdan para çıkışı yapılacak banka hesabı kullanıcı bilgilerini karşılaştırır. Bu platformlar merkezi yapıdaki platformlar olarak kabul edilir. Türk Hukuku'nda anonim şirket olarak karşımıza çıkmaktadırlar. Kullanıcılarına çeşitli hizmetler sunan bu platformlar İİK m. 89 düzenlemesi anlamında ihbarnameye muhatap üçüncü kişi olarak kabul edilebilir. Nitekim uygulamada da bu yönde ilerleme yaşandığı gözlenmektedir²⁴⁴.

Merkezi yapıdaki kripto para platformları kullanıcılarına üye kaydı tanımlamakla birlikte bir hesap oluşturmakta ve bu hesaplarına bağlı sıcak cüzdanlar tanımlamaktadırlar. İnternete bağlı olarak çalışan kripto para alım satım platformlarının kullanıcılarına sağladığı hesap cüzdanları da geniş anlamda sıcak cüzdan niteliğindedir. Lakin biz merkezi yapıda olmayan sıcak cüzdanlardan ayrımını işaret edebilmek için merkezi yapıdaki platformların kullanıcılarına sundukları cüzdanlara hesap cüzdanı demeyi tercih edeceğiz.

Üçüncü kişilerdeki alacakların kıymetli evraka bağlı olmadığı durumlarda İİK m. 89 haciz ihbarnameleri ile muhafaza altına alınacağına ilişkin düzenleme²⁴⁵ taşınır mallar, alacak ve sair talep hakları için ihdas

²⁴⁴ Nesibe Kurt Konca ve Seyhan Selçuk, Kripto Varlık Alacaklarına İlişkin Davalarda Görevli Mahkeme, *TBB D* 2023, no. 166, (2023): 92.

²⁴⁵ Haciz ihbarnamelerinin hukuki niteliği, haczin geçerlilik şartı olmadığı, muhafaza tedbiri olduğu konusunda detaylar için bkz. Ahmet Cahit İyilikli, *Haciz İhbarnameleri (İİK m. 89)* (Ankara: Yetkin, 2012), 29.

edilmiştir²⁴⁶. Bankalardaki paraların muhafazası için sıklıkla kullanılan²⁴⁷ bu yol kripto paralar için de kıyasen kullanılabilir durumdadır²⁴⁸. Kripto para alım satım platformu işleten tüzel kişiler²⁴⁹ AŞ olarak hukukumuzda görünmektedirler ve bu minvalde kullanımı zorunlu²⁵⁰ tutulan KEP²⁵¹ adresleri aracılığı ile haciz ihbarnamesi gönderme imkânı vardır. Dolayısıyla bu durum zaman ve masraftan tasarruf imkânı, takip ekonomisi ilkesi²⁵² bakımından da kripto para haczini daha ilgi çekici yapmaktadır. İİK m. 89/10 düzenlemesi ile haciz ihbarnameleri ve bunların cevaplarının, tebliğ anlamına gelecek şekilde UYAP ve bu sisteme entegre bilişim sistemleri üzerinden bildirilebileceği belirtilmektedir.

Bankalardaki mevduatların haczinde, takip kesinleştiğinde borçlunun banka bilgileri UYAP sorgusundan görülebilmekte, bu yol ile İİK m. 89 hükmünde öngörülen haciz ihbarnamesinin gönderilmesi ile alınacak muhafaza tedbiri talebi UYAP üzerinden talep edilebilmekte, hangi bankalara, hangi hesap türlerine (örneğin vadeli, vadesiz, döviz gibi) haciz ihbarnamesi gönderileceği seçilebilmektedir. Bu yenilik öncesinde borçlu mal beyanında

²⁴⁶ İİK m. 89 ihbarnameleri ile muhafaza altına alınabilecek malvarlıkları özellikleri için bkz. İyilikli, *İhbarnameleri*, 159-229.

²⁴⁷ Baki Kuru, "İcra İflas Kanunu'nun 89. Maddesinde Yapılan Değişiklikler," *Bankacılar Dergisi*, no. 47 (2003): 60.

²⁴⁸ Kripto paraların, alım satım platformlarında, geçerli kur üzerinden TL dönüşümü yapılabilir oluşu yabancı paralar ile de benzerlik ihtiva ettiğini gösterir. Ayrıca *İİK m. 89 ihbarnameleri gönderilebilmesi bakımından bankalardaki paraların döviz olması durumunun, konu hakkında herhangi bir tereddüt doğurmayacağı görüşü* kripto paralar hakkında da geçerli olacağı kanaatindeyiz. İyilikli, *İhbarnameleri*, 178; yabancı paraların ancak Türk parası karşılığı üzerinden takip konusu yapılabileceği hakkında bkz. Muşul, *İcra I*, 298.

²⁴⁹ İİK 89 haciz ihbarnamelerinin sadece tüzel kişilere gönderilebileceği ve bunun kamu düzeni gereği olduğu yönünde bkz. İyilikli, *İhbarnameleri*, 25 vd.

²⁵⁰ Elektronik Tebligat Yönetmeliği m. 5/1-f "Kanunla kurulanlar da dâhil olmak üzere tüm özel hukuk tüzel kişileri" bkz. "Elektronik Tebligat Yönetmeliği," Adalet Bakanlığı, Resmî Gazete, 06 Aralık 2018, <https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2018/12/20181206-2.htm>.

²⁵¹ Kayıtlı Elektronik Posta adresleri hakkında daha detaylı bilgi için bkz. "Kayıtlı Elektronik Posta Rehberi Ve Kayıtlı Elektronik Posta Hesabı Adreslerine İlişkin Tebliğ," T.C. Cumhurbaşkanlığı Mevzuat Bilgi Sistemi, T.C. Cumhurbaşkanlığı İdari İşler Başkanlığı Hukuk ve Mevzuat Genel Müdürlüğü, 16 Mayıs, 2012, <https://www.mevzuat.gov.tr/mevzuat?MevzuatNo=16148&MevzuatTur=9&MevzuatTertip=5>.

²⁵² İlkenin detayları için bkz. Pekcanitez, Atalay, Sungurtekin Özkan ve Özkes, *İcra*, 27.

hangi bankalarda mevduatı olduğunu bildirmemişse, borçlunun hesabı olup olmadığı bilinmeksizin bankalara haciz ihbarnamesi gönderilmesi söz konusu idi²⁵³. Kripto para platformları bakımından da UYAP entegrasyonu sağlanana kadar alacaklının talebi doğrultusunda mümkün olan alım satım platformlarına haciz ihbarnamelerinin gönderilebileceği kanaatindeyiz²⁵⁴. Merkezi yapıdaki platformlar bakımından UYAP entegrasyonu gerçekleştirilebilir bir vaziyettedir.

Kripto para alım satım platformu AŞ'ye birinci haciz ihbarnamesi tebliğ edildikten sonra şirket, borçlu kullanıcısının ihbarnamede belirtilen miktara yetecek kripto varlığının hesabında bulunduğunu icra dairesine bildirebilir. Bu durumda şirket, bu miktar kripto parayı, paraya çevirmek ve icra dairesine "ödemek" zorundadır.

Kripto para teknolojisi ile üretilecek menkul kıymetler ya da NFT'lerinde merkezi kripto para platformunun sağlayıcı şirketi tarafından paraya çevrilmesi ve icra dairesine ödenmesi mümkün olabilir. Lakin bu ihtimallerde haciz konusunun somut durumuna uygun kanuni düzenlemelere de ihtiyaç olduğu aşikardır.

Teknik entegrasyon eksikliği hiçbir şekilde haciz ihbarnamesinin muhafaza amacını delegecek şekilde yorumlanamaz ve haczedilmiş kripto para borçluya verilemez. Bu noktada belirtmek gerek ki borçlunun malvarlığının, İİK m. 85 düzenlemesi gereğince borca yetecek (ana, faiz ve masraflar dahil) miktarı haczedilir. Kripto para platformu haczedilen miktar kadar kullanıcısının hesabını dondurması/bloke etmesi gerekir. Bu noktada kripto paraların Türk Lirası değerinin belirlenmesi, platform üzerindeki kur üzerinden yapılabilir. Haciz kararının bir miktar TL olarak belirlendiği durumda, borçlunun hesabına konulacak olan bloke işleminin, volatilitesi yüksek kripto paralar için TL değeri üzerine entegre edilmesi gerektiği yani TL kısmı sabit tutulup, anlık kur dalgalanmalarının haczedilen TL değerine

---

²⁵³ Kuru, "89 Değişiklikler," 61.

²⁵⁴ Doktrinde bu konuda borçluya tebliğ yapılması gerekliliğinin ifade edildiği görülmektedir. Bu noktada borçlunun mal kaçırmasının önüne geçmek, alım satım platformundan kripto paralarını kaçırmasına fırsat vermemek adına kripto para alım satım platformuna haciz ihbarnamesi yolu ile kripto paralar üzerinde muhafaza tedbiri alınmadan borçluya bu konuda tebliğ yapılmamasının yerinde olacağı kanaatindeyiz. Lakin uygulamada İİK m. 89 düzenlemesinde öngörülen haciz ihbarnamesi gönderme prosedürü işletilirken, doktrinde ifade edilen borçluya da tebliğ yapılmaması gerekliliği zaten ihmal edilmektedir. Kuru, "89 Değişiklikler," 61.

karşılık gelen kripto para üzerinde bırakılarak yapılabileceği kanaatindeyiz. Anlık olarak bloke edilmiş kripto para miktarının değişkenlik gösterebileceği bu önerimizin bir bilgisayar programı ile yapılabileceği kanaatindeyiz. Haczedilen TL miktarını karşılamayan kripto paralar veya zar zor karşılayan durumlarda volatilitesi de düşünüldüğünde hesaptaki tüm varlıklar üzerinde İİK m. 89/1’de düzenlenen muhafaza tedbiri uygulanır. Haczedilen miktarın, borçlunun kripto para hesabındaki varlıkların az bir kısmını oluşturduğu durumda menfaat dengesi dikkate alınmalı, İİK m. 85 düzenlemesi gereğince hesabın sadece haczedilen miktarı karşılamaya yetecek kısmı dondurulmalı/bloke edilmelidir.

Haczedilen miktara yetecek kripto paranın borçlu hesabında bulunduğunu icra dairesine bildiren kripto para platformu şirket artık bu borcu icra dairesine ödemek zorundadır; aksi halde zorla alınacaktır²⁵⁵. Lakin volatilitesi yüksek olan kripto paralarda çok kısa sürede borçlu kullanıcının hesabında yer alan kripto paralar icra dairesinde haczedilen miktarı karşılamaya yetmez hale gelebilir. Bu noktada muhafaza altına alınmış kripto paralar için alacaklının talebi ile paraya çevirme işlemlerinin hızlı yapılması düşünülebilir. İcra takibinin taraflarının talepleri bakımından kripto para platformlarının sağlayıcı şirketlerinin herhangi bir sorumluluklarının olması düşünülemez. Talepler icra takibinin yürütüldüğü icra dairelerine yöneltilmelidir. Bir yasal düzenleme ile kripto para volatilitesine hakim bir bilirkişi tayini ve hacizli kripto paraların taraf menfaatleri gereğince hesaptaki kripto varlıkların borcu karşılar hale geldiği noktada paraya çevrilmesi de düşünülebilir.

Takip sürecinde tarafların talepleri, kamu düzenini ihlal etmediği ölçüde ve taraf menfaatlerinin telif edilmesi (İİK m. 85) gerekliliğini bozmadığı ölçüde kabulü gerekecektir. Örneğin kripto varlıkların en yüksek kur değeri üzerinden TL’ye çevrilmesi yönünde talepler İİK m. 111/a borçluya satış yetkisi verilmesi düzenlemesi ile karşılanabilir. Bu durum borçlunun olduğu kadar alacağın karşılanabilmesi adına başkaca haczi kabil malvarlığı bulunmaması gibi ihtimallerde alacaklının da menfaatinde. Borçluya satış yetkisi verildiği vakit kripto para platformu sağlayıcı şirkete icra dairesinden bu konuda bilgilendirme yapılmalı, yetkinin neyden ibaret olduğu açıkça belirtilmeli, borçluya mal kaçırma fırsatı yaratılmamalıdır.

---

²⁵⁵ Kuru, “89 Değişiklikler,” 73.

Kripto para alım satım şirketi, birinci haciz ihbarnamesine 7 gün içinde itiraz edebilir (İİK m. 89/2). Şirket takip borçlusuna borçlu olmadığı, hesapta haczedilen miktara yetecek kripto para olmadığı, borcun hesap sahibine ihbarnameden önce ödenmiş olduğu gibi sebepler ile itiraz edebilir. Bu sebepler tahdidi olmayıp²⁵⁶, şirket hesap sahibine karşı ileri sürebileceği tüm itiraz ve defileri itirazında kullanabilir²⁵⁷. Lakin itiraz eden şirket itirazında takip borçlusunun “kendilerinden alacaklı olduğunu” belirttiikten sonra kripto para platformlarının kullanıcılarına sunduğu örneğin “marjin işlemlerde borç alma²⁵⁸” imkanları sebebi ile takip borçlusundan alacaklı olduklarını belirtip, takas, mahsup veya rehin hakkı gibi bir hak iddia ederek, takip borçlusundan kendi alacaklarını tahsil ettikten sonra icra dairesine ödeme yapabileceklerini bildirmeleri, İİK m. 89/2’ye uygun değildir. Zira birinci haciz ihbarnamesine verdikleri cevapta, takip borçlusunun kendileri nezdinde alacaklı olduğunu bildiren şirket artık bu alacağı icra dairesine ödemek zorundadır²⁵⁹. Ayrıca kendilerini icra dairesinin yerine koyarak alacaklar arasında sıra belirlemeleri de kanunen mümkün değildir²⁶⁰.

Şirket birinci haciz ihbarnamesine itiraz etmez ise, borç zimmetinde sayılacak, şirkete ikinci haciz ihbarnamesi gönderilecektir. İkinci haciz ihbarnamesine de itiraz hakkı bulunan şirket, buna da 7 gün içinde itiraz etmez ise borcun zimmetinde sayılması kesinleşecektir²⁶¹ (İİK m. 89/3). Bu kesinlikten sebep borcu icra dairesine de ödemeyen şirkete üçüncü haciz ihbarnamesi gönderilecektir (İİK m. 89/3). Bu üçüncü ihbarname ile şirkete 15 gün içinde parayı icra dairesine ödemesi ya da icra takibinin yapıldığı veya yerleşim yerinin bulunduğu yer mahkemesinden 15 günlük hak düşürücü süre içinde menfi tespit davası açıp ayrıca dava açtığına dair belgeyi takibin yapıldığı icra dairesine 20 gün içinde teslim etmelidir, eğer menfi tespit davası açtığını bildirir ise menfi tespit davasında verilen kararın kesinleşmesine kadar hakkında yürütülen cebri icra işlemleri durur aksi halde zimmetinde sayılan borcu ödemeye zorlanacaktır (İİK m. 89/3).

²⁵⁶ Üçüncü kişinin Banka olduğu durum açısından detaylı inceleme için bkz. Leyla Akyol Aslan, “İcra İflas Kanunu Madde 89 Hükmüne Göre Birinci Haciz İhbarnamesine İtiraz,” *EÜHFD* 4, no. 1-2 (2011): 101.

²⁵⁷ Kuru, “89 Değişiklikler,” 69.

²⁵⁸ “Marjin alım satımı nedir?,” Binance Marjin, Binance, erişildi: 12 Aralık, 2022, <https://www.binance.com/tr/margin-trading>.

²⁵⁹ Aslan, “89 İhbarname,” 109.

²⁶⁰ Aslan, “89 İhbarname,” 110.

²⁶¹ Kuru, “89 Değişiklikler,” 64.

Kripto paraların taşınır mal benzeri bir hukuki nitelikte sayılması ihtimalinde icra dairelerinin kriptoloji teknolojisi ile hazırlanmış bir teslim alma imkanları oluşturulması da gerekecektir. Gerekli yeterlilikler sağlandığında üçüncü kişilerdeki taşınır mal niteliğindeki kripto paraların teslimine de İİK m. 89 düzenlemesi gereğince talep edilebilecektir.

İhbarname sürecinde kripto para platformu birinci haciz ihbarnamesine İİK m. 89 gereğince itiraz edebilir²⁶² ve bu durumda ikinci ihbarname gönderilemez. Birinci haciz ihbarnamesine itiraz edememiş, etmemiş olan şirket ikinci haciz ihbarnamesine de İİK m. 89 gereğince itiraz edebilir. Burada itiraz eden şirkete karşı takip alacaklısının İİK m. 89/4 gereğince icra mahkemesinden “itiraz etmiş üçüncü kişi şirketin” cezalandırılmasını ve tazminata mahkûm edilmesini isteme hakkı ve itirazının gerçeğe uygun olmadığını ispat etmek yüküyle dava etme hakkı vardır. Bu dava genel hükümlere göre görülür²⁶³ ve tazminat hakkında karara varılmadan cezaya ilişkin karar verilemez²⁶⁴.

İlk iki ihbarnameye de itiraz etmeyip yasal süreyi geçiren şirkete karşı üçüncü haciz ihbarnamesi de gönderilir. Bu ihbarnameye karşı da şirketin yukarıda belirtildiği gibi menfi tespit davası açma imkânı vardır. Buradaki menfi tespit davası da genel hükümlere göre görülecek ve şirket takip borçlusuna borçlu olmadığını veya malın takip borçlusuna ait olmadığını ispat etmesi gerekecektir.

3. Sıcak ve Soğuk Cüzdanlarda Saklanan Kripto Paraların Haczi

Sıcak cüzdanlar ifadesi geniş anlamda internete bağlı kripto para cüzdan uygulamalarının hepsini kapsar. Lakin biz burada merkeziyetsiz sıcak cüzdanlar için açıklamalar yapmaya çalışacağız. Yukarıda da belirttiğimiz üzere merkezi kripto para platformlarının kullanıcılarına sunduğu sıcak cüzdanları, hesap cüzdanı olarak nitelemeyi tercih ettik. Buradaki açıklamalarda sıcak cüzdan nitelemesi ile merkezi kripto para platformlarının haricindeki sıcak cüzdan uygulamalarını ifade etmekteyiz.

Soğuk cüzdanlar ise internete bağlı olmayan, donanım araçları ile kripto paraların saklandığı kripto para cüzdanları olarak ifade edilebilir.

²⁶² Aslan, “89 İhbarname,” 95 vd.

²⁶³ Aslan, “89 İhbarname,” 106.

²⁶⁴ Üçüncü kişinin itirazı bir haksız fiil kabul edilir ve TBK 72 hükümlerine tabidir. Bkz. Pekcanitez, Atalay, Sungurtekin Özkan ve Özekes, *İcra*, 187.

Sıcak cüzdanlarda veya soğuk cüzdanlarda saklanan kripto paraların haczi bakımından İİK m. 89 düzenlemesi ile muhafaza tedbiri uygulanması mümkün değildir. Merkeziyetsiz sıcak cüzdanlarda cüzdan uygulamasını kullanıma sunan İİK m. 89 düzenlemesi anlamında üçüncü sıfatını haiz kimse yoktur. Soğuk cüzdanların ise fiziksel bir eşya, örneğin flash bellek olarak kullanıcıların kendi hakimiyet sahalarında bulundurdukları bilinmektedir.

Teorik olarak İİK m. 88 düzenlemesi ilk fıkrada geçen “... kıymetli şeyleri icra dairesi muhafaza eder” kuralı sıcak cüzdan veya soğuk cüzdanlardaki kripto paraların haczi ve muhafazası bakımından uygulanmalıdır²⁶⁵.

Pratik bakımdan soğuk cüzdanlara el konulması ve icra dairesi tarafından muhafazası mümkündür. Lakin sıcak cüzdanlara el konulması ve icra dairesi tarafından muhafaza edilebileceğini söylemek pratik bakımdan mümkün değildir. Sıcak cüzdanlara el konulabilmesi bakımından zorluğun teknolojik bir sıkıntı olduğu, bu sıkıntıların aşılması ile icra dairesi tarafından el koyma ve muhafaza işlemlerinin yapılabileceği doktrinde ifade edilmektedir²⁶⁶. Lakin kanaatimizce problem sadece teknolojik değildir. Sıcak cüzdanların kontrolü özel anahtar denilen harf ve sayılardan oluşan bir şifre ile sağlanır. Hizmet sağlayıcılar, kullanıcılarının özel anahtarlarını saklıyorlarsa cüzdanlarda yer alan kripto paraları da kontrol edebilmektedirler²⁶⁷. Merkezi kripto para platformu dışındaki sıcak cüzdanlar için bu şifrelerin icra dairesi tarafından öğrenilmesi ve kripto paralara el konulması ile icra dairesince muhafaza edilmesi mümkün değildir. Doktrinde, mal beyanı veya daha sonraki icra takibi aşamalarında, borçlu durumdaki sıcak cüzdan kullanıcısının özel anahtarlarını icra dairesi ile paylaşması ihtimali ile bu teorinin uygulanabileceği ifade edilmektedir²⁶⁸. Mal beyanında bulunan borçlunun kripto paralarını mal varlıkları arasında bildirmemesi halinde İİK m. 338 düzenlemesi kapsamında hakkında işlem yapılması söz konusudur. Lakin daha önce de belirttiğimiz gibi sıcak cüzdanlarda (merkezi platformlar hariç) kullanıcı kimliklerinin anonim kalması sorunu sebebiyle takip borçlusu

²⁶⁵ Bilgili ve Cengil, “İcrada Kripto Para,” 104; Balıkçı, “Dava ve Takip Konusu Kripto,” 301; Yardımcı, “Bitcoin Haczi,” 119.

²⁶⁶ Bilgili ve Cengil, “İcrada Kripto Para,” 104; Balıkçı, “Dava ve Takip Konusu Kripto,” 302; Yardımcı, “Bitcoin Haczi,” 120.

²⁶⁷ Çetin, *Sermaye Piyasasında Kripto Para*, 88-89.

²⁶⁸ Balıkçı, “Dava ve Takip Konusu Kripto,” 300; Bilgili ve Cengil, “İcrada Kripto Para,” 104; Yardımcı, “Bitcoin Haczi,” 115.

ile kripto para sıcak cüzdan kullanıcısı arasındaki ilişkiyi tespit etmek imkansızdır. Hatta belirtmeliyiz ki kripto paralarını sıcak cüzdanlarda saklamayı tercih eden kullanıcıların, kendi sıcak cüzdan uygulamalarını tasarlamaları da mümkündür. Dolayısıyla teorik olarak İİK m. 338 düzenlemesi ile mal beyanında kripto para malvarlıklarını gizleyen borçluya işlem yapılması gerektiği ifade edilebilse de bunun pratik anlamda tatbiki çok güçtür. Nihayetle kanaatimizce özünde “cebiri” yer alan icra takipleri sırasında, borçluların, iradi olarak, icra dairesi ile genel veya özel şifrelerini paylaşmalarını beklemek hayal olacaktır. Takip sürecinde gerçeğe aykırı mal beyan eden kişi ile kripto para cüzdanları arasındaki mülkiyet ilişkisinin tespiti de çok güçtür.

SONUÇ

Türk hukukunda kripto paralar, para, eşya, mal, menkul kıymet veya yasal yatırım araçlarından birisi olarak hukuken niteliği belirlenmiş değildir. Bundan sebep kripto paraların Türk hukukunda kendine has bir yapısı vardır. Uluslararası anlamda Avrupa Merkez Bankası, Avrupa Adalet Divanı ve Basel’deki Finansal İstikrar Kurulu’nun görüşlerinden de hareketle kripto paraların hukuki bir düzenlemeye ihtiyaç duyan para dışı lakin “paraya benzer” yapıda, gayri maddi bir varlık olduğu kanaatindeyiz.

Kripto paralar Dünya genelinde herhangi bir devlet otoritesi veya yasal bir dayanak ile de alım satımı yapılır durumda değildir. Bu yönüyle çoğunlukla birçok kullanıcı tarafından yasa dışı alışverişlerde, kötüye kullanıldığını düşünüyoruz. Bu kötüye kullanımlar takip hukuku anlamında borçluların mal kaçırma teşebbüsleri olarak somutlaşabilecektir. Özellikle merkeziyetsiz ve anonim şekilde çalışabilen sıcak cüzdanlar üzerinden yapılabilen kripto para alım satım işlemlerinin denetime tabi olamaması sebebiyle bu ihtimallere açık kapı bırakılmaktadır.

Gayri maddi varlık olduğunda şüphe olmayan kripto paraların hukuki niteliğine ilişkin belirleme yapılmamış olması Türk Hukuku’nda belirsizliği perçinlemektedir. Dünya üzerinde para birimi gibi çalışan kripto paralarla karşılaşılabilirdiği gibi NFT’ler veya menkul kıymet benzeri kriptolar ile de karşılaşılabilir. Takibe konu olabilmesi bakımından kripto paralara ilişkin yapılacak hukuki nitelimenin önemi aşikardır. Teorik anlamda kripto paraları kapsayabilecek mevcut hukuki düzenlemeler ile uygulanabilirlik bakımından hukuk sahasının kripto para teknolojisine adaptasyonu gerekecektir. Burada önemli olan adaptasyon sürecinin mümkün olduğunca

hızlı atlatılmasıdır. İsviçre Lugano şehri ile Binance arasında yapılan anlaşma kripto para teknolojisi ile hukuk arasındaki adaptasyonun sağlanması bakımından ilerletici bir gelişmedir.

Kripto paraların hukuki niteliği yönünde var olan belirsizliğin boyutunun cebri icra hukuku bakımından maddi hukuktaki kadar derin olmadığı kanaatindeyiz. Zira paraya çevrilebilir yapıda olan kripto paraların borçluların haczi kabil malvarlıkları arasında değerlendirileceği kanaatindeyiz. Kripto paraların hukuki nitelemesinin maddi hukuk bakımından para, eşya, mal veya herhangi bir yatırım aracı olması arasında haczi kabil olması yönünden herhangi bir farklılık oluşturmayacaktır. Ancak haczedilecek kripto paralara uygulanabilecek muhafaza tedbirleri yönünden hukuki düzenlemelerin revize edilmesi gerekecektir.

Haciz, borçlunun malvarlıklarına hukuken el koymak demektir. Fiili anlamda borçlunun malvarlıklarına el koymak modern icra hukukunda muhafaza tedbirleri olarak isimlendirilmektedir. Bu bakımdan parasal değeri olan haczi kabil her türlü malvarlığı üzerinde hukuken el koymak, haciz işlemi tesis etmek mümkündür. Kripto para gibi hukuken yeni teknolojik gelişmelerde muhafaza tedbirlerinin uygulanma şekli esas problemidir.

Kripto paralara uygulanabilecek muhafaza tedbirlerinin kripto paraların saklandığı yere göre değişiklik göstermesi doğaldır. Merkezi yapıdaki kripto para platformlarında kullanıcıların hesap cüzdanlarına İİK m. 89 düzenlemesi ile muhafaza tedbiri uygulamak mümkünken diğer sıcak cüzdanlara aynı düzenlemenin uygulanması mümkün değildir. Zira İİK m. 89 düzenlemesi anlamında üçüncü kişi sıfatını haiz bir muhatap yoktur. Ayrıca sıcak cüzdanlarda kullanıcıların anonim kalmasına imkân veren teknolojik çeşitlilik hukuki düzenlemeler ile çatışacak düzeydedir. Fiziksel bir donanım olarak ifade edilebilecek soğuk cüzdanlar ile merkeziyetsiz sıcak cüzdanlar bakımından İİK m. 88 düzenlemesi ilk fıkra “kıymetli şeyler” değerlendirmesinin dikkate alınması mümkün görülebilir. Ancak takip borçlusu ile sıcak cüzdanların sahipleri arasında aidiyet ilişkisini kurmak merkezi kripto para platformlarındaki hesap cüzdanı kullanıcılarının kimlik tespitleri kadar kolay değildir. Bu anlamda sıcak cüzdan kullanımlarının mal kaçırmaya fırsat veremeyecek hale gelecek şekilde sınırlandırılması gerekir kanaatindeyiz.

Kaynakça

- Adalet Bakanlığı. “Elektronik Tebligat Yönetmeliği.” Resmî Gazete. 06 Aralık, 2018. <https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2018/12/20181206-2.htm>.
- Akbank T.A.Ş. “Akbank Yatırım Hizmetleri.” erişildi 11 Kasım, 2022, <https://yatirim.akbank.com/tr-tr/doviz/sayfalar/default.aspx>.
- Akdemir Kamalı, Tuğba. *Fikri Hukuk Kapsamında Bilgisayar Programlarındaki Değişikliklerin Sonuçları*. Ankara: Seçkin, 2019.
- Akgün, Şükran. *İcra Hukuku ve İdare Hukuku Açısından Bir İnceleme Haczin Hukuki Niteliği*. İstanbul: Der Yayınları, 2020.
- Akipek, Jale, Turgut Akıntürk ve Derya Ateş. *Eşya Hukuku*. Ankara: Beta, 2018.
- Aksoy, Pınar Çağlayan. “Medeni Hukuk Açısından Kripto Varlıklar.” *Kripto Varlıklarda Düzenleme Arayışı Çalıştayı*, 193-202. Ankara: Banka ve Ticaret Hukuku Araştırma Enstitüsü Yayınları, 2022.
- Alkış, Alpaslan. “İslam Hukuku Açısından Bitcoin ve Kripto Para.” *KSÜİİBFD* 8, no. 2 (2018): 69-90.
- Alpago, Hasan. “Bitcoin'den Selfcoin'e Kripto Para.” *Uluslararası Bilimsel Araştırmalar Dergisi* 3, no. 2 (2018): 411-428.
- Altaş, Hüseyin. *Medeni Hukuk Başlangıç Hükümleri*. Ankara: Yetkin, 2014.
- Altınok, Arda. “Gayri Misli Kripto Varlıklara (NFT-Non-Fungible Tokens) İlişkin Telif Hakkı Sorunları.” *TBBD 2022*, no. 161, (2022): 253-275.
- Ansay, Sabri Şakir. *Hukuk İcra ve İflas Usulleri*. Ankara: Ankara Yeni Cezaevi Matbaası, 1948.
- Antalya, O. Gökhan. *Eşya Hukuku Cilt VI/1 Giriş, Temel Kavram ve İlkeler*. Ankara: Seçkin, 2021.
- Antalya, Osman Gökhan, ve Murat Topuz. *Marmara Hukuk Yorumu Medeni Hukuku Cilt I*. Ankara: Seçkin, 2021.
- Arslan, Aziz Serkan. *İcra Takip İşlemleri*. Ankara: Yetkin, 2018.
- Arslan, Ramazan, Ejder Yılmaz, Sema Taşpınar Ayvaz ve Emel Hanağası. *İcra İflas Hukuku*. Ankara: Yetkin, 2022.
- . *Medeni Usul Hukuku*. Ankara: Yetkin, 2021.
- Aslan, Ahmet. “Kripto Para Olgusu ve Blockchain Teknolojisi: Ekonomik Aktörlerin Tepkisi, Maliyet Analizi, Var Modeli ve Granger Nedensellik Testi.” Yüksek Lisans Tezi, Ankara Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İşletme Anabilim Dalı Muhasebe ve Finans Yüksek Lisans Programı, 2018.

- Aslan, Kudret. "Hacizde Sıra (Tertip)." *AÜHFD* 54, no. 2 (2005): 269-318.
- Aslan, Leyla Akyol. "İcra İflas Kanunu Madde 89 Hükmüne Göre Birinci Haciz İhbarnamesine İtiraz." *EÜHFD* 4, no. 1-2 (2011): 93-119.
- Atalı, Murat, İbrahim Ermenek ve Ersin Erdoğan. *İcra ve İflas Hukuku*. Ankara: Yetkin, 2021.
- . *Medeni Usul Hukuku*. Ankara: Yetkin, 2021.
- Ayan, Mehmet. *Eşya Hukuku I Zilyetlik ve Tapu Sicili*. Ankara: Seçkin, 2016.
- . *Eşya Hukuku II Mülkiyet*. Ankara: Seçkin, 2016.
- Ayan, Serkan. "Yabancı Para Borçlarını İfasi." *Yaşar Üniversitesi e-Dergisi* 8, no. Özel, (2013): 511-570.
- Balıkçı, Eylül. "Dava ve Takip Konusu Olabilmesi Bakımından Kripto Paralar." *ERÜHFD* 16, no. 2, (2021): 273-312.
- Belgesay, Mustafa Reşit. *İcra ve İflas Hukuku Birinci C. İcra Kısım II*. İstanbul: Marifet, 1945.
- . *İcra ve İflas Kanunu Şerhi*. İstanbul: Sucuoğlu Matbaası, 1948.
- Bilgili, Fatih ve M. Fatih Cengil. "Bitcoin Özelinde Kripto Paraların Eşya Niteliği Sorunu." *Hukuk Kitaplığı*, 5 Ağustos, 2019. <https://hukukkitapligi.com/2019/08/06/bitcoin-ozelinde-kripto-paralarin-esya-niteliği-sorunu/>.
- . "İcra ve İflas Hukuku Yönüyle Kripto Paralara İlişkin Bazı Meseleler." *KHASHFD* 7, no. 1, (2019): 99-109.
- Binance. "Binance NFT Pazarı Hizmetinizde." SSS. 23 Haziran, 2021. <https://www.binance.com/tr/support/faq/binance-nft-pazar%C4%B1-hizmetinizde-f2d24d2faf1c4c878acf40df5481086f>.
- . "Marjin alım satımı nedir?" Binance Marjin. erişildi 12 Aralık, 2022. <https://www.binance.com/tr/margin-trading>.
- Blockchain Türkiye Platformu. "Plan B Forum 28-29 Ekim 2022 tarihleri arasında düzenlenecek." Blockchain Türkiye. 11 Temmuz, 2022. <https://bctr.org/plan-%e2%82%bf-forum-28-29-ekim-2022-tarihleri-arasinda-duzenlenecek-26710/>.
- BN Teknoloji A.Ş. "Başkası Hesabına İşlem Yapıldığının Beyan Edilmesi." Binance Tr. 23-27 Ekim, 2021. <https://binancetr.zendesk.com/hc/tr/articles/4412000255373-Ba%C5%9Fkas%C4%B1-Hesab%C4%B1na-%C4%B0%C5%9Flem-Yap%C4%B1ld%C4%B1%C4%9F%C4%B1n-%C4%B1n-Beyan-Edilmesi>.

- . “SSS, Kimlik Doğrulaması nedir, neden gereklidir?” Binance TR. erişildi 15 11, 2022. <https://www.trbinance.com/>.
- Bozdoğanoglu, Burçin. “Sanal Para Birimi Bitcoin’in Kayıt Dışı Ekonomi ile Kara Para Faaliyetlerine Etkisi ve Vergilendirilmesi.” *LEGAL MHD* 10, no. 111 (2014): 3-18.
- Bozkurt Yüksel, Armağan Ebru. “Elektronik Para, Sanal Para, Bitcoin ve Linden Doları'na Hukuki Bir Bakış.” *İÜHFİM* 73, no. 2 (2015): 173-220.
- BtcTurk Eliptik Yazılım ve Ticaret A.Ş. “Peer to Peer (P2P) Nedir? P2P Ağı Nasıl Çalışır?” Bilgi Platformu. 26 Kasım, 2021. <https://www.btcturk.com/bilgi-platformu/peer-to-peer-nedir-p2p-agi-nasil-calisir/>.
- . “Yasal Bilgiler, Kullanım Sözleşmesi.” BtcTurk. erişildi 03 11, 2022. <https://www.btcturk.com/yasal-bilgiler/kullanim-sozlesmesi>.
- . “Yatırma/Çekme.” BtcTurk Kripto. erişildi: 09 06, 2023. <https://kripto.btcturk.com/yaritim/yatirma-cekme>.
- Çağlak, Merve. *Sermaye Piyasası Araçlarının Haczi*. Ankara: Seçkin, 2019.
- Çarkacıoğlu, Abdurrahman. “Kripto-Para Bitcoin.” Araştırma Raporu, Sermaye Piyasası Kurulu Araştırma Dairesi, 2016.
- Çataloluk, Gökçe. *Bir Hukuk Paradoksu Olarak Güven*. İstanbul: Onikilevha, 2021.
- Caymaz, Günay. “Bitcoin 14 yaşında.” tr.investing.com. 31 Ekim, 2022. <https://www.msn.com/tr-tr/haber/diger/bitcoin-14-ya%C5%9F%C4%B1nda/ar-AA13zuOO?ocid=msedgntp&cvid=641988796cd141fee8e7433a988c83ab>.
- Çeçen, Anıl. *Ulus Devlet Türkiye Cumhuriyeti*. 2020: Astana, Ankara.
- Çelikoğlu, Cengiz Topel. *İcra Dairesi Kararı*. Bursa: Ekin, 2017.
- Çetin, Müge. *Sermaye Piyasası Hukuku Bakımından Kripto Varlıklar*. İstanbul: On İki Levha, 2023.
- Coinkolik. “Bitcoin’i Yasal Para Birimi Olarak Kabul Eden Ülkeler.” tradingview. 18 Mayıs, 2023. <https://tr.tradingview.com/news/coinkolik:1f4abc039d9e8:0/#:~:text=G%C3%BCney%20Amerika%20%C3%BClkeleri%20Paraguay%2C%20Arjantin,i%20yasal%20olarak%20kabul%20etmektedir>.
- . “Sıcak Cüzdan Nedir? Sıcak Cüzdan Uygulamaları.” tradingview. 26 Ocak, 2023. <https://tr.tradingview.com/news/coinkolik:784a357aad9e8:0/>.
- CoinMarketCap. erişildi 04 Kasım, 2022, <https://coinmarketcap.com/>.

- . *Kripto Para Birimlerini Yasal Kabul Eden Ülkeler*. erişildi 04 11, 2022. <https://coinmarketcap.com/tr/legal-tender-countries/>.
- Çon, Ömer. “Kripto Varlıkların İcra ve İflas Kanunlarında Görünümüne Dair İsviçre Örneği.” *TAAD*, no. 51, (2022): 229-258.
- Doğan, Hasan. “İslam Hukuku Açısından Kripto Paralar ve Blockchain Şifreleme Teknolojisi.” *SÜHFD* 26, no. 2 (2018): 225-253.
- Dost, Süleyman. “Milletlerarası Hukukta Mütakabiliyet İlkesi.” *SDÜHFD* 5, no. 2 (2016): 1-37.
- Eren, Fikret. *Borçlar Hukuku Genel Hükümler*. Ankara: Yetkin, 2017.
- Ergüne, Mehmet Serkan. *Taşınır Mülkiyeti*. İstanbul: Onikilevha, 2017.
- Ersan, İhsan. “Bitcoin: Gelecek mi Balon mu?” *Muhasebe Enstitüsü Dergisi*, no. 60, (2019): 5-8.
- Erzurumlu, Nurbanu. “Türk Hukukunda Fikri Mülkiyete Konu Malların Cebri İcrası.” *YBHD*, no. 1, (2017): 167-192.
- European Central Bank. “Bitcoin not the answer to a cashless society.” European Central Bank Eurosystem. 13 Mart, 2018. <https://www.ecb.europa.eu/press/inter/date/2018/html/ecb.in180313.en.html>.
- . “Bitcoin Not The Answer To A Cashless Society.” European Central Bank Eurosystem. 13 Mart, 2018. <https://www.ecb.europa.eu/press/inter/date/2018/html/ecb.in180313.en.html>.
- . “Crypto dominos: the bursting crypto bubbles and the destiny of digital finance.” European Central Bank Eurosystem. 07 Kasım, 2022. https://www.ecb.europa.eu/press/key/date/2022/html/ecb.sp221207_1~7dcb0e1d0.en.html.
- . “The digital euro and the importance of central bank money.” European Central Bank Eurosystem. 05 Ekim, 2022. https://www.ecb.europa.eu/ecb/educational/explainers/html/digital_euro_central_bank_money.en.html.
- . “The euro.” European Central Bank Eurosystem. erişildi 04 11, 2022. <https://www.ecb.europa.eu/euro/html/index.en.html>.
- . “Virtual Currency Schemes (October 2012).” European Central Bank Eurosystem. 26 Ekim, 2012. <https://www.ecb.europa.eu/pub/pdf/other/virtualcurrencyschemes201210en.pdf?941883c8460133b7758f498192a3ed9e>.

- . “What is bitcoin?” European Central Bank Eurosystem. 13 Şubat, 2018. <https://www.ecb.europa.eu/ecb/educational/explainers/tell-me/html/what-is-bitcoin.en.html>.
- . “What is money?” European Central Bank Eurosystem. 24 Kasım, 2015. https://www.ecb.europa.eu/ecb/educational/explainers/tell-me-more/html/what_is_money.en.html.
- Financial Stability Board. “FSB Statement on International Regulation and Supervision of Crypto-asset Activities.” fsb.org. 11 Temmuz, 2022. <https://www.fsb.org/2022/07/fsb-statement-on-international-regulation-and-supervision-of-crypto-asset-activities/>.
- Görgün, Şanal, Levent Börü ve Mehmet Kodakoğlu. *İcra ve İflas Hukuku*. Ankara: Yetkin, 2022.
- Güneysu, Nilüfer Boran. *Medeni Usul Hukukunda Karar*. Ankara: Adalet, 2014.
- Gürsoy, Kemal Tahir. *Türk Eşya Hukukunda Zilyetlik ve Tapu Sicili*. Ankara: Sevinç Matbaası, 1970.
- İmamoğlu, Başak Şit. “Yabancı Para Üzerinden Sözleme Akdetme Özgürlüğünün Sınırlandırılmasına İlişkin 12 Eylül 2018 Tarihli Cumhurbaşkanı Kararı Hakkında Bir Değerlendirme.” *Batider* 34, no. 3, (2018): 151-160.
- İmamoğlu, Deniz Alp. *Kripto Para Birimleri ve Türk Hukukunda Düzenlenmesi*. Ankara: Seçkin, 2022.
- İstanbul Ticaret Odası 1882. “Mersis: 178140451300001 Sorgulama.” bilgibankasi.ito.org.tr. 05 Aralık, 2019. <https://bilgibankasi.ito.org.tr/tr/bilgi-bankasi/firma-bilgileri>.
- İyilikli, Ahmet Cahit. *Haciz İhbarnameleri (İİK m. 89)*. Ankara: Yetkin, 2012.
- Karlı, Abdurrahim. *İcra İflas Hukuku*. İstanbul: Alternatif, 2014.
- Konca, Nesibe Kurt, ve Seyhan Selçuk. “Kripto Varlık Alacaklarına İlişkin Davalarda Görevli Mahkeme.” *TBBD* 2023, no. 166, (2023): 61-100.
- Korkmaz Sürer, Mukaddes. “Uluslararası Para Hukuku.” *Milletlerarası Hukuk ve Milletlerarası Özel Hukuk Bülteni* 25, no. 1-2 (2011): 213-228.
- Kuru, Baki. “Haczi Caiz Olmayan Şeyler.” *AÜHFD* 19, no. 1, (1962): 277-326.
- . “İcra İflas Kanunu'nun 89. Maddesinde Yapılan Değişiklikler .” *Bankacılar Dergisi*, no. 47 (2003): 59-82.
- . *Hukuk Muhakemeleri Usulü C.1*. Ankara: Sevinç Matbaası, 1979.
- . *İcra İflas Hukuku C.1*. İstanbul: Alfa Basım, 1988.

- . *İcra İflas Hukuku El Kitabı*. Ankara: Adalet, 2013.
- Kuru, Baki ve Burak Aydın. *İstinaf Sistemine Göre Yazılmış İcra ve İflas Hukuku Ders Kitabı*. Ankara: Yetkin, 2022.
- Kuş, Oğuz. "Metaverse: 'Dijital Büyük Patlamada' Fırsatlar ve Endişelere Yönelik Algılar." *Intermedia International E-journal* 8, no. 15, (2021): 245-266.
- Merkezi Kayıt İstanbul Bilgi Portalı. "ELİPTİK YAZILIM VE TİCARET A.Ş." e-Şirket. 26 Nisan, 2017. <https://e-sirket.mkk.com.tr/esir/Dashboard.jsp#/sirketbilgileri/22193>.
- Muşul, Timuçin. *İcra İflas Hukuku C. I*. Ankara: Adalet, 2013.
- MyLugano. "LVGA The Lugano's City Payment Token." MyLugano. erişildi 09 Haziran, 2023. <https://my.lugano.ch/en/lvga/>.
- Nakamoto, Satoshi. "Bitcoin: A Peer-to-Peer Electronic Cash System." bitcoin.org. erişildi 30 Ocak, 2023. <https://bitcoin.org/bitcoin.pdf>.
- Nar, Ahmet. *Yabancı Para İpoteği*. Ankara: Seçkin, 2009.
- Nebiöglü, Sena. *Bir Toplum Sözleşmesi Olarak Anayasalar*. Yüksek Lisans Tezi, İzmir Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Kamu Hukuku Anabilim Dalı İnsan Hakları Hukuku Programı, 2017.
- Official Journal of the European Union. *COUNCIL DIRECTIVE 2006/112/EC*. 28 11 2006. <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:32006L0112&from=EN>.
- Oğuzman, Kemal, Özer Seliçi ve Oktay Özdemir Saibe. *Eşya Hukuku*. İstanbul: Filiz Kitabevi, 2022.
- Oğuzman, Kemal ve Nami Barlas. *Medeni Hukuk Giriş Kaynaklar Temel Kavramlar*. İstanbul: Vedat, 2015.
- Onur, Mehmet. "İslam Hukuku Açısından Kripto Para Birimlerinin Değerlendirilmesi." *TİAD* 5, no. 2 (2021): 289-310.
- Özçelik, Volkan. *İcra Müdürünün Takdir Yetkisi*. Ankara: Adalet, 2014.
- Özekes, Muhammet. *İcra Hukukunda Temel Haklar ve İlkeler*. Ankara: Adalet, 2009.
- . *İcra İflas Hukukunda İhtiyati Haciz*. Ankara: Seçkin, 1999.
- Özsoy, İlker Mete. *Kripto Para Haczi*. Ankara: Seçkin, 2021.
- Paribu Teknoloji A.Ş. "Bitcoin'in 12 yılı nasıl geçti?" Paribu Log. 05 Kasım, 2020. <https://www.paribu.com/blog/haberler/bitcoin-white-paperi-nedir-nasil-bir-kirilma-noktasi-yaratti-logeditor-11/>.

- . “Kullanıcı Sözleşmesi.” Paribu. erişildi 24 Kasım, 2022. <https://destek.paribu.com/hc/tr/articles/115001575125-Kullan%C4%B1m-S%C3%B6zle%C5%9Fmesi>.
- Partz, Helen. “İsviçre’nin Lugano Şehri Sakinleri, Vergilerini Kripto ile Ödeyecek.” cointelegraph Türkiye. 03 Mart, 2022. <https://tr.cointelegraph.com/news/swiss-city-of-lugano-to-pay-taxes-in-crypto-via-tether-partnership>.
- Pekcanitez, Hakan. *Medeni Usul ve İcra-İflas Hukukunda Yabancı Para Alacaklarının Tahsili*. İzmir: Adalet Matbaacılık, 1996.
- Pekcanitez, Hakan, Oğuz Atalay, Meral Sungurtekin Özkan ve Muhammet Özkes. *İcra İflas Hukuku Ders Kitabı*. İstanbul: Onikilevha, 2022.
- Pekcanitez, Hakan, Oğuz Atalay ve Muhammet Özkes. *Medeni Usul Hukuku Ders Kitabı*. İstanbul: Onikilevha, 2022.
- Postacıoğlu, İlhan E. *İcra Hukuku Esasları*. İstanbul: Fakülteler Matbaası, 1982.
- Reisoğlu, Seza. “Yabancı Para Üzerinden Taahhüt Altına Girilmesi ve Hukuki Sonuçları.” *Batıder* 13, no. 3-4 (1986): 143-156.
- Serozan, Ahmet Rona. *Eşya Hukuku - 1*. İstanbul: Filiz, 2014.
- Şimşek, Altın Aslı. *Genel Kamu Hukukunun Temel Kavramı Olarak Kamu Düzeni*. Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Kamu Hukuku Anabilim Dalı, 2010.
- Sirmen, Lale. *Eşya Hukuku*. Ankara: Yetkin, 2022.
- T.C. Cumhurbaşkanlığı İdari İşler Başkanlığı Hukuk ve Mevzuat Genel Müdürlüğü. “Kayıtlı Elektronik Posta Rehberi Ve Kayıtlı Elektronik Posta Hesabı Adreslerine İlişkin Tebliğ.” T.C. Cumhurbaşkanlığı Mevzuat Bilgi Sistemi. 16 Mayıs, 2012. <https://www.mevzuat.gov.tr/mevzuat?MevzuatNo=16148&MevzuatTur=9&MevzuatTertip=5>.
- . “Maden Kanunu.” T.C. Cumhurbaşkanlığı Mevzuat Bilgi Sistemi. 15 Haziran, 1985. <https://www.mevzuat.gov.tr/mevzuat?MevzuatNo=3213&MevzuatTur=1&MevzuatTertip=5>.
- Tanrıver, Süha. *Medeni Usul Hukuku*. Ankara: Yetkin, 2016.
- Tatlıdil, Sıla. “Anayasa Mahkemesi Kararlarına Göre Makul Sürede Yargılanma Hakkı - Sürenin Aşılması ve Sonuçları.” *TBBD 2019*, no. 143, (2019): 9-49.
- Tavaş, İbrahim Halil. “Meclis Soruşturmasında Hukuki Nitelik Sorunu.” *Yasama Dergisi*, no. 3 (Aralık 2006): 71-84.

- Tekelioğlu, Numan. “Eşya Kavramını Yeniden Düşünmek: Nft'lerin Eşya Niteliği ve Eşya Hukuku Bakımından Geleceği Üzerine Bir İnceleme.” *SÜHFD* 30, no. 3, (2022): 1301-1329.
- Turanboy, Asuman. “Kripto Paraların Ortaya Çıkmaları ve Hukuki Nitelikleri.” *Batıder* 35, no. 3 (2019): 47-62.
- Türk Dil Kurumu. Türk Dil Kurumu Sözlükleri. 2022. <https://sozluk.gov.tr/>.
- Türkiye Büyük Millet Meclisi Kurumsal İnternet Sayfası. “Genel Gerekeçe.” [tbmm.gov.tr](https://www.tbmm.gov.tr). 30 Aralık, 1999. <https://www5.tbmm.gov.tr/sirasayi/donem21/yil01/ss723m.htm>.
- Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası. Resmî Gazete. 16 Nisan, 2021. <https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2021/04/20210416-4.htm>.
- Tutumlu, Mehmet Akif. *Hukuk Yargılamasında Hüküm ve Gerekeçe*. Ankara: Seçkin, 2014.
- Tüzün, Eray ve Doğan Emre. “An Automated Bug Triaging Approach using Deep Learning: A Replication Study.” *Avrupa Bilim ve Teknoloji Dergisi*, no. .21 (2021): 268-274.
- Ulukapı, Ömer. *İcra ve İflas Hukuku*. Konya: Mimoza, 2015.
- Üstündağ, Saim. *İcra Hukukunun Esasları*. İstanbul: Yazarın Kendi Yayını, 2004.
- Uyar, Talih, Alper Uyar ve Cüneyt Uyar. *İcra Hukukunda Haciz*. Ankara: Bilge, 2022.
- Üzer, Betül. *Sanal Para Birimleri (Uzmanlık Yeterlik Tezi)*. Uzmanlık Tezi, Türkiye Cumhuriyeti Ödeme Sistemleri Genel Müdürlüğü Ankara, 2017.
- Üzümcü, Rabia ve Yasin Yıldırım. “Kripto Paraların Hukuki Statüleri ve Sözleşmeler İçerisindeki Yerleri.” *Süleyman Demirel Üniversitesi Vizyoner Dergisi* 13, no. 33 (2022): 271-291.
- Vuraloğlu, Mehmet Oğuz. “Türk Parası Kıymetini Koruma Hakkında 32 Sayılı Karara İlişkin Tebliğde Yapılan Son Değişiklikler.” *BÜHFD* 17, no. 210, (2022): 983-1005.
- Yapı ve Kredi Bankası A.Ş. “Metaverse Nedir ve Geleceği Nasıl Etkileyecek?” [Yapikredi Blog](https://www.yapikredi.com.tr/blog/gelecek/teknoloji/detay/metaverse-nedir-ve-gelecegi-nasil-etkileyecek). 09 Haziran, 2022. <https://www.yapikredi.com.tr/blog/gelecek/teknoloji/detay/metaverse-nedir-ve-gelecegi-nasil-etkileyecek>.
- . Yatırımcı Köşesi, Döviz Bilgileri. erişildi 11 Kasım, 2022. <https://www.yapikredi.com.tr/yatirimci-kosesi/doviz-bilgileri>.
- Yardımcı, Taner Emre. “İcra Takibi Yoluyla Bitcoin Alacağının İleri Sürülmesi ve Borçlunun Bitcoininin Hacedilmesi.” *AHBVÜHFD* 23, no. 3 (2019): 97-128.

- Yardımcıoğlu, Mahmut ve Şerbetçi Gamze. “Bitcoin Yapısı ve Yasadışı Kullanımı.” *Al Farabi Uluslararası Sosyal Bilimler Dergisi* 2, no. 4 (2018): 165-190.
- Yeniocak, Umut. “Dövizle Sözleşme Kurma Yasağı ve Aykırılığın Yaptırımı.” *Türk Parasının Kıymetini Koruma Hakkında 32 Sayılı Karar Çerçevesinde Döviz ile Sözleşme Yapma Yasağı ve Sözleşmelerin Uyarlanması*, ed. Murat Topuz, 55-70. Ankara: Seçkin, 2019.
- Yenipınar, Filiz Berberoğlu. *İhtiyati Haciz Usul - Uygulama*. Ankara: Seçkin, 2021.
- Yıldırım, Mehmet Kamil ve Nevhis Deren Yıldırım. *İcra ve İflas Hukuku*. İstanbul: Beta, 2015.
- Yılmaz, Asuman. *Kripto Para Birimi Bitcoin*. Ankara: Seçkin, 2023.
- Yılmaz, Ejder. *Hukuk Sözlüğü*. Ankara: Yetkin, 2011.
- Yılmaz, Süleyman ve Abdülkerim Yıldırım. *Medeni Hukuk I Başlangıç Hükümleri- Kişiler Hukuku- Aile Hukuku*. Ankara: Seçkin, 2022.
- Yüce, Aydın Alber. “9 Haziran 2021 Alman Elektronik Kıymetli Evrak Kanunu (eWpG) Üzerine Düşünceler.” *İstanbul Hukuk Mecmuası* 79, no. 3 (2021): 729-759.
- Zeytin, Zafer ve Ömer Ergün. *Türk Medeni Hukuku*. Ankara: Seçkin, 2022.